

อินเดีย...แดนพุทธภูมิ

โดย

สาวิกา ศาสตรพงศ์

อินเดีย...อีกแล้ว

ไม่น่าเชื่อเลยว่า ในปี ๒๕๕๒ นี้จะเป็นปีทอง คือ ได้ไปกราบนมัสการสังเวชนียสถานในอินเดียถึง ๒ ครั้ง โดยไม่ได้ตั้งใจ เมื่อต้นปี ประมาณกลางเดือน ก.พ. ได้ไปร่วมถวายห้องสมุดธรรมปาละ ที่มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนาซ่อมแซมถวายที่สมาคมมหาโพธิ์ สารนาถ โดยพักอยู่ที่พุทธคยา ๓ วัน และเลยไปกราบนมัสการสถานที่ที่บริพัณที่กุสินารา ไม่เคยคิดว่า ปลายปีนี้จะได้ไปอีกครั้งโดยบังเอิญ

อย่างที่ท่านอาจารย์กล่าวว่า เมื่อเหตุปัจจัยพร้อม ก็ถึงเวลาที่จะได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย คิดนึกไปต่างๆ แล้วแต่ว่าจะถึงเวลาของอะไร คราวนี้ก็ถึงเวลาจะได้ไปอินเดียกับโครงการโปรโมชั่นของสายการบินเจ็ทแอร์เวย์ในราคาสุดประหยัดเพียง ๒๖,๐๐๐ บาท (ยังไม่รวมค่าทำวีซ่า และค่าภาษีสนามบิน และได้ราคานี้เพียง ๑๑ ท่าน ส่วนที่เหลือก็ยังเป็นโปรโมชั่น คือ ราคาประหยัดกว่าเดิมเกือบ ๓๐,๐๐๐ บาท) กับการกราบนมัสการสังเวชนียสถาน ๔ แห่ง และเพิ่มพระเชตวันด้วย เป็นเวลา ๘ วัน ๗ คืน เมื่อได้ยินข่าวรู้สึกเหมือนถูกหวย รีบสมัครทันทีโดยไม่ต้องรู้ว่าเมื่อไร และจะว่างหรือไม่ เรื่องงานเก็บใส่ลิ้นชักไว้ก่อนได้ แต่เรื่องไปอินเดียในราคาเท่านี้คงไม่มีง่ายๆ และก็โชคดีได้ร่วมเดินทางไปด้วยพร้อมกับคณะมูลนิธิ เกือบ ๙๐ ท่าน โดยเริ่มออกเดินทางในวันอังคารที่ ๒๗ ต.ค. ๕๒ – ๓ พ.ย. ๕๒

ท่านอาจารย์บอกว่าถ้ามีความเข้าใจธรรมมากขึ้น ความซาบซึ้งที่ได้กราบนมัสการสังเวชนียสถานก็จะเพิ่มขึ้นด้วย เราทั้งสองก็อย่างท่านว่า เพราะไปอินเดียครั้งแรกเมื่อ ๒๒ ปีก่อน ตอนนั้นอายุยังน้อยและสุขภาพก็แข็งแรง แต่รู้สึกอ่อนเพลียเหน็ดเหนื่อย เมื่อเห็นท่านอาจารย์ก้มลงกราบมนัสการบนพื้นดินตรงประตูทางเข้าพระเชตวันนั้น เพราะเป็นทางที่พระผู้มีพระภาคและพระอรหันตสาวกทั้งหลายเสด็จเข้าออกวันละหลายเวลาเป็นเวลามากกว่า ๑๙ พรรษา ก็ได้กราบตาม เพราะเห็นว่าการอ่อนน้อมนั้นเป็นกุศล เมื่อเวลาผ่านไป ได้ศึกษาพระธรรมมากขึ้น และความเข้าใจในพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณาคุณของพระผู้มีพระภาคเพิ่มขึ้น ก็ทำให้เกิดปีติซาบซึ้งที่ได้มากราบ สถานที่ที่พระผู้มีพระภาคและพระสงฆ์อรหันตสาวกเคย

ประทับอยู่ หรือเคยทรงดำเนินผ่านเพื่อทรงแสดงธรรมโปรดผู้ที่ทำบุญไว้แม้จะมีเพียงคนเดียวก็ตาม และเมื่อได้ก้มลงกราบที่ทางเข้าเจดีย์พุทธคยาเมื่อ ๒ ปีก่อน ก็เกิดความปิติว่าสถานที่นี้เป็นที่ๆ พระองค์ได้ตรัสรู้หรือริยสัจธรรม ธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติกปฏิบัติตามพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้จริงนั้น ทำให้มีความสุขชุ่มชื่นใจมาก

ทุกครั้งที่ได้ร่วมสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์ ตั้งใจว่า จะนำความรู้ที่ได้รับมาเขียนลงเว็บไซต์ให้เพื่อนๆ สมาชิกได้อ่านด้วย แต่หลายครั้ง ความเกียจคร้านก็ทำให้ไม่ได้เขียนอย่างที่ตั้งใจไว้ เมื่อคืนนี้ได้อ่านสัทธัมมสังฆโมกข์สูตรที่ ๒ (อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต ข้อ ๑๕๕) เรื่องเหตุที่พระสัทธรรมลบเลือนเสื่อมสูญ คือ การไม่ฟังพระสัทธรรม เมื่อฟังเข้าใจแล้วไม่แสดงต่อ ไม่บอกต่อ ไม่ทำการสาธยาย คือ สวด และไม่อบรมเจริญภาวนา คือ ไม่พิจารณาธรรมตามที่ได้ฟังมา ตามที่ได้เล่าเรียนมา ก็เลยทำให้เกิดวิริยะขึ้นมากว่า เมื่อฟังพอเข้าใจแล้วก็ควรจะแสดงต่อ อาจจะด้วยการพูด การเขียน เมื่อมีผู้สนใจฟังหรืออ่านก็จะเป็นการช่วยกันขับเคลื่อนพระธรรมจักรให้หมุนต่อไปได้ อย่างที่ผู้มีศรัทธาทั้งหลาย มีท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ เป็นต้น เมื่อท่านศึกษาเข้าใจแล้ว ท่านก็เผยแพร่ให้ผู้อื่นเข้าใจตาม แม้ว่าท่านจะพบอุปสรรคในการแสดงธรรมตามแนวพระไตรปิฎกในตอนต้นๆ ก็ตาม และพวกเราก็สามารถจะช่วยกันเผยแพร่ได้ตามความเข้าใจของแต่ละท่าน อย่างที่ท่านทั้งหลายช่วยกันเผยแพร่พระธรรมบนเว็บไซต์บ้านธัมมะนี้ ขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกท่าน ขอกุศลเหล่านี้เป็นปัจจัยให้ท่านมีความเข้าใจพระสัทธรรมยิ่งๆ ขึ้น จนถึงที่สุดแห่งทุกข์ด้วยเทอญ

เตรียมใจไปพระวิหารเชตวัน

ก่อนไปอินเดียคราวนี้ ตั้งใจจะให้เป็นกุศลมากๆ แต่ทุกอย่างก็เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยบังคับบัญชาไม่ได้ แต่สามารถจะศึกษาพระธรรมให้เข้าใจมากขึ้น เพื่อเป็นสังฆารขันธปรุ้งแต่งให้เมื่อไปสถานที่ใด ก็รำลึกถึงพระคุณของพระผู้มีพระภาค พระธรรม และพระสงฆ์ได้มากขึ้น

ได้ฟังการบรรยายแนวทางวิปัสสนาครั้งที่ ๒๕๒๖ ท่านอาจารย์กล่าวว่า

" การไปนมัสการสังเวชนียสถานทีอินเดียคราวนี้ (๒๕๓๐) ในขณะที่จะเข้าไปสู่พระวิหารเชตวัน ดิฉันก็มีความรู้สึกว่าจะให้แต่ละบุคคลได้คิดถึงธรรม เพราะฉะนั้นก็ตั้งเป็นปริศนาธรรมขึ้นว่า " ไปหาอะไรในพระเชตวัน ? " เพราะว่าทุกคนกำลังที่จะเข้าไปสู่พระวิหารเชตวัน ไปทำไม ไปหาอะไร พระวิหารเชตวันมีอะไร ที่แต่ละบุคคลต้องการที่จะไปหาสิ่งนั้น แต่ว่าสิ่งที่อยู่ในใจของดิฉัน คือ ไปหาผ้าเช็ดธุลี ซึ่งเป็นคุณธรรมของท่านพระสารีบุตร ซึ่งท่านเปรียบตัวของท่านเองว่า ท่านเป็นผู้ที่นอนน้อยอย่างยิ่ง ท่านเป็นอัครสาวก เป็นผู้เลิศทางฝ่ายปัญญา แต่ขอให้ดูสภาพของปัญญาว่า ยิ่งเป็นผู้มีปัญญาเท่าใด ความอ่อนน้อมถ่อมตนยิ่งมีมากเท่านั้น ไม่ใช่เป็นผู้ที่อวดความรู้ หรือว่าอวดความเก่ง หรือมีกิริยาอาการที่ไม่เหมือนผ้าเช็ดธุลี แต่อย่างยิ่งเป็นผู้ที่มีปัญญาแล้วต้องเป็นผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตน และสามารถที่จะไม่หวั่นไหว รับกระทบได้ ทั้งสิ่งที่สะอาดและไม่สะอาด ไม่ว่าความไม่สะอาดนั้นจะเป็นเลือด เป็นน้ำลาย เป็นสารพัดอย่าง ผ้าเช็ดธุลีก็ไม่หวั่นไหวฉันใด เพราะฉะนั้นถ้าเข้าไปหาผ้าเช็ดธุลีในวิหารเชตวัน ในสมัยนี้ก็มีแต่การที่จะรำลึกถึงผ้าเช็ดธุลีหลายๆ ผืนมากมายทีเดียวในพระวิหารเชตวัน แต่ว่าในสมัยนี้ก็เพียงรำลึกถึง เพราะเหตุว่ากว่าแต่ละบุคคลจะได้อบรมเจริญปัญญา จนสามารถที่จะถึงความเป็นผ้าเช็ดธุลีได้ ต้องเป็นสิ่งที่อีกไกลแสนไกลทีเดียว ท่านพระสารีบุตรไม่ได้เปรียบตัวของท่านเองเพียงเป็นดุษผ้าเช็ดธุลี ยังเปรียบตัวเองเหมือนลูกคนจันทาล ซึ่งเข้าไปสู่ที่มีบุคคลมากหน้าหลายตา ก็เข้าไปด้วยความอ่อนน้อม เข้าไปด้วยความนอบน้อม แล้วก็ยังเปรียบตัวของท่านเองว่าเหมือนกับโคเขาขาดซึ่งเมื่อไม่มีเขาแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะทำร้ายหรือทำลายอะไรได้ ก็จะต้องเป็นผู้ที่เสียมเจียมตัว นี่คือคุณธรรมของพระอัครสาวกผู้เลิศทางฝ่ายปัญญา

เพราะฉะนั้นทุกอย่างเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ เจริญได้ ค่อยๆ อบรมไป โดยจำเพาะเมื่อรำลึกถึงพระคุณของพระอรหันต์ผู้ประเสริฐในสถานที่ที่มีโอกาสได้ไปนมัสการ ก็ทำให้ขอเป็นผู้ถึงพระธรรมด้วยการประพฤติปฏิบัติตาม แล้วแต่ว่าสติปัญญากำลังความสามารถจะทำให้ประพฤติปฏิบัติตามได้แค่ไหน แต่ก็ควรจะเป็นความตั้งใจมั่นพร้อมทั้งสัจจะ ที่จะอบรมประพฤติปฏิบัติตามไปอย่างนั้นเรื่อยๆ "

ก็คงจะเป็นสังฆารขันธปรุ้งแต่งให้เกิดกุศลมากขึ้นได้ เมื่อได้เข้าไปกราบพระคันธกุฎีของพระผู้มีพระภาคผู้ทรงแสดงธรรมทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นดุษผ้าเช็ด

ฐิติ ภูมิของท่านพระสารีบุตร และพระอสีติมหาสาวกผู้เป็นดุจผ้าเช็ดธุลี ขอนอบ
น้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตามเพื่อที่จะเป็นผ้าเช็ดธุลีให้มากขึ้นค่ะ

เตรียมทำกิจของตน

ได้มีโอกาสร่วมเดินทางจาริกแสวงบุญ (เพราะกว่า คำว่า “ท่องเที่ยว” ใหม่คะ) กับคณะศึกษารธรรมหลายครั้ง ไปคนเดียวบ้าง (ไม่มีคนคุ้นเคยไปด้วย มีแต่คนเคยหน้า
กันเคยยิ้มให้กัน หรือเคยพูดคุยกันสองสามประโยค) ไปกับสามีบ้าง แต่ทุกครั้งก็ต้องทำ
ใจก่อนไป ไม่เหมือนกัน แต่ก็อดคาดหวังไม่ได้ว่า การเดินทางกับผู้สนใจศึกษารธรรม ได้
ฟังธรรม เข้าใจธรรมบ้าง คงจะมีความสุขสงบกว่าคนกลุ่มอื่นแน่ๆ โดยลืมนึกถึงจิตของ
ตนเอง ที่ได้ศึกษารธรรมมานานเกือบครึ่งชีวิตว่า ยังเต็มไปด้วยอกุศลเกือบ
เหมือนเดิม แถมเพิ่มมานะ ความสำคัญตน ความถือตนว่าได้ศึกษารธรรมเข้าไปอีก คน
อื่นๆก็คงเหมือนกัน

ตอนไปคนเดียวนั้น บางครั้งถึงเวลารับประทานอาหาร ลืมจองที่นั่งก่อนไปตัก
อาหารเมื่อจะมานั่งเก้าอี้ที่เห็นว่าง ก็มีคนบอกว่า จองแล้ว ต้องไปหาที่อื่นอีก อด
น้อยใจคนบอกไม่ได้ว่า จะขอนั่งด้วยคนไม่ได้หรือไง ลืมคิดไปว่า ถ้าเป็นเรา จองไว้ให้
เพื่อนแล้วมีัยคนไม่รู้เรื่องมานั่ง ก็ต้องบอก ไม่อย่างนั้นเพื่อนเราจะนั่งที่ไหน เรื่องที่
นั่งนี้เคยมีเรื่องกันมาแล้ว เมื่อผู้ร่วมเดินทางท่านหนึ่ง ท่านติดตามเพื่อนของท่าน
มา ท่านเป็นใครไม่มีใครทราบ เมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร ท่านไปนั่งเก้าอี้ที่เห็นว่าง
คนในกลุ่มนั้นบอกว่า จองแล้ว ท่านโกรธมากจนลืมนึกว่าตนเองเป็นใคร ท่านถาม
คนบอกท่านว่า “รู้ไหมว่า ดิฉันเป็นใคร” พวกนั้นนิ่ง เพราะไม่รู้จริงๆ ท่านบอกว่า
“ดิฉันเป็น ดร. ...เป็นคณบดี... นะคะ” ก็เลยทำให้พวกเรารู้ว่าท่านเป็นใคร โชคดีที่
ท่านคงโกรธน้อยลงจนนึกได้ว่าท่านเป็นใคร (หรืออย่างไร?) และเรื่องของอกุศลก็ยังไม่
จบแค่นั้น คนได้ยินก็บอกว่า โอ้เอ๋ย แค่นี้เอง รู้หรือเปล่าว่า พวกเราเป็นใคร (ลืมไปอีก
เหมือนกัน)ใหญ่กว่าเธออีกยังไม่เห็นต้องแสดงตนเลย

นี่เป็นเรื่องของผู้ศึกษารธรรมแล้วไม่น้อมประพฤติปฏิบัติตาม เราก็เช่นกัน สังเกต
ตนเองว่า ชอบยุ่งกับอกุศลของคนอื่น อย่างเวลาขับรถ ก็คอยแต่จะคิดว่า คนอื่นขับไม่ดี

ดูซิ เปลี่ยนเลน ก็ไม่เปิดไฟขอทาง ขับปาดซ้ายปาดขวา ไม่มีวินัยจราจรเลย ลุงนี้ขับช้าแล้วยังมาอยู่เลนขวาอีก (ลืมไปว่าตนเองก็อยู่ในวัยเดียวกับลุง) ถ้านั่งคนเดียวก็คิดในใจ แต่ถ้ามีคนนั่งไปด้วย ก็จะช่วยกันกันว่าคนอื่นไปตลอดทาง จนบางครั้งเป็นเรื่องซ้ำกันว่า ใครจะหาคำว่าที่เจ็บแสบกว่ากันได้ เช่นเราพูดว่า เด็กนี้ขับรถแย่จริงๆ เพื่อนก็บอกว่า อย่างนี้ต้องเรียก ไอ้ชั่ว เป็นต้น ตลอดเวลานั้นไม่ได้ดูตนเองเลยว่าขับรถเป็นอย่างไร

ได้ยินคำบรรยายของท่านอาจารย์เป็นทำนองว่า “การขัดเกลาอกุศลเป็นกิจของตน อย่าไปก้าวก่ายไปกับอกุศลของคนอื่น” เราทำตรงกันข้าม ชอบไปยุ่งกับอกุศลของคนอื่น ชอบจัดการว่า คนอื่นควรทำอย่างนั้นอย่างนี้ ลืมทำกิจ คือ ขัดเกลาอกุศลของตนเองจริงๆ ต่อไปจะพยายามระลึกคำของท่านอาจารย์บ่อยๆค่ะ

เตรียมเจริญกุศลทุกประการ

ความจริงการเจริญกุศลทุกประการ เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องให้พรกับตนเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน เมื่อยังต้องการลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ซึ่งเป็นผลของกุศล ก็ต้องทำกุศล เจริญกุศลทุกประการ แต่ถ้าทำกุศลเพียงต้องการแค่ลาภ ยศ สรรเสริญสุข ก็ยังเป็นหนทางที่ผิด เพราะยังทำให้วนเวียนอยู่ในวัฏฏะ ไม่สามารถหลุดพ้นไปได้ดังนั้น กุศลประการสำคัญที่ต้องทำควบคู่กันไป พร้อมกับกุศลอื่นๆ คือ การอบรมเจริญปัญญา ระลึกรู้ลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริงว่า ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน จึงจะละคลายการยึดมั่นในตัวตนได้ ซึ่งเป็นกุศลที่ทำยากที่สุด เพราะเป็นการสวณกระแสความเคยชินของโลกะ ความยึดติดที่สะสมมาเนิ่นนานในสังสารวัฏ จึงต้องศึกษาพระธรรมที่ลึกซึ้ง รู้ตามได้ยาก แต่พวกเราโชคดีที่มีท่านอาจารย์ได้กรุณาทำให้เข้าใจง่ายขึ้น แล้วพร่ำสอนด้วยความอดทน ไม่ว่าใครจะถามซ้ำไปซ้ำมาอย่างไรก็ตาม เมื่อพอเข้าใจบ้างแล้ว ก็จะเห็นพระมหากุณนาธิคุณ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิ์คุณของพระผู้มีพระภาคบ้าง ตามกำลังสติปัญญาของตน

พระธรรมลึกซึ้งเปรียบเหมือนความลึกของมหาสมุทร แต่ความเข้าใจของเรา

นั้นเล็กน้อยมาก เปรียบเหมือนจะงอยปากงูที่จุ่มลงไปในมหาสมุทร ก็ลองวาดภาพดูว่า มีส่วนที่จะไม่รู้อีกมากสักแค่ไหน เพราะฉะนั้นศึกษาพระธรรมตลอดชีวิตก็ไม่พอ อีกหลาย ๆ ๆ ชีวิต ก็ไม่พอ ตลอดไปในสังสารวัฏที่จะวนเวียนต่อไปนี้แหละ เพราะฉะนั้นทำกุศลครั้งใด ก็อธิษฐานขอให้ได้ฟังธรรม เข้าใจธรรม และน้อมประพฤติปฏิบัติตามธรรมทุกชาติที่เกิดด้วยเทอญ (อีกนัยหนึ่งปรารถนาเกิดในสุคติภูมิ ถึงจะมีโอกาสได้ฟังธรรมและเข้าใจธรรม ซึ่งก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้เหมือนกัน เพราะยังไม่ใช่พระโสดาบัน ก็แล้วแต่เหตุปัจจัยค่ะ มีโอกาสเมื่อไรก็ขอให้ได้ฟังและได้เข้าใจด้วย)

ทุกครั้งที่เราไปนมัสการสังเวชนียสถานที่ยินเดีย รู้สึกมีศรัทธาแรงกล้า ในการทำกุศลในดินแดนที่พระผู้มีพระภาคทรงประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และ ดับขันธปรีนิพพาน คนอื่นๆก็เหมือนกัน เมื่อทราบข่าวแม้ไม่ได้ไปด้วย ก็อนุโมทนาในกุศลที่จะได้ไปกราบไหว้สถานที่ที่แม่ในสวรรค์ก็ไม่มี บางท่านก็ฝากของไปทำบุญ เช่น บัจฉิยา ไปถวายที่วัดไทยในอินเดีย ทั้งๆ ที่วัดในเมืองไทยก็มากมาย แต่มีความรู้สึก ถ้าได้ไปถวายที่อินเดียจะได้กุศลมากกว่าเพราะมีศรัทธามากกว่า

ทุกครั้งสิ่งที่เราเตรียม ก็จะเป็นสิ่งของที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่างๆ แต่จริงๆ แล้ว ทางให้เกิดกุศลนั้น ไม่ใช่มีแต่วัตถุทานเท่านั้น ทางให้เกิดกุศลมีถึง ๑๐ ทาง คือ ให้ทาน ๑ อุทิศส่วนกุศลให้บุคคลอื่น ๑ อนุโมทนาในกุศลของคนอื่น ๑ การรักษา กายวาจาให้เป็นปกติ (ศีล) ๑ ประพฤติอ่อนน้อมต่อผู้ที่ควรอ่อนน้อม ๑ ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น เช่นช่วยเหลือกิจการงานต่างๆ ๑ การอบรมเจริญความสงบ และอบรมเจริญปัญญา ๑ การฟังธรรม ๑ การแสดงธรรม ๑ และกุศลต่างๆ ที่จะเกิดได้ เพราะมีความเห็นตรง รู้ว่าสิ่งใดเป็นกุศล ควรเจริญ สิ่งใดเป็นอกุศล ควรละ (ทิฏฐิสุกกรรม) เมื่อมีความเห็นถูก เห็นตรงก็จะเป็นเหตุให้เจริญกุศลอื่นๆได้

พิจารณากุศลของตนเอง

เมื่อพิจารณาตนเองแล้ว ในการเดินทางไปจาริกแสวงบุญทุกครั้งนั้น กุศลที่ทำมากที่สุด คือ การอนุโมทนาในกุศลของคนอื่น ทานก็มีเพียงเล็กน้อย ประพฤติอ่อนน้อมก็ทำบ้าง เพราะได้กราบนมัสการสังเวชนียสถานด้วยความศรัทธา ได้กราบ

ท่านอาจารย์ด้วยความนอบน้อมทุกครั้งที่ได้พบท่าน สำนึกในบุญคุณที่ท่านทำให้ได้มีโอกาสเข้าใจพระธรรมที่ลึกซึ้งซึ่งนี้บ้าง ตามกำลังสติปัญญาของตน การช่วยเหลือกิจการงานของผู้อื่นก็มีน้อยมาก เพราะอยู่ในวัยที่จะเป็นฝ่ายถูกลูกๆ หลานๆ น้องๆ ช่วยอยู่เสมอ การพึ่งธรรมก็ไม่มากเท่าไร คอยแต่หาโอกาสหลบหลีกไปดูตามสถานที่ต่างๆ ที่ยังไม่เคยไปเสมอเวลาที่มีการสนทนาธรรม เพราะคิดว่าได้ยวทางมูลนิธิฯ ก็จะเป็นบันทึกเสียงไว้ฟังวันหลังได้ (เป็นผู้ประมาทจริงๆ แต่ทำอย่างไรได้ สะสมมาที่จะเป็น อย่างนี้ ดูจะขัดแย้งกับข้อความตอนต้นนะคะ ที่ว่าขอมีโอกาสฟังธรรมทุกชาติที่เกิด แต่ตอนนี้มีโอกาสแล้ว ยังผัดผ่อนไปอีก เอ! จะเอาอย่างไรแน่จ๊ะ หล่อน) การแสดงธรรม นั้นลืมไปได้เลย เพราะความรู้ความเข้าใจเท่านี้คงจะแสดงไม่ได้ แต่ถ้ามีคนมาถาม ก็ตอบไปเท่าที่จะสามารถตามความรู้ของตน หรืออย่างที่เคยบันทึกความจากประสบการณ์ตรงของตนเองนี้ จะใช้ได้หรือเปล่านั้นก็ไม่ทราบนะคะ แต่ก็ตั้งใจให้เป็นกุศล คือ เกิดประโยชน์กับผู้อ่านบ้าง

การอบรมเจริญปัญญา คือ การเจริญสติปัญญานั้น ดูลงเลือนว่าจะเจริญได้หรือไม่ มีความรู้สึกกลางๆ เหมือนอยู่ในความฝันว่าสติปัญญาคงเคยเกิด เมื่อระลึกได้ว่าความนึกคิดเป็นสภาพธรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน หรือจะเป็นแค่ความนึกคิดจริงๆ เท่านั้น ยังไม่ใช่การประจักษ์แจ้งลักษณะของสภาพคิดนึก ดังนั้น กุศลขั้นนี้จึงเกิดยาก นานๆ ครั้ง หรือยังไม่เคยเกิดเลย เพราะต้องอาศัยสังขารชั้นรูปปรุงแต่งมากมาย รวมทั้งสัญญาความจำที่มั่นคงว่าทุกอย่างเป็นธรรมด้วย

ส่วนเรื่องการอบรมเจริญความสงบนั้น ได้ฟังจากท่านอาจารย์บรรยายว่า การเจริญพรหมวิหารเป็นการเจริญความสงบในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลา เพราะมีสัตว์บุคคลที่จะต้องพบปะอยู่เสมอ มองใครก็มองด้วยความเป็นมิตร พูดกับใครก็ด้วยความเป็นมิตร คิดถึงใครก็คิดด้วยความเป็นมิตร (เมตตา) เห็นใครมีทุกข์เดือดร้อนก็ช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ (กรุณา) เพราะรู้ว่าสัตว์บุคคลทั้งหลายล้วนเป็นเพื่อนร่วมเดินทางกันดารอันแสนไกลวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏ ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย รักสุขเกลียดทุกข์เหมือนกัน พลอยยินดีด้วยในความสุขหรือสมบัติของคนอื่น (มุทิตา) เพราะรู้ว่าเป็นผลของกุศล เป็นเครื่องพิสูจน์ว่า ผลของกุศลมีจริง และวางเฉยเมื่อไม่สามารถ

จะช่วยเหลืออะไรได้ เพราะรู้ว่าทุกคนมีกรรมเป็นของของตน (อุเบกขา) และประจักษ์ได้ว่า ผลของอกุศลก็มีจริงเช่นกัน

ไปอินเดียคราวนี้ ก็ทำให้เกิดความคิดว่า ควรเตรียมเจริญกุศลทุกประการ ตั้งแต่ตอนนี้ โดยเฉพาะการเจริญพรหมวิหาร

เตรียมตัวสอบไล่

วันอาทิตย์ที่ ๑๘ ต.ค. ๕๒ เวลา ๑๖๐๐ น. “ท้าวพอเพียง” (ได้ทราบของท่านอาจารย์กรุณาตั้งชื่อให้) ได้ประชุมเพื่อชี้แจงการเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถาน ณ ประเทศอินเดียที่มุลลินีฯ

เมื่อถึงเวลา ท่านอาจารย์ได้กล่าวเปิดการชี้แจงด้วยท่าทางสดชื่น ทั้งๆ ที่ท่านได้บรรยายธรรมมาตั้งแต่ ๙ โมงเช้า เราผู้ซึ่งเพิ่งเดินทางไปถึงและอายุน้อยกว่าท่าน ๒ รอบ ยังดูอ่อนเพลียเหนื่อยล้ากว่าท่านมากมาย ทำให้เห็นว่า จิตตชรูปที่เกิดจากปิติในกุศลที่ท่านได้แสดงธรรมนั้นทำให้ดูอิมเอบสดชื่นสวยงามอย่างไร

ท่านอาจารย์กล่าวได้ไพเราะมาก มีสาระ ทำให้เกิดศรัทธาที่จะได้ไปนมัสการสังเวชนียสถานอีกครั้งหนึ่ง แต่สติปัญญาอันน้อยนิดก็จำมาได้เพียงเล็กน้อยว่า

“ครั้งนี้ก็เป็นอีกครั้งหนึ่ง ที่พวกเราจะได้ไปนมัสการสังเวชนียสถานด้วยกันอีกครั้ง ซึ่งจะมีอีกกี่ครั้งในสังสารวัฏก็ไม่ทราบได้ โปรแกรมที่จัดไว้นั้นอาจจะเป็นไปตามกำหนดการหรือไม่ก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย...

และการไปครั้งนี้ถือว่าเป็นการสอบไล่ว่า การศึกษาพระธรรมนั้น มีความเข้าใจพอที่จะทำให้เกิดกุศลได้ในทุกสถานการณ์หรือไม่...”

(เครื่องหมาย...หมายความว่า ถ้าท่านผู้ใดจำได้ กรุณาช่วยเติมคำในช่องว่างด้วย) ซึ่งเมื่อไปถึงแล้ว ก็จะทำให้รู้ว่าการไปครั้งนี้ สอบง่ายหรือยาก และพวกเราจะสอบผ่านหรือไม่ ซึ่งจะกลับมาให้เล่าให้ฟังว่า สอบผ่านหรือสอบตกอย่างไร (เฉพาะของตนเองเพราะไม่สามารถจะทราบจิตของผู้อื่นได้)

แต่ที่แน่ๆ คือ มีผู้ทำคะแนนเก็บนำหน้าไปแล้วหลายท่าน เช่น มีผู้นำโคมปริทีปไปให้พวกเราทุกคนเวียนเทียนประทักษิณ มีผู้แจกกระเป๋าลีเกิ้ลสำหรับใส่ของจำเป็น มี

อาสาสมัครรับผิดชอบด้านต่างๆ เช่น ยา อาหารปรุงรส เพื่อความสะดวกสบายของผู้ร่วมเดินทาง มีผู้เลี้ยงอาหารว่างก่อนประชุม ฯลฯ เป็นต้น และเราก็ไม่ยอมน้อยหน้า ทำกุศลที่คุ้นเคย คือ อนุโมทนาในกุศลที่ทุกท่านได้กระทำแล้ว กำลังกระทำอยู่ และจะกระทำต่อไป และถ้ามีสติระลึกได้ ก็จะร่วมทำกุศลทุกอย่างที่สามารถจะกระทำได้

ขอผลของกุศลทั้งหมดนี้ จงเป็นพลวปัจจัยให้ทุกท่านเข้าใจพระธรรมมากยิ่งขึ้น จนเป็นสังฆารขันธปรุ้งแต่ง ให้เป็นผู้มีปกติเจริญสติปัฏฐานด้วยกันทุกคน ทุกๆ ชาติ จนถึงที่สุดแห่งทุกขีคะ

มูลนิธิ ฯ จัดให้

เพื่อเกื้อกูลคณะสหายธรรมที่จะไปนมัสการสังเวชนียสถาน ณ ประเทศอินเดีย ในวันที่ ๒๗ ต.ค. – ๓ พ.ย. ๕๒ ให้เกิดกุศลจิตมากขึ้น ช่วงการสนทนาพระสูตรในวันเสาร์ที่ ๒๔ ต.ค. ๕๒ ทางมูลนิธิฯ จึงนำอักษณสูตร (อังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต) และสังเวชนียสูตร (อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต) มาสนทนา ซึ่งมีข้อความโดยสรุปว่า

พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเวลาที่บุคคลทั้งหลายไม่สามารถประพาศธรรมได้ ๘ ประการ คือ พระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลก และทรงแสดงพระสัทธรรม (ธรรมที่ทำให้สงบกิเลส) แต่บุคคลนี้เกิดเป็นสัตว์นรก หรือเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือเกิดเป็นเปรต หรือเกิดในหมู่เทพที่มีอายุยืนยาว หรือเป็นผู้โง่เขลา และอยู่เขตในที่อันไม่มีพุทธบริษัท ๔ หรือเกิดในที่ที่มีพุทธบริษัท ๔ แต่มีความเห็นผิด หรือไม่มีปัญญา เป็นคนโง่เขลา หรือเกิดในมัชฌิมชนบท มีปัญญา เป็นคนไม่โง่เขลา แต่พระพุทธเจ้าไม่ได้เสด็จอุบัติขึ้นในโลก และไม่ได้ทรงแสดงพระสัทธรรม แล้วพระผู้มีพระภาคจึงทรงแสดงอักษณสูตร (ว่าด้วยกาลที่ไม่ใช่ขณะจะอยู่ประพาศพรหมจรรย์) ว่า

ชนเหล่าใดเกิดในมนุษย์โลกแล้ว เมื่อพระตถาคตทรงประกาศพระสัทธรรม ไม่เข้าถึงขณะ ชนเหล่านั้นชื่อว่า ล่วงขณะ ชนเป็นอันมากกล่าวเวลาที่เสียไปว่า กระทำอันตรายแก่ตน พระตถาคตเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลกในกาลบางครั้งบางคราว การที่พระตถาคตเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลก ๑ การได้กำเนิดเป็นมนุษย์ ๑ การแสดงสัทธรรม ๑ ที่จะพร้อมกันเข้าได้ หาได้ยากในโลกชนผู้ใคร่ประโยชน์ จึงควรพยายามในกาลดังกล่าว

มานั้น ที่ตนพอจะรู้ จะเข้าใจธรรมได้ ขณะอย่าล่องเลยท่านทั้งหลายไปเสีย เพราะบุคคลที่ปล่อยเวลาให้ล่องไป พวกกันยัดเยียดในนรก ก็ยอมเศร้าโศก

หากเขาจะไม่สำเร็จจริยมรรค อันเป็นธรรมตรงต่อสัจธรรมในโลกนี้ได้ เขาผู้มีประโยชน์อันล่องเสียแล้ว จักเดือดร้อนสิ้นกาลนาน เหมือนพ่อค้าผู้ปล่อยให้ประโยชน์ล่องไป เดือดร้อนอยู่ ฉะนั้น คนผู้ถูกอวิชชาหุ้มห่อไว้ พราจากสัจธรรม จักเสวยแต่สังสาระ คือ ชาติและมรณะสิ้นกาลนาน ส่วนชนเหล่าใดได้อัตภาพเป็นมนุษย์แล้ว เมื่อพระตถาคตประกาศพระสัจธรรม ได้กระทำแล้ว จักกระทำ หรือกระทำอยู่ตามพระดำรัสของพระศาสดา ชนเหล่านั้นชื่อว่า ได้ประสบขณะ คือ การประพาสพรหมจรรย์อันยอดเยี่ยมในโลก ชนเหล่าใดดำเนินไปตามมรรคา (หนทาง) ที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศแล้ว สำรวมในศีลสังวรที่พระตถาคตเจ้าผู้มีจักขุ เป็นเผ้าพันธุ์แห่งพระอาทิตย์ทรงแสดงแล้ว คุ่มครองอินทรี มีสติทุกเมื่อ ไม่ชุ่มด้วยกิเลส ตัดอนุสัยทั้งปวง อันแล่นไปตามกระแสบ่วงมาร ชนเหล่านั้นแลบรรลุความสิ้นอาสวะ ถึงฝั่ง คือ นิพพานในโลกแล้ว

พวกเราก็กว้างขณะมาแล้วนานแสนนานในสังสารวัฏ จึงได้เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิดฯฯ จন্มาเป็นบุคคลนี้ เวลานี้ก็ยังมีพระธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคทรงประกาศไว้ดีแล้ว เป็นมนุษย์ที่ไม่พิจารณาแต่กำเนิด มีสติปัญญาพอสมควร มีโอกาสได้ฟังพระสัจธรรมที่ยังมีครบถ้วน แม้จะไม่ค่อยเข้าใจว่า “ทุกอย่างเป็นธรรม” แต่ก็มีศรัทธาที่จะศึกษาต่อไปเรื่อยๆ และน้อมนำมาพิจารณาว่า มีแต่ธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป และยังมีโอกาสได้ไปนมัสการสังเวชนียสถานในประเทศอินเดีย ซึ่งพระผู้มีพระภาคตรัสว่า

สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกุลบุตรผู้มีศรัทธา ๔ แห่งนี้ ๔ แห่งเป็นไหน คือ สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกุลบุตรผู้มีศรัทธาว่า พระตถาคตประสูติ ณ ที่นี้ ๑ พระตถาคตตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ณ ที่นี้ ๑ พระตถาคตทรงประกาศธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ที่นี้ ๑ พระตถาคตปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ณ ที่นี้ ๑

ดังนั้นการไปครั้งนี้ ท่านอาจารย์กล่าวว่า เหมือนไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงสถานที่ประสูติ ตรัสรู้ ทรงแสดงปฐมเทศนา และปรินิพพาน รวมทั้งพระวิหารเชตวัน

ทรงจำพรรษาอยู่ถึง ๑๙ พรรษา ซึ่งควรจะเกิดกุศล เพราะคงไม่มีใครคิดว่า จะไปโกรธกัน หรือจะไปทำอกุศล แต่การที่จะเป็นกุศลหรือไม่ นั่น ขึ้นอยู่กับการสะสมของจิต ที่จะนำไปสู่อารมณ์อย่างไร ถ้าได้ศึกษาพระธรรม มีปัญญาพอก็จะเห็นว่า อารมณ์ไหน ควรจะเป็นที่อาศัยที่มีกำลัง ก็จะอดทน จริ่งใจที่จะทำความดียิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ที่กรุณาชี้แนะให้เป็นกุศลทุกประการ ตลอดเวลา ท่านนำพระธรรมอันสุขุมลุ่มลึกที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว มาเผยแผ่ให้เราฟัง และได้เข้าใจตามกำลังสติปัญญา ท่านเหมือนบุคคลผู้ถือโคมไฟส่องทางในความมืด ถ้าเราเข้าใจและน้อมประพฤติปฏิบัติตามก็เหมือนคนตาดีที่เห็นทางนั้น แต่ถ้ายังไม่น้อมประพฤติปฏิบัติตามก็เหมือนคนตาบอด ที่แม้โคมไฟจะสว่างอย่างไร ก็มองไม่เห็นพวกเราทุกคนก็มีศรัทธารู้ว่า นี่คือทาง แม้ยังไม่เห็นชัดเจน ก็เพียรพยายามฟัง และพิจารณาพระธรรมให้เข้าใจยิ่งขึ้น

ขออนุโมทนาทุกท่านค่ะ

ส่งข้อสอบได้

ไปอินเดียมาแล้ว ๕ ครั้ง จึงรู้สึกคุ้นเคยและเห็นอกุศลของตัวเองมากขึ้น ทุกครั้งที่ไป มีความรู้สึกรังเกียจความสกปรกรกรุงรังของสถานที่และผู้คน ทำไมนะ รัฐบาลอินเดียถึงไม่รู้จักรณรงค์ให้คนอินเดียรู้จักใช้ห้องน้ำ ทั้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง ไม่บ้วนน้ำหมากน้ำลายตามถนนหนทาง รักษาความสะอาดอาคารบ้านเรือนให้สวยงามเรียบร้อย ลืมตัวไป คิดว่า เราเป็นมหาหรานิมหาราชาอย่างที่เราอยากได้เงินยกย่อง พวกเขาถึงจะต้องเตรียมจัดทำความสะอาด จัดระเบียบสังคมให้เรียบร้อยอย่างที่ ต้องการเพื่อต้อนรับเรา เราไปเยือนบ้านเขานานๆ ครั้ง ทำไมถึงจะไปกะเกณฑ์ให้ถูกใจตัวเอง เขาเป็นอย่างนี้มานานหลายพันปี เราไปบ้านเขา ก็ต้องยอมรับอย่างที่เขาเป็น และทำตัวเองให้กลมกลืน เพื่อท่องเที่ยวอย่างผู้ศึกษาประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่าง เรามักจะก้าวก่ายกับเรื่องของคนอื่นด้วยความเคยชินที่อยากให้คนอื่นเป็นกุศล แต่ลืมมองตัวเองว่าเป็นกุศลหรืออกุศลเสมอ

เมื่อเดินทางตะลอนไปในรถตู้ ๑ คัน และรถบัส ๑ คัน เป็นเวลาหลายวันจาก พุทธคยาไปราชคฤห์ จากราชคฤห์ไปนาลันทา ไปนอนที่เมืองปัญนะ ชมไวสาลี นอนที่ กุสินารา เข้าเนปาล ไปนอนลุมพินี จากลุมพินีไปสาวัตถี จากสาวัตถี ผ่านเมือง อโยธยา ถึงสารนาถ ผ่านเมืองใหญ่เมืองน้อย ตลาดเล็กตลาดใหญ่ พุงนาและไร่ อ้อย แม่น้ำน้อยใหญ่ กระบวรรถสิบล้อ ม้า วัว แกะ ฝูง ที่ใช้ถนนร่วมกัน ก็ต้อง ยอมรับความจริงว่าอินเดียก็ต้องเป็นอย่างนี้ เพราะมีผู้คนมากมายที่ยังนอนริม ถนน บางคนฐานะดีหน่อยก็นอนบนรถที่เข็นขายของ ที่เราคิดเอาเองว่า ตอน กลางวันเป็นร้านขายของ กลางคืนก็เป็นที่พักนอน แล้วจะให้เขาทำห้องสุขา ก็เป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้ เพราะแม้แต่บ้านที่จำเป็นกว่าก็ยังไม่มีส่วนเรื่องความสะดวกนั้นก็เป็นไป ไม่ได้อีก เพราะมีผู้คนมากมาย ไม่มีน้ำดื่มน้ำใช้ แล้วจะคอยมาล้างบ้านช่องให้สะอาด ได้อย่างไร ก็ต้องเป็นอย่างนี้ แต่ก็ดีกว่าเดิมมาก (เมื่อ ๒๐ กว่าปีก่อนเมื่อไปครั้ง แรก ตอนนั้นตกใจแทบสลบ เมื่อเข้าห้องน้ำที่สนามบินใกล้กับวัดพาราเมสวารที่สุค เพราะคนอินเดียวรรณะสูงจะไม่ล้างห้องน้ำเอง ต้องมีจัณฑาลมาราดน้ำให้ ซึ่งหลาย ครั้งๆ จึงจะราดน้ำทั้งถังไปบนพื้นหนึ่งแทนที่จะสะอาด กลับทำให้กระจัดกระจายมาก ขึ้น นึกภาพออกไหมคะ) ถนนก็ดีขึ้นกว่าเดิมนิดหน่อย ระบบไฟฟ้าก็ไม่ดับบ่อย เหมือนเมื่อก่อน ขอบทานก็เป็นระเบียบขึ้นทุกอย่างดีขึ้นจนเห็นได้ ทุกคนที่ร่วม เดินทางไปด้วยกันก็เตรียมพร้อมที่จะพบกับความไม่สะดวกสบาย ทุกคนพร้อมทำ กุศล มีเสบียงเตรียมไปแจกกันจนเหลือเพื่อ ไม่ว่าใครจะเอ่ยว่าขาดอะไร ก็จะมีผู้เตรียม มาเผื่อเสมอ ใครเจ็บป่วย ปวดเมื่อย ก็มีหมอนวดหลายคน หลายแบบ มาช่วยนวดผ่อนคลายความเมื่อยล้า อยากถ่ายรูป ก็มีตากล้องมืออาชีพและสมัครเล่นใจกุศลหลายท่าน คอยถ่ายให้ตลอดเวลา การเดินทางครั้งนี้แม้ว่าจะลำบากกายบ้าง ก็กับที่ต้องใช้เวลา ส่วนใหญ่ขยี้เขยอกอยู่ในรถ แต่ก็ได้เห็นอินเดียอย่างทั่วถึง ทั้งในยามพระอาทิตย์ ขึ้น พระอาทิตย์ตก ท่ามกลางแสงแดดแผดเผา กลางสายจันทร์นวลตา ในม่าน หมอก และลมฝุ่น แต่ไม่มีอะไรในโลกที่จะได้มาเปล่าๆ จึงต้องแลกกับอาการปวด หลังและเท้าบวม เพราะนั่งรถบนทางขรุขระนาน บางวันกว่าจะถึงโรงแรม ๔ พุ่ม (เด็กปัญญาอ่อน ลืมที่ท่านอาจารย์พร้าสอนอีกแล้วว่า เมื่อมีเหตุปัจจัยพร้อมก็ถึงเวลา ที่จะเห็นอย่างนี้ เลือกลำบากไม่ได้ ไม่ใช่ว่าจะต้องเอาอะไรไปแลก แม้ในแดนพุทธภูมิ ก็ไม่มี

ลักษณะเดียวที่จะระลึกได้ว่า ทุกอย่างเป็นธรรม รู้ตัวหรือยังว่า ปัญญาขั้นการฟังก็ยังอ่อนมาก)

การเดินทางครั้งนี้ได้เจริญกุศลทุกประการ เริ่มตั้งแต่ฟังธรรมจากเอ็มพี ๓ ที่เพื่อนร่วมทางเปิดให้ฟัง เจริญเมตตาจิตกับเพื่อนร่วมทางแม้จะเพิ่งเห็นกันครั้งแรก แต่เป็นลูกศิษย์ท่านอาจารย์ด้วยกัน และมีจุดประสงค์เดียวกัน คือ นมัสการสังเวชนียสถาน จึงไม่ยากที่จะเกิดเมตตา และได้เจริญเมตตากับคนอื่นๆ ด้วย เจริญกรุณากับเพื่อนผู้ป่วยไข้ ด้วยการนวดฟื้นฟูตามความสามารถให้อาการดีขึ้น เจริญอุเบกขา กับกลุ่มขอทานที่มารุมขอ เพราะถ้าให้แล้วก็จะเดือดร้อน ก็คิดว่าเป็นกรรมของท่านเหล่านั้นเองที่ไม่ทำกุศลไว้ จึงลำบากยากจน เจริญมุทิตากับสหายธรรมที่ทำกุศลและได้รับคำชมเชย ให้นานตามโอกาสที่เหมาะสม (ที่ไม่ทำให้ตนเองและคนอื่นเดือดร้อน) และอื่นๆอีก

ถ้าไม่เบื่อก็จะเล่าให้ฟังไปเรื่อยๆค่ะ ช่วยให้กะแนนด้วยค่ะว่า สอบไล่ผ่านหรือไม่ แต่ให้กะแนนตัวเองแล้วว่า สอบผ่านนะค่ะ แม้กะแนนจะไม่ดีนักก็ตาม (เพราะชอบก้าวก่ายกับอกุศลของคนอื่นบ้าง เฉพาะในใจ ไม่ได้พูดหรือแสดงออกมา ลืมขัดเกลาอกุศลของตัวเอง) ถ้าใครให้สอบตก จะถือว่าไม่เข้าใจธรรมดึ้นะ จะบอกให้

พุทธคยาที่คูนเคย

ได้มีโอกาสกราบนมัสการแท่นวัชรอาสน์ สถานที่ตรัสรู้ของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ต้นพระศรีมหาโพธิ์มาแล้ว ๕ ครั้ง รู้สึกคูนเคย จนนึกไม่ออกว่ามีอะไรต้องเล่าอีกหรือเปล่า แต่ได้ฟังธรรมจากท่านอาจารย์ว่า เห็นขณะนี้กับขณะที่ผ่านไปก็ไม่

เหมือนกัน สิ่งที่เราทราบบ้างทางตาขณะนี้กับขณะที่ผ่านไปก็ไม่เหมือนเดิม เช่นเดียวกับความคิดนี้กับขณะนี้กับขณะที่ผ่านไป ก็ไม่ซ้ำกันเลย ทุกขณะผ่านไป ไม่หวนกลับมาเกิดซ้ำอีกในสังสารวัฏ จิตเกิดใหม่ทุกขณะ เกิดแล้วก็ดับไป จิตจึงไม่แก่เลย มีแต่สะสมกุศลและอกุศลเพิ่มขึ้นทุกขณะ (ส่วนใหญ่เป็นอกุศล จึงไม่น่าแปลกใจเลย ว่า ทำไมบางคนแก่แล้ว ยังทำอกุศลจนตกเป็นชาวอยู่บ่อยๆ) รูปเท่านั้นที่เกิดความแก่ปรากฏให้เห็น คนแก่ก็เพราะรูปเสื่อม ทำให้เกิดทุกข์เวทนาต่างๆ ก่อให้เกิดอกุศลจิต เกิดความท้อถอย เหน็ดเหนื่อย อ่อนล้า เลยทำให้เป็นคนแก่ทั้งกายและใจ

สายการบินเจ็ตแอร์ไลน์เป็นสายการบินใหม่ของอินเดีย เครื่องบินก็ใหม่ แม้จะลำเล็กไปหน่อย แต่ก็สามารถพาพวกเรา ๗๑ ชีวิตและผู้โดยสารอื่นๆอีกเป็นร้อย เหาะจากสนามบินสุวรรณภูมิสู่สนามบินคยาได้โดยสวัสดิภาพ ในราคาพิเศษ ถึงสนามบินคยาเวลา ๑๐.๑๐ น. ผ่านพิธีตรวจคนเข้าเมืองและศุลกากรอย่างรวดเร็ว ไม่ต้องเข้าคิวคอยนานเหมือนทุกครั้ง ต้องขอบคุณผู้จัดการ(คุณชาว)จริงๆค่ะ

ไกด์ชาวอินเดียมาคอยบริการพาไปโรงแรมทัจ ดาร์บาร์ ซึ่งเป็นโรงแรมที่อยู่ห่างพระเจดีย์มากพอสมควร ไม่สามารถจะเดินไปได้ อยู่ติดๆกับโรงแรมรอยัลเรสซิเดนซี ทำให้เห็นว่าโรงแรมรอยัลเรสซิเดนซีเป็นโรงแรมชั้นหนึ่ง (ตามมาตรฐานของคยา) จริงๆด้วย

เมื่อรับประทานอาหารกลางวันรสชาติอร่อยคล้ายๆกับอาหารไทยแล้ว ก็พากันนั่งรถไปที่พระเจดีย์ พวกเรา ๔๓ คน ต้องแยกออกเป็นรถ ๒ คัน เป็นรถบัสและรถตู้ พวกหนึ่งจะไปบ้านนางสุชาดา ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ท่านเป็นผู้ถวายข้าวมธุปายาสแด่พระโพธิสัตว์ ก่อนวันตรัสรู้ ในวันเพ็ญ เดือน ๖ เมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว ความดีของท่านก็ยังจารึกให้ได้อนุโมทนามาถึงทุกวันนี้

เราเลือกจะไปไหว้พระเจดีย์ จึงมารถตู้ซึ่งมีคณะติดตามมาด้วยหลายคน ได้แวะถวายหนังสือและซีดีของมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่วัดป่าไทยพุทธคยา ตั้งอยู่ใกล้พระเจดีย์ เนื่องจากคุณไตรสรคมนีได้ไปทอดกฐินที่วัดไทยพุทธคยาก่อนหน้าที่เราจะไปอินเดีย แจ้งให้ทราบว่า เจ้าอาวาสเคยฟังท่านอาจารย์สุจินต์ตั้งแต่ยังเป็นสามเณร และได้ขอหนังสือและซีดีเพื่อเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจทั้งชาวไทยและต่างชาติ

วัดป่าไทยพุทธคยาใหญ่โตกว่าเมื่อ ๑๐ เดือนก่อนมาก โบสถ์ใหญ่ที่วางศิลาฤกษ์เมื่อเดือนกุมภาพันธ์นั้น ใกล้จะเสร็จแล้ว ใหญ่โตสวยงามมาก เป็นศิลปะทางเหนือ แต่เราดูเหมือนวัดพม่า ขออนุโมทนาในกุศลจิตของผู้สร้างด้วยค่ะ ไม่ได้พบกับเจ้าอาวาส เพราะท่านกลับมาเมืองไทย แต่ก็ได้คุยกับพระไทยหลายรูปที่มาจำพรรษาที่วัด

พระเจดีย์พุทธคยา (บางแห่งเรียก มหาสถูปพุทธคยา) ซึ่งมีความสูง ๕๑ เมตร ฐานกว้าง ๕๘.๗๖ เมตร สร้างขึ้นสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ระหว่าง พ.ศ. ๖๗๔ – ๖๙๔

เพราะทรงเห็นว่าต้นพระศรีมหาโพธิ์นั้นถูกทำลายได้ง่าย หรือตายได้เอง จึงทรงสร้างพระเจดีย์ขึ้นในสถานที่ตรัสรู้ เพราะมีความมั่นคงยืนยาวกว่า

ในเวลาบ่ายเช่นวันนี้ บริเวณเจดีย์พุทธคยาดูเงียบสงบ ไม่มีเทศกาลที่ติดธงทิวมากมายเช่นเดิม เราได้เดินประทักษิณและได้กราบที่แท่นวัชรอาสน์ที่ว่างผู้คน ดีเหลือเกินที่ได้นั่งใกล้ชิดใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่ร่มเย็น แค่นั่งนิ่งๆ ก็มีความสุขเหลือเกิน เมื่อนึกคิดว่า สถานที่นี้ครั้งหนึ่งพระผู้มีพระภาคทรงประทับนั่งตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ

นั่งนิ่งๆสักพักหนึ่ง เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลสถานที่ก็นำใบโพธิ์ที่หล่นอยู่บนหลังคามานำให้ห่อใหญ่ (แตกต่างรูปเช่นเคย) ระหว่างที่กำลังรวบรวมอยู่ ก็มีชาวศรีลังกา ชาวอินเดีย ชาวพม่าทั้งชายและหญิงมาขอใบโพธิ์ ขณะที่มอบให้ผู้มีศรัทธาเช่นเดียวกันนั้น รู้สึกว่าดีเหลือเกินในการเป็นผู้ให้ (มานะอีกเช่นเคย แต่ยังเป็นปุถุชนก็ยังคงมีนะคะ) รู้สึกว่าจิตใจปลอดโปร่ง อิ่มเอิบกว่าการเป็นผู้รับมาก

ท่านอาจารย์เริ่มสนทนาธรรมที่ได้ต้นพระศรีมหาโพธิ์เวลา ๑๕๐๐ น. มีข้อความน่าสนใจมากมาย แต่เหมือนเดิม คือ ความทรงจำสั้นมาก เหมือนรอยขีดในน้ำ หายไปหมดแล้วค่ะ อยากจะได้เทปที่บันทึกเสียงไว้มาถ่ายทอด ก็ยังไม่ได้เลยค่ะ ทั้งๆที่ตั้งใจว่าการเล่าเรื่องราวครั้งนี้จะพยายามให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านมากที่สุด คือ ถอดเทปธรรมที่ท่านอาจารย์บรรยายด้วย เมื่อยังไม่ได้เทป ก็คงได้แค่นี้เองค่ะ

ต้นพระศรีมหาโพธิ์

ทุกครั้งที่มานมัสการสังเวชนียสถาน ณ ประเทศอินเดีย เมื่อมาถึงพุทธคยา ต้องมานั่งใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ เพื่อเจริญพุทธานุสสติ ตามกำลังสติปัญญาของตนว่า พระผู้มีพระภาคทรงตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง ทรงมีพระปัญญาคุณยิ่งกว่ามนุษย์ทั้งหลาย ทรงจำแนกสภาพธรรมทั้งหมดในโลกออกเป็น ๒ อย่าง คือ นามธรรมและรูปธรรม โดยนามธรรมเป็นสภาพรู้ รูปธรรมเป็นสภาพธรรมที่ไม่ใช่สภาพรู้ และนามธรรมก็ยังแบ่งออกเป็นจิต สภาพธรรมที่เป็นใหญ่ในการรู้สิ่งที่ปรากฏ เจตสิก สภาพธรรมที่เกิดพร้อมจิต ดับพร้อมจิต รู้อารมณ์เดียวกับจิต มีลักษณะและกิจต่างกันตามประเภทของเจตสิกนั้นๆ

บางครั้งได้เจริญเมตตากับเพื่อนร่วมโลกที่มานมัสการพระศรีมหาโพธิ์ด้วยกัน และทุกครั้งได้เจริญปัญญา ด้วยการฟังธรรมและร่วมสนทนาธรรม ทำให้มีความเข้าใจ

พระธรรมมากขึ้น ดังนั้นจึงควรรู้ความเป็นมาของต้นพระศรีมหาโพธิ์บ้าง ได้ค้นข้อมูลจาก <http://www.worldbuddhism.net/buddhap...-bodhitree.htm> มีความดังนี้

ต้นพระศรีมหาโพธิ์ต้นปัจจุบันนี้ ไม่ใช่ต้นเดิมตั้งแต่ครั้งพุทธกาล แต่เป็นต้นที่ ๔ ซึ่งแตกหน่อมาจากต้นเดิม เนื่องจากต้นโพธิ์ถูกทำลายหลายครั้งจากพวกมิจฉาทิฎฐิ และคนนอกศาสนา ประวัติของต้นโพธิ์ทั้ง ๔ มีดังนี้

ต้นโพธิ์ต้นแรก เป็นสหชาติ เกิดขึ้นในวันที่พระโพธิสัตว์ประสูติ ตามพุทธประวัติกล่าวว่า สหชาติ มี ๗ ประการ คือ กาฬุทายีอำมาตย์, นายฉันทะ, อานนท์ พุทธอนุชา, พระนางพิมพา, ม้ากัณฐกะ, ชุมทรัพย์ ๔ มุมเมือง , ต้นอัสสัตถะพฤกษ์ (ต้นโพธิ์)

ต้นโพธิ์ต้นนี้มีอายุมาจนถึงสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒ พระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์ชาวพุทธผู้ยิ่งใหญ่ ทรงเคารพรักต้นโพธิ์เป็นอย่างยิ่ง จะเสด็จไปนมัสการต้นโพธิ์ทุกเช้าเย็น พระมเหสีของพระเจ้าอโศกมหาราช คือ พระนางติษยรัักษิต ไม่พอพระทัยที่

พระเจ้าอโศกเอาใจใส่ต้นโพธิ์มากเกินไป จึงได้ให้คนใส่ยาพิษเพื่อทำลายต้นโพธิ์ บางแห่งบอกว่า พระนางเอาเงี่ยงกระเบนมีพิษมาทิ่มรากต้นโพธิ์จนต้นโพธิ์ตาย เมื่อพระเจ้าอโศกทรงทราบ ถึงกับทรงวิสัจญ์ภาพ ล้มสลบลง เสียพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ให้คนนำน้ำมันโคมารดต้นโพธิ์ทุกวัน และพระองค์เองก็ทรงคุกเข่าที่ต้นโพธิ์นี้พร้อมกับตั้งสัตยาธิษฐานขอให้มันงอก ก็เกิดอัศจรรย์มีหน่อโพธิ์งอกขึ้นมา พระองค์ได้นำมาปลูกเป็นต้นที่ ๒ ต้นโพธิ์ต้นแรกมีอายุได้ ๓๔๒ ปี

ต้นโพธิ์ต้นที่ ๒ มีอายุยืนมาจนกระทั่งกษัตริย์นามว่า ศคางกา ได้มาพบต้นพระศรีมหาโพธิ์ ก็ไม่พอพระทัย เนื่องจากพระองค์นับถือฮินดู จึงได้ให้คนทำลายต้นพระศรีมหาโพธิ์ และทำลายพระพุทธรูปในวิหารทั้งหมด แต่อำมาตย์ชาวพุทธไม่กล้าทำลายพระพุทธรูป จึงได้ใช้วิธีเอาปูนโบกทับเพื่อปิดไว้เฉยๆ ภายหลังพระเจ้าศคางกาได้รับผลกระทบ เกิดแผลพุพองทั่วร่าง และสิ้นพระชนม์อย่างอนาถ ต้นโพธิ์ต้นที่ ๒ มีอายุ ๘๗๑ ปี

หลังจากนั้นไม่นาน พระเจ้าปुरुณวรมา กษัตริย์ชาวพุทธ ได้มาพบเห็นต้นพระศรีมหาโพธิ์ล้มเช่นนั้น ก็เสียพระทัย แต่ให้คนค้นหาหน่อพระศรีมหาโพธิ์ ก็พบหน่อโพธิ์ขึ้นที่ใต้ต้นโพธิ์ จึงให้มีการปลูกขึ้นใหม่ และสร้างรั้วล้อมป้องกันไว้อย่างแน่นหนา ต้นโพธิ์ต้นที่ ๓ นี้มีอายุยืนนานมาก ถึง ๑๒๕๘ ปี ก็ล้มไปตามกาลเวลา

ในปี ๒๔๔๓ เซอร์อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม นักโบราณคดีชาวอังกฤษ ซึ่งเป็นผู้มีคุณูปการต่อพระพุทธศาสนามาก ได้ขุดค้นพบพุทธสถานหลายแห่ง จนทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักของชาวอินเดีย หลังจากลิ้มเลียนไปแล้วกว่า ๘๐๐ ปี ได้เดินทางไปพุททคยา พบต้นพระศรีมหาโพธิ์ล้มอยู่ แต่ได้พบหน่อโพธิ์งอกอยู่ที่ใต้ต้นเดิม ๒ หน่อหน่อหนึ่งสูง ๖ นิ้ว ได้ปลูกไว้ที่บริเวณต้นเดิม อีกหน่อหนึ่ง สูง ๔ นิ้ว แยกไปปลูกทางด้านทิศเหนือ ห่างกัน ๒๕๐ ฟุต ต้นโพธิ์ต้นที่ ๔ มีอายุนับจากเริ่มปลูก ปี ๒๔๔๓ ถึงปัจจุบัน ๑๐๙ ปี (ข้อความในเว็บไซต์บอกว่า ๑๓๐ ปี แต่เมื่อบวกกลับแล้ว ควรเป็น ๑๐๙ ปี)

แม้ต้นพระศรีมหาโพธิ์เป็นรูปที่ไม่มีใจครอง เป็นสหชาติกับพระผู้มีพระภาค ก็ต้องตกอยู่ภายใต้ไตรลักษณ์เช่นกัน มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปในที่สุด แสดงให้เห็นถึงความไม่เที่ยงของสังขารทั้งหลาย ซึ่งเป็นการพิสูจน์คำสอนของพระผู้มีพระภาคว่าเป็นความจริงแท้ ไม่มีข้อยกเว้น

แม้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ต้นปัจจุบันจะไม่ใช่อันแรกที่พระองค์ทรงประทับนั่งตรัสรู้ แต่ก็เป็นตัวแทนในการตรัสรู้ของพระองค์ เป็นอนุสสติให้ระลึกได้ว่าพระพุทธเจ้าและพระธรรมเกิดขึ้นแล้วในโลก ณ ที่นี้ และข้อความในพระไตรปิฎกยังแสดงว่าพระพุทธเจ้าทุกพระองค์จะประทับตรัสรู้ใต้ต้นโพธิ์ ณ ที่นี้ เช่นเดียวกับสถานที่อื่นอีก ๓ แห่งที่จะเป็นที่เดิมตลอดไป คือ สถานที่ทรงแสดงปฐมเทศนา สถานที่เสด็จลงจากดาวดึงส์หลังจากทรงโปรดพุทธมารดา และที่ตั้งขา ๔ ขาของแท่นพระบรมมในพระคันธกุฎีที่พระเชตวัน และบางแห่งแสดงรวมถึงสถานที่ปรินิพพานด้วย

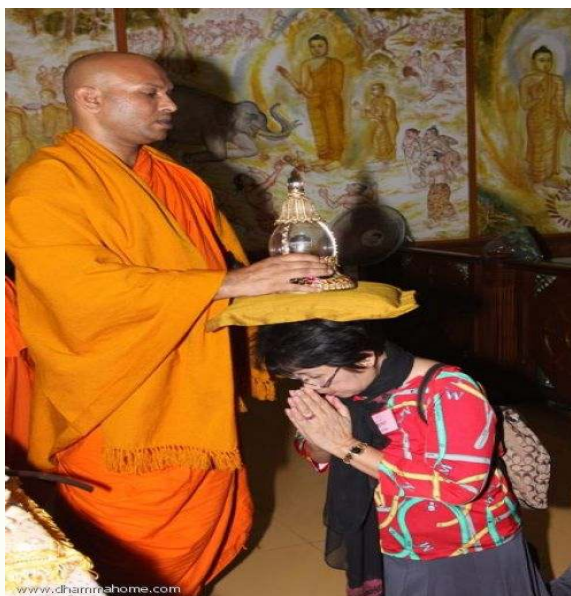
ศิษย์ร่วมอาจารย์

เมื่อสนทนาธรรมจบแล้ว ก็กลับไปพักที่โรงแรม หลายท่านต้องเปลี่ยนชุดให้สวยงามเหมาะสมเพื่อเป็นผู้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุของพระผู้มีพระภาค และพระธาตุของพระอัครสาวกทั้งสองเพื่อให้พวกเราได้นมัสการ เมื่อกลับมาที่สมาคมมหาโพธิ์ พุทธคยา พบว่ามีชาวศรีลังกาแต่งชุดขาวมานั่งอยู่เต็มไปหมด พระภิกษุผู้ดูแลสมาคมฯ ท่านพระสีวลี กำลังชี้แจงให้ชาวศรีลังกาในที่นั้นทราบว่า มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ซึ่งมีท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ เป็นประธานนั้น ได้ทำคุณประโยชน์แก่สมาคมมหาโพธิ์เป็นอันมาก สิ่งหนึ่งคือได้สร้างผอบเจดีย์เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระผู้มีพระภาค และพระธาตุของพระอัครสาวกทั้งสอง จึงเห็นว่ามีชาวศรีลังกาหลายท่านมาสาธุการกับท่านอาจารย์ (คงเหมือนอนุโมทนาแบบไทย)

ท่านพระสวลีก่่าวต้อนรับท่านอาจารย์ว่า ท่านอาจารย์สุจินต์เป็นอาจารย์ของท่านเช่นกัน และบอกว่า พวกเราโชคดีมากที่เป็นศิษย์ของท่านอาจารย์ เพราะท่านเป็นผู้แตกฉานในพระไตรปิฎก มีความสามารถในการถ่ายทอด และอุทิศตนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ท่านพูดยาวกว่านี้มาก เสียดยที่ภาษาอังกฤษไม่ค่อยแข็งแรง เลยจำมาได้แค่นี้ ได้ทราบมาว่า ท่านได้สนทนาธรรมกับท่านอาจารย์หลายครั้งที่ภูฐาน และได้ศึกษาธรรมจากการอ่านหนังสือ “ปรมัตถธรรมสังเขป” ที่ท่านอาจารย์เขียนด้วย

เมื่อถึงเวลาอัษฎเชษฐออกมาให้นมัสการ ได้เห็นพระบรมสารีริกธาตุของพระผู้มีพระภาคและพระธาตุของพระอัครสาวกทั้งสองอย่างใกล้ชิดยิ่งกว่าทุกครั้ง และท่านได้นำมาเทินบนศีรษะของทุกคนอย่างทั่วถึง

กว่าพิธีนมัสการจะเสร็จ ท้องฟ้าก็มีดมืดแล้ว ดอกบัวที่เคยสวยงามที่เด็กอินเดีย นำมาขาย และคนใกล้ชิดได้ซื้อมาแจกให้ทุกคนก็เหี่ยวเฉาหมดแล้ว เห็นสภาพธรรม ที่ไม่เที่ยงอย่างชัดเจน จนดูไม่น่าศรัทธาที่จะนำไปนมัสการ จึงต้องซื้อใหม่ แต่คราวนี้ แจกได้ไม่กี่คน ยังดีที่คุณขาวนำดอกบัวประดิษฐ์สีเงินและสีทองมาให้ทุกคน ท่าน อาจารย์ได้นำจุดเทียนโคมประทีปอันสวยงามที่นำมาจากกรุงเทพฯ ท่านพระสวีสและ ภิกษุศรีลังกาจำนวนหนึ่งนำหน้าขบวนพวกเราจากสมาคมฯ ไปยังพระสถูปพุทธ คยา เพื่อเวียนเทียนประทักษิณ

ท่านพระสวีสวดไตรสรณคมน์ด้วยสำเนียงบาลีที่ชัดเจน ฟังแล้วเกิดศรัทธา ปลาทะเลลือเกิน พุทธัง สรณัง คัจฉามิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ สังฆังสรณัง คัจฉามิ พุติยัมปิ ตติยัมปิ...นี่ก็คิดตามกำลังสติปัญญาของตนว่า ข้าพเจ้าขอถึง พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง ขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง ขอถึงพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง แม้ครั้งที่ ๒ ...แม้ ครั้งที่ ๓ ... ด้วยการฟังและศึกษาพระธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงตรัสไว้ดีแล้วพร้อม ด้วยการเป็นผู้ว่าง่าย เชื่อตามคำสอนของพระองค์ว่า ทุกอย่างเป็นธรรม เกิดขึ้นเพราะ เหตุปัจจัย ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน และพยายามพิจารณา สังเกต สำเนียงที่จะรู้ตรึงลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏในขณะนี้ตามความเป็นจริง และเชื่อว่า จะสามารถเข้าใจลักษณะของสภาพธรรมได้ ถ้ารู้จักโลกในวินัยของพระ

อริยเจ้า คือ โลก ๖ ทาง ได้แก่ โลกทางตา โลกทางหู โลกทางจมูก โลกทางลิ้น โลกทางกาย และโลกทางใจ โดยไม่ปะปนกัน

ท่านพระสืวลีก็คงเกิดศรัทธามากเช่นกัน ท่านพาพวกเราเดินรอบพระเจดีย์ชั้นล่าง ๑ รอบ และขึ้นบันไดไปชั้นบนซึ่งเป็นรอบใหญ่อีก ๑ รอบ พร้อมกับสวดไตรสรณคมน์ ไปตลอดทางด้วย ซึ่งใช้เวลานานมาก และในที่สุดก็สิ้นสุดการประทักษิณ พวกเราอุทิศส่วนกุศล และขอมาพระรัตนตรัยถ้าได้กระทำผิดพลาดล่วงเกินไป เพื่อการสำรวมระวังในกาลต่อไป และต่างคนแยกย้ายกันไปพักผ่อนที่โรงแรม เพื่อเตรียมตัวสำหรับการเดินทางไกลไปกรุงราชคฤห์ในวันรุ่งขึ้น

พระบรมสารีริกธาตุ

มีสหายธรรมหลายท่านถามถึงความเป็นมาของพระบรมสารีริกธาตุ จึงขอนำข้อความที่คนใกล้ชิดเคยค้นคว้าไว้มาเล่าให้ฟังย่อๆ ว่า

พระบรมสารีริกธาตุ คือ พระอัฐิธาตุ หรือกระดูกของพระพุทธเจ้า ส่วนอัฐิธาตุของพระอรหันต์ เรียกว่า พระธาตุ ขนาดของพระบรมสารีริกธาตุ มี ๔ ขนาด คือ เท้าเมธิดแก้วเต็ม หรือเมธิดแก้วหักครึ่งเท้าเมธิดข้าวสาร หรือเมธิดข้าวสารหัก เท้าเมธิดงา และเท้าเมธิดพันธุ์ผักกาด ซึ่งเป็นไปตามที่พระผู้มีพระภาคทรงอธิษฐานไว้ว่า “เมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว พระธาตุจงทำลายเรียไรออกเป็น ๔ ขนาด มหาชนจะได้ อัญเชิญไปนมัสการ ก่อพระสถูป บรรจุไว้ในนานาประเทศที่อยู่แห่งตนๆ จะได้ผลไปสู่สุคติภพ”

พระบรมสารีริกธาตุมีเนื้อละเอียด มีความมันวาวสดใส ขนาดใหญ่มีสีเหลืองคล้ายสีทอง ขนาดกลางมีสีแดงแก้วผลึก ขนาดเล็กมีสีแดงดอกพิกุล ชนิดของพระบรม

สารีริกธาตุ มี ๒ ชนิด คือ ชนิดคงรูปเดิม คือ ไม่แตกหรือเปลี่ยนรูป มีอยู่ ๗ องค์ คือ พระเขี้ยวแก้ว (ฟันกราม) ๔ องค์ พระรากขวัญ (ไหปลาร้า) ๒ องค์ พระอุณห์ทิศ (หน้าผาก) ๑ องค์ ชนิดไม่คงรูปเดิม คือ ส่วนที่แตกออกเป็นองค์เล็กๆ จำนวน ๑๖ ทะนาน แบ่งออกเป็นขนาดเท่าเมล็ดถั่วจำนวน ๕ ทะนาน ขนาดเท่าเมล็ดข้าวสาร ๕ ทะนาน ขนาดเท่าเมล็ดงาหรือเมล็ดพันธุ์ผักกาด ๖ ทะนาน เมื่อโทณพราหมณ์ได้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุให้กษัตริย์ ๘ พระนครแล้ว บรรดากษัตริย์เหล่านั้นได้สร้างพระสถูปเพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุจำนวน ๘ แห่ง คือ

๑. พระเจ้าอชาตศัตรูสร้างสถูปที่เมืองราชคฤห์
๒. กษัตริย์ศากยวงศ์ได้สร้างที่เมืองกบิลพัสดุ์
๓. เจ้าลิจจวีได้สร้างที่เมืองเวสาลี
๔. เจ้าอุลลิสได้สร้างที่เมืองอัลลกับปะ
๕. เจ้าโกลิยะได้สร้างที่เมืองรามคาม
๖. มัลลกษัตริย์แห่งเมืองวาปาได้สร้างที่เมืองปาวา
๗. มหาพราหมณ์ได้สร้างที่เมืองเวฐฐีปกะ
๘. มัลลกษัตริย์แห่งกุลินาราได้สร้างที่เมืองกุลินารา

ส่วนกษัตริย์โมริยะไม่ได้ส่วนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ เพราะมาทีหลัง จึงขอส่วนแบ่งเป็นพระอังคาร แล้วนำไปสร้างสถูปที่เมืองปิณฑลิวัน เรียกว่า อังคารสถูป โทณพราหมณ์ได้สร้างสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เรียกว่า ตุมพสถูป หรือ ตุมพะเจติย์ เป็นพระสถูปทั้งหมด ๑๐ สถูป

พระบรมสารีริกธาตุส่วนอื่นๆ ได้ประดิษฐานในที่ต่างๆ ตามที่กล่าวไว้ในปฐมสมโพธิกถาว่า พระเขี้ยวแก้วเบื้องบนฝ่ายขวากับพระรากขวัญเบื้องขวา ประดิษฐานในพระจุฬามณีเจติย์ ณ ดาวดึงส์เทวโลก พระเขี้ยวแก้วเบื้องต่ำฝ่ายขวา ไปประดิษฐาน ณ ลังกาทวีป เป็นต้น

หลังจากพุทธปรินิพพานแล้ว ๔ ปี พระมหากัสสปะได้ทราบด้วยญาณว่า ต่อไป ในกายภาคหน้า อันตรายจะพึงบังเกิดแก่พระบรมสารีริกธาตุที่บรรจุไว้ในเมืองต่างๆ จึงได้ให้คำแนะนำแก่พระเจ้าอชาตศัตรูให้ฝังพระบรมสารีริกธาตุในแผ่นดินให้พ้นจากอันตราย

เมื่อสร้างที่ประดิษฐานเสร็จแล้ว ท่านพระมหากัสสปะได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุด้วยอานาจุฤทธิ์ จากพระสถูปที่สร้างไว้ใน ๗ พระนคร เว้นเมืองรามคาม แห่งเดียว

ต่อมาภายหลังจากพระพุทธศาสนาล่วงไปได้ ๒๑๔ ปี พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ขุดค้นพบพระบรมสารีริกธาตุ จึงได้ทรงสร้างพระวิหารและพระสถูปถึง ๘๔,๐๐๐ องค์ ทุกๆพระนครทั่วชมพูทวีป เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ รวมทั้งพระสถูปเจดีย์ที่พุทธคยาด้วย

พระผู้มีพระภาคตรัสถึงการอันตรธาน ๕ ประการ คือ

๑. ปริยัติ อันตรธาน คือ ความเสื่อมสูญแห่งพระปริยัติธรรม
๒. ปฏิบัติ อันตรธาน คือ ความเสื่อมสูญแห่งการปฏิบัติ
๓. ปฏิเวธ อันตรธาน คือ ความเสื่อมสูญแห่งการตรัสรู้มรรคผล
๔. ลิงค อันตรธาน คือ ความเสื่อมสูญจากเพศสมณะ
๕. ธาตุ อันตรธาน คือ ความเสื่อมสูญแห่งพระบรมสารีริกธาตุ

เมื่อไม่มีผู้เคารพสักการบูชา พระบรมสารีริกธาตุทั้งปวง ก็เสด็จไปสู่ถิ่นที่มีผู้สักการบูชา เมื่อเวลาผ่านไป ที่ทั้งหลายทั้งปวงปราศจากผู้สักการบูชา พระบรม

สารีริกธาตุทั้งหลาย ทั้งจากมนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก และนาคพิภพจะมารวมกันเข้า แล้วเสด็จไปสู่พระมหาเจดีย์ใหญ่ในลังกาทวีป ต่อจากนั้นก็เสด็จไปสู่ราชายตนเจดีย์นาคพิภพ แล้วเสด็จไปสู่มหาโพธิบัลลังก์ ปรางค์เหมือนพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ประกอบด้วยพระมหาปฐิสลักษณ์ ๓๒ ประการ และอนุพยัญชนะ ๘๐ ประการ ซึ่งมนุษย์ทั้งหลายไม่สามารถมองเห็น มีแต่เทพยดาในหมื่นจักรวาลเท่านั้นที่มองเห็นได้ จากนั้นเตโชธาตุก็ตั้งขึ้นจากพระสรีรธาตุเผาผลาญสังขารให้ย่อยยับ เปลวไฟที่ตั้งขึ้นเผาพระบรมสารีริกธาตุนั้น พุ่งไปถึงพรหมโลก เป็นธาตุอันตรธาน หรือพระบรมสารีริกธาตุปรินิพพาน เป็นการสิ้นสุดศาสนาของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระโคตมพระองค์นี้

นับว่าเป็นโชคดี ที่เกิดมาในสมัยที่ยังมีพระศาสนาของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้เห็นพระบรมสารีริกธาตุ ได้เห็นต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่จะเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุเป็นครั้งสุดท้ายก่อนอันตรธาน ได้นมัสการอย่างใกล้ชิดด้วยการเทินไว้บนศีรษะ ได้ฟังพระธรรม ได้เห็นพระสงฆ์ และชาวพุทธที่มีจิตศรัทธาเดินทางมาจากที่ต่างๆ เพื่อนมัสการสังเวชนียสถานร่วมกัน ไม่รู้ว่าชาติต่อไปจะมีโอกาสอย่างนี้หรือไม่ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความเข้าใจธรรม จึงอธิษฐานว่า ผลจากการนมัสการอย่างสูงสุดเช่นนี้ขอให้มีส่วนในธรรมที่พระองค์ตรัสรู้แล้วด้วยเทอญ

เสวยวิมุตติสุข

ทุกครั้งที่ไปพุทธคยา เมื่อกราบมนัสการองค์พระเจดีย์ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุแล้ว ใจก็มุ่งตรงไปที่พระศรีมหาโพธิ์ อยากไปนั่งใต้ร่มเงาที่สุขสงบนานๆ นั่งดูผู้คนที่เดินทางมากราบมนัสการด้วยแบบธรรมเนียมต่างๆ กัน หลากหลาย ฟังเสียงสวดมนต์สรรเสริญพระรัตนตรัยด้วยสำเนียงต่างกัน แต่ใจความเดียวกัน คือ แม้เพราะเหตุนี้ๆ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ไกลจากกิเลสตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง เป็นต้น

ไปครั้งนี้ก็เช่นกัน ไปถึงตอนบ่ายสอง ไม่มีเทศกาลพิเศษ จึงไม่มีผู้คนหนาแน่นเหมือนทุกครั้ง ไปนั่งอยู่ด้านหลังต้นพระศรีมหาโพธิ์ เห็นเจ้าหน้าที่กวาดพื้นอยู่ ตรงกับใจที่อยากจะกวาดลานหินอ่อนรอบพระเจดีย์อยู่แล้ว จึงไปขอยืมไม้กวาด (แลกกับรูปเช่นเคย) มากวาดฝุ่นละอองและขยะที่มีคนมักายทิ้งไว้ รู้สึกสบายใจว่าได้ทำกุศลอีกแบบหนึ่งที่ยากทำแล้ว สังเกตตัวเองว่า ชอบไปแสดงว่ารักความสะอาดเวลาอยู่

นอกบ้านเสมอ แต่ในบ้านไม่ชอบกวาด ไม่เข้าใจตัวเองเหมือนกัน คงเหมือนกับที่ชอบไปจู้จี้จ้านจะขัดเกลากุศลของคนอื่น ลืมขัดเกลากุศลที่มากมายของตัวเอง

ความจริงบริเวณเจดีย์พุทธคยา ไม่ได้มีแต่แท่นวัชรอาสน์ (บางแห่งเรียก รัตนบัลลังก์) พระเจดีย์ และต้นพระศรีมหาโพธิ์เท่านั้น ยังมีสถานที่ที่พระผู้มีพระภาคทรงประทับเสวยวิมุตติสุข (ความสุขจากการหมดกิเลส) หลังจากตรัสรู้แล้วถึง ๗ แห่ง แห่งละสัปดาห์ ก็เป็น ๗ สัปดาห์ บางแห่งก็ไกลจากพระเจดีย์มาก จึงมีการจำลองไว้ให้อยู่ในที่แห่งเดียวกัน ไปคราวแรก (๒๕๓๐) มีพระบรรยายให้ฟัง แต่ก็ลืมไปแล้ว คราวหลังๆ ผู้จัดคงเข้าใจว่า รู้แล้ว จึงไม่มีการบรรยาย เมื่อไปอ่านหนังสือพุทธประวัติ ได้พบข้อความเกี่ยวกับสถานที่ประทับเสวยวิมุตติสุข น่าจะบันทึกไว้เพื่อเตือนความจำ และถ้าใครมีภาพช่วยใส่ให้ด้วยก็จะเป็นพระคุณยิ่ง

สัปดาห์ที่ 1 คงประทับอยู่ที่โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่ตรัสรู้ ทรงใช้เวลาพิจารณาปฏิบัติสมาธิภาวนา ทบถนอยู่ตลอด 7 วัน พร้อมกับเปล่งอุทานยามละครั้ง

อุทานในยามต้นว่า “เมื่อใดธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้นความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป เพราะมารู้แจ้งธรรมว่า เกิดแต่เหตุ”

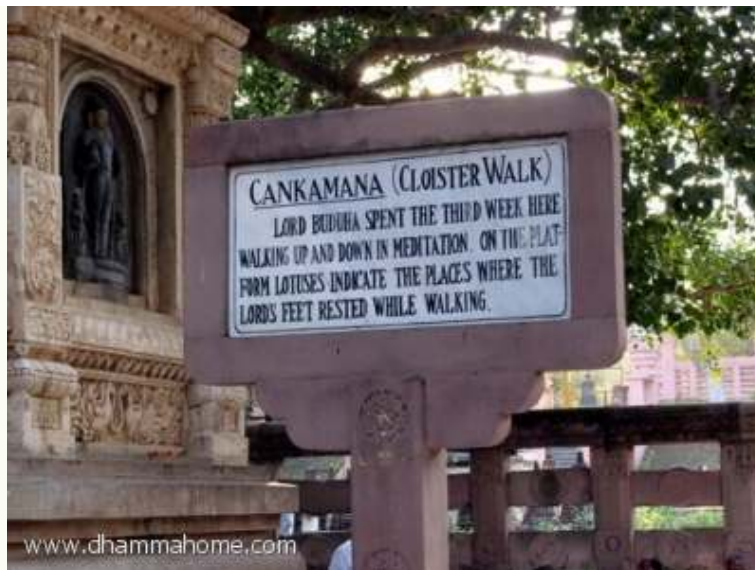
อุทานในยามกลางว่า “เมื่อใดธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้นความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป เพราะได้รู้ความสิ้นแห่งปัจจัยทั้งหลาย (ว่าเป็นเหตุสิ้นแก่ผลทั้งหลายด้วย)”

อุทานในยามสุดท้ายว่า “เมื่อใดธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้นพราหมณ์นั้นย่อมกำจัดการและเสนาเสียได้ ดุจพระอาทิตย์อุทัยกำจัดมืดทำอากาศให้สว่างฉะนั้น”

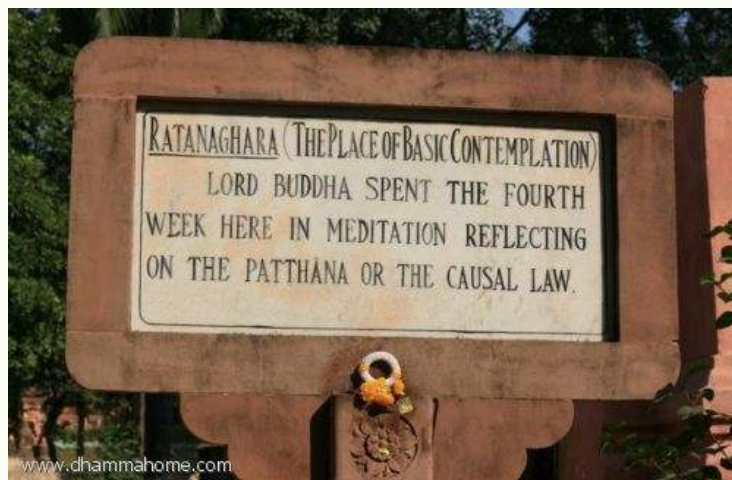
สัปดาห์ที่ 2 เสด็จไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของต้นโพธิ์ ห่างไป ๖๙ เมตร ประทับยืนกลางแจ้ง เพ่งดูต้นพระศรีมหาโพธิ์ โดยไม่กระพริบพระเนตร อยู่ในที่แห่งเดียวจนตลอด 7 วัน ที่ที่ประทับยืนนั้น ปรากฏเรียกในภายหลังว่า "อนิมิสสเจตีย์"

สัปดาห์ที่ 3 เสด็จไปประทับอยู่ในที่กึ่งกลางระหว่างอนิมิสสเจตีย์ กับต้นมหาโพธิ์ แล้วทรงจงกรมอยู่ ณ ที่ตรงนั้นตลอด 7 วัน ซึ่งต่อมาเรียกที่ตรงนั้นว่า "จงกรมเจตีย์"

สัปดาห์ที่ 4 เสด็จไปทางทิศเหนือของต้นมหาโพธิ์ ห่างไป ๕๐ เมตร ประทับนั่งขัดบัลลังก์ พิจารณาพระอภิธรรม อยู่ตลอด 7 วัน ที่ประทับขัดสมาธิเพชร ต่อมาเรียกว่า "รัตนสมรเจดีย์"

สัปดาห์ที่ 5 เสด็จไปทางทิศตะวันออกของต้นมหาโพธิ์ ห่างไป ๑.๖ กิโลเมตร ประทับที่ควงไม้ไทร ชื่อชวาปาลนิโครธ อยู่ตลอด 7 วัน ในระหว่างนั้น ทรงแก้ปัญหาของพราหมณ์ผู้หนึ่ง ซึ่งทูลถามในเรื่องความเป็นพราหมณ์

สัปดาห์ที่ 6 เสด็จไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของต้นมหาโพธิ์ ห่างไป ๑.๗ กิโลเมตรประทับที่ควงไม้จิก เสวยวิมุตติสุข อยู่ตลอด 7 วัน ฝนตกพรำตลอดเวลา พญานาคมาวงขดล้อมพระองค์และแผ่พังพานบังฝนให้ พระองค์ทรงเปล่งอุทานว่า

“ความสงบเป็นสุขของบุคคลผู้มีธรรมได้สดับแล้ว ยินดีอยู่ในที่สงบ รู้เห็นตามความเป็นจริงอย่างไร ความไม่เบียดเบียน คือ ความสำรวมในสัตว์ทั้งหลาย และความปราศจากกำหนด คือ ความล่วงกามทั้งหลายเสียได้ด้วยประการทั้งปวง เป็นสุขในโลก การนำอัสมิมานะคือถือว่าตัวตนให้หมดได้ เป็นสุขอย่างยิ่ง”

สัปดาห์ที่ 7 เสด็จย้ายสถานที่ไปทางทิศใต้ของต้นมหาโพธิ์ ห่างไป ๒.๕ กิโลเมตร ประทับที่ควงไม้เกด ซึ่งได้นามว่า “ราชายตนะ” เสวยวิมุตติสุขตลอด 7 วัน มีพ่อค้า 2 คน ชื่อ ตปัสสะ กับ ภัลลิกะเดินทางจากอุกกกลชนบทมาถึงที่นั่น ได้เห็นพระพุทธรองค์ประทับอยู่ จึงนำข้าวสัตตูปถง ข้าวสัตตูก้อน ซึ่งเป็นเสบียงกรังของตน เข้าไปถวายพระองค์ทรงรับเสวยเสร็จแล้ว พ่อค้าทั้งสองประกาศตนเป็นอุบาสก นับเป็นอุบาสกคู่แรกในพระพุทธศาสนาที่ถึงพระพุทธเจ้าและพระธรรมเป็นที่พึ่ง เพราะในเวลานั้นยังไม่มีพระสงฆ์ ท่านได้เกศธาตุไปบูชา ซึ่งชาวพม่าเล่าว่า ได้นำไปบรรจุไว้ในเจดีย์ชเวดากอง

ไปคราวหน้าคงจะได้กราบนมัสการทุกแห่งอย่างทั่วถึง ถ้ามีกุศลวิบากพอที่จะทำให้ได้มีโอกาสไปอีกสักครั้ง (หลายๆครั้งก็ดี) ทั้งๆที่ความจริงเมื่อกลับมาเมืองไทยนานเข้า ก่อนจะไปอินเดียที่ไร ก็รู้สึกเหน็ดเหนื่อยก่อนทุกครั้ง นึกในใจว่า ไม่น่าจะไปเลย แต่เมื่อไปถึงพุทธคยาก็ลืมความคิदनั้นเสียหมด มีแต่ความปลื้มปิติที่ได้กราบนมัสการ และอยากกลับไปอีก

บ้านนางสุชาดา

สถานที่สำคัญอีกแห่งในคยาที่ผู้จาริกแสวงบุญจะต้องไปเยี่ยมชม คือ บ้านนางสุชาดา และสถานที่ลอยถาด ซึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตรงกันข้ามกับพระศรีมหาโพธิ์ เมื่อไปบ้านนางสุชาดารั้งแรกนั้น (เมื่อ ปี ๒๕๓๐) ต้องเดินข้ามแม่น้ำเนรัญชราที่วังมหันต์ จำได้ว่า ที่บันไดทำน้ำทำด้วยศิลานั้น มีการแกะสลักพระพุทธรูปไว้

ที่ได้ขึ้นบันได เวลาที่ลงบันไดก็ต้องเดินเหยียบโดยที่ไม่เห็นเลย จนกระทั่งขากลับมาขึ้นท่าเก่า จึงได้เห็นรูปสลักนั้น เป็นการลบหลู่พระพุทธรูปศาสนาของผู้ไม่หวังดีอย่างแท้จริง โชคดีที่ปัจจุบันมีสะพานข้ามแม่น้ำ ทำให้ไม่ต้องเดินบนบันไดนั้นอีก แม่น้ำเนรัญชราในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๐ นั้นแห้งผาก เดินข้ามได้สบาย จนถึงเนินดินสูง ที่บอกว่าเป็นบ้านนางสุชาดา ไม่มีร่องรอยว่าเคยเป็นบ้านนางสุชาดาเลย มีบ้านชาวบ้านที่นำวัวและแกะมาเลี้ยง

เมื่อไปอีกครั้งในปี ๒๕๔๗ มีการบูรณะ แต่ก็เห็นแค่เป็นเนินอิฐ มีหญ้าและต้นไม้ขึ้นอยู่ทั่วไป แม้จะไม่มีบ้านชาวบ้านในบริเวณนั้นแล้วก็ตาม และเมื่อไปปีที่แล้ว ได้มีการบูรณะกันบริเวณเป็นสัดส่วน สวยงามขึ้นมาก แต่ก็ยังเป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏทางตาเมื่อเห็น ซึ่งถ้าไม่มีความคิดนึกต่อ ก็เป็นแต่เพียงสิ่งที่ปรากฏทางตาเท่านั้น และถ้าคิดต่อตามความรู้นิดหน่อย ก็จะคิดว่าเป็นซากปรักหักพังของสถานที่แห่งหนึ่งที่บอกว่าเป็นบ้านนางสุชาดา และถ้ามีความรู้มากขึ้นก็สามารถจะคิดเรื่องต่อไปได้อีกยาว จึงอ่านพุทธประวัติได้ความรู้มาเล่าให้ยาวออกไปอีก (ถ้าคุณคำปັນมีข้อมูลในพระไตรปิฎกก็กรุณาเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ด้วยค่ะ และเช่นเคย ถ้าคุณวันชัยมีภาพประกอบ ขอความกรุณาแทรกให้ด้วยค่ะ)

นางสุชาดาเป็นธิดาของนายบ้านเสนานิคม ตำบลอุรุเวลา แคว้นมคธ ในเช้าวันเพ็ญเดือน ๖ เมื่อ ๔๕ ปีก่อนพุทธศักราช ได้ทำการบวงสรวงเทวดา ด้วยการหุงข้าวปายาส คือ ข้าวสุกหุงด้วยน้ำมันโคลิ้น จัดลงในถาดทองคำนำไปที่ต้นโพธิ์ใกล้บ้านของนาง ในขณะนั้น หลังจากพระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา (การบำเพ็ญเพียรกล้าที่ยากจะมีใครทำตามได้) ที่เขาดงคศิรี ซึ่งอยู่ห่างจากพระศรีมหาโพธิ์ไปประมาณ ๑๖ กิโลเมตรอยู่เป็นเวลา ๖ ปีแล้ว ทรงเห็นว่าไม่ใช่ทางที่จะพ้นทุกข์ได้ จึงทรงละวิธีบำเพ็ญนั้นหันมาเสวยพระกระยาหารตามปกติ

เช้าวันนั้นพระองค์เสด็จไปประทับนั่งอยู่ใต้ต้นโพธิ์นั้น นางเข้าใจว่าเป็นเทวดา จึงน้อมข้าวปายาสเข้าไปถวาย ในเวลานั้นบาตรของพระองค์หายไป จึงทรงรับข้าวปายาสนั้นทั้งถาดด้วยพระหัตถ์ แล้วทอดพระเนตรดูนาง นางทราบพระอาการจึงทูลถวายทั้งถาดแล้วกลับไป พระโพธิสัตว์ทรงถือถาดข้าวปายาสเสด็จไปสู่ท่าแห่งแม่น้ำเนรัญชรา (ท่าสุปติฎฐะ) สรงแล้วเสวยข้าวปายาสหมดแล้วทรงลอยถาดทองไป ถาดนั้นลอยทวนกระแสแม่น้ำ จึงตกลงพระทัยว่า เราจักเป็นพระพุทธเจ้าในวันนี้

ข้อความในพระไตรปิฎกมีว่า

ครั้งนั้นแม่พระโพธิสัตว์ก็ทรงถือถาดทอง เสด็จไปยังริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ทรงวางถาดทองไว้ที่ริมฝั่งใกล้ท่าน้ำชื่อสุปติภูริระ สรงสนานแล้ว เสด็จขึ้น ทรงทำข้าวปายาสเป็นก้อนได้ ๔๙ ก้อน เสวยข้าวปายาสนั้นแล้ว ทรงลอยถาดทองนั้นลงไป พร้อมทรงอธิษฐานว่า ถ้าวันนี้เราจักเป็นพระพุทธเจ้าไซ้ร ขอถาดทองนี้ จงลอยทวนน้ำ ถาดนั้นก็ลอยทวนน้ำ เข้าไปยังภพของพระยานาคชื่อว่า กาฬนาคราช ยกถาดของพระพุทธเจ้าสามพระองค์ขึ้นแล้วตั้งอยู่ข้างใต้ถาดเหล่านั้น (อรรธกถา พุทธวงศ์)... จริงอยู่ พระผู้มีพระภาคเจ้าเสวยบิณฑบาตที่นางสุชาดาถวายแล้ว เสด็จปรินิพพานด้วยสอุปาทิเสสนิพพานธาตุ (การดับกิเลสที่ยังมีขันธ์ ๕ เหลือ) และเสวยบิณฑบาตที่นายจุนทะถวายแล้ว เสด็จปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ (การดับกิเลสไม่มีขันธ์ ๕ เหลือ) รวมความว่ามีผลเสมอกันโดยการปรินิพพาน

...ในกาลต่อมา นางสุชาดาได้ทราบว่ เล่ากันมาว่า ผู้ที่เราเห็นนั้นไม่ใช่รุกขเทวดาเป็นพระโพธิสัตว์ ได้ยินว่าพระโพธิสัตว์นั้นฉันบิณฑบาตนั้นแล้ว ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ พระองค์ดำรงอยู่ได้ด้วยบิณฑบาตนั้น ๗ สัปดาห์ เมื่อนางได้ฟังดังนั้นก็ระลึกได้ว่า เป็นลาภของเราหนอ.....จึงเกิดปีติโสมนัสอย่างแรง...

ไม่ทราบว่างามสุชาติได้บรรลุมรรคผลขั้นใดหรือไม่ ขอกราบอนุโมทนาในกุศลที่ยิ่งใหญ่ของท่าน คิดเอาเองว่าท่านคงเคยปรารภความเป็นผู้ถวายข้าวปายาสก่อนการตรัสรู้มาก่อน (เช่นเดียวกับอุบาสก ๒ ท่านแรกในพระพุทธานุชาต) และได้บำเพ็ญกุศลมากมายในอดีตชาติ จึงมีโอกาสดำทำกุศลที่ยิ่งใหญ่เช่นนี้ แม้ท่านจะไม่ได้บรรลุมรรคผลในชาตินั้น ผลของกุศลนั้น ก็คงทำให้ท่านอยู่ในสุคติภูมิ และพร้อมที่บรรลุมรรคผลในกาลภายหน้า

เขาดงคศิริ

สถานที่สำคัญอีกแห่งในคยา คือ เขาดงคศิริ หรือ ทูกรกิริยาบรรพต ที่อยู่ห่างจากมหาสถูปพุทธคยาประมาณ ๑๖ กิโลเมตร แต่ถนนไม่ดี ทำให้การเดินทางลำบาก

ไม่ค่อยมีคนพาไป ไปอินเดีย ๕ ครั้ง เพิ่งเคยไปเขาดงคศิริเพียงครั้งเดียวเท่านั้น เมื่อต้นปี ๕๒ นั้น กำลังก่อสร้างถนน จึงเต็มไปด้วยฝุ่น ตอนนี้อาจจะสร้างเสร็จแล้วก็ได้ เมื่อพระโพธิสัตว์เสด็จออกบรรพชาแล้ว ทรงหาอุปายที่จะตรัสรู้ ด้วยการศึกษาในสำนักของคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงในครั้งนั้น และได้ทรงทดลองในลัทธิต่างๆทุกอย่าง ทรงพบว่าไม่ใช่ทางตรัสรู้ หลังจากทีพระองค์ทรงหลีกเลี่ยงจากสำนักของอาฬารดาบสกาลามโคตรและอุทกดาบสรามบุตรแล้ว ทรงเสด็จไปประทับที่อุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ เพราะทรงทอดพระเนตรเห็นพื้นที่ราบรื่น แนวป่าเขียวสด เป็นที่เบิกบานใจ แม่น้ำไหล มีน้ำใสสะอาด มีท่าอันดี น้ำร้อนรมย์ มีหมู่บ้านที่จะอาศัยเที่ยววิณฑาตได้

เขาดงคศิริมีถ้ำที่เป็นสถานที่ที่พระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา คือ ทรมานพระกายให้ลำบาก ซึ่งเป็นที่นิยมกันในยุคนั้นว่าเป็นกุศลที่วิเศษ อาจจะทำให้ทรงตรัสรู้ได้ พระองค์ทรงกอดพระทนต์ด้วยพระทนต์ กอดพระตาลุด้วยพระชิวหา ทรงผ่อนกลิ่นลมอัสสาสะปัสสาสะ ทรงอดพระกระยาหาร จนพระกายเหี่ยวแห้ง พระฉวีเศร้าหมอง พระอัฐิปราภฏทั่วพระกาย เมื่อทรงลูบพระกาย เส้นพระโลมามีรากอันเน่าหลุดร่วงจากขุมพระโลมา พระกำลังน้อยถอยลง จะเสด็จไปทางไหนก็ชวนล้ม ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยานับแต่ทรงผนวชได้ ๖ ปี ทรงพระดำริว่า ไม่มีใครจะทำทุกรกิริยายิ่งกว่าพระองค์ได้อีก คงจะไม่ตรัสรู้ด้วยวิธีนี้ ทรงละความเพียรในการทรมานพระกายให้

ลำบาก ทรงทำความเพียรทางจิตต่อไป ซึ่งจะต้องเสวยอาหารให้มีกำลัง ตั้งแต่นั้นก็เสวยอาหาร ไม่ทรงอดอีกต่อไป

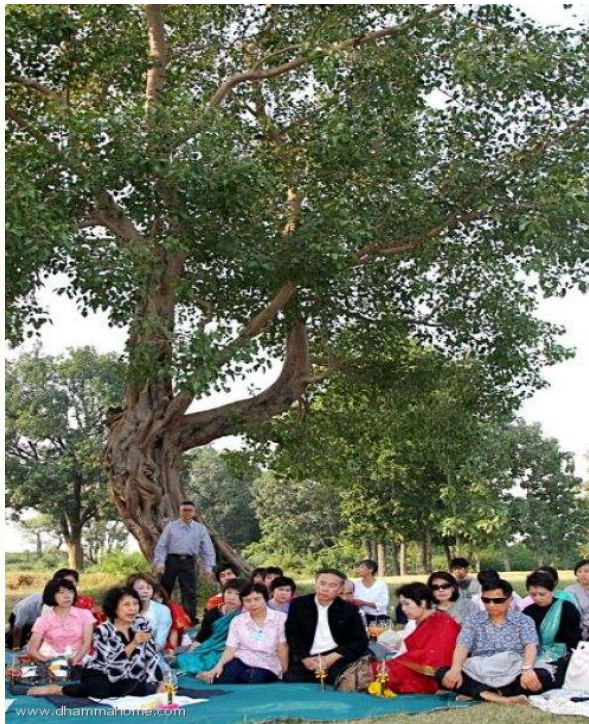
การบำเพ็ญทุกรกิริยาของพระองค์แม้ไม่ได้ผล แต่ก็มีประโยชน์ในการทรงเทศนาสั่งสอนคนในยุคนั้น ที่คิดว่าการทรมานตนจะทำให้หมดกิเลส พระองค์ทรงแสดงในมหาสัณหาทสูตร ซึ่งเป็นการบันลือสัณหาที่ยิ่งใหญ่ เพราะเป็นการปลงวาจาอย่างอาภายญ เล่าความที่ทรงเคยทดลองปฏิบัติมาแล้วทุกอย่าง ตามที่เข้าใจกันว่าจะตรัสรู้ได้ แต่ก็ไม่สำเร็จ การค้านข้อปฏิบัติของสมณพราหมณ์ครั้งนั้น จึงเป็นการค้านอย่างมีเหตุผลยิ่ง (มหาสัณหาทสูตร ... พระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน โดย สุชีพ ปุณณานุภาพ)

บางท่านเข้าใจว่าพระพุทธเจ้าทุกพระองค์จะต้องทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา แต่ไม่เป็นเช่นนั้น ข้อความในขุททกนิกาย อปทาน พุทธาปทานชื่อปุพพกรรมปิไลติที่ ๑๐ ว่า ด้วยบุรพจริยาของพระองค์เอง มีข้อความว่า

...เราเชื่อว่าโชติปาละ ได้กล่าวกะพระสุตเจ้าพระนามว่า กัสสปะ ในกาลนั้น ว่า จักมีโพธิมณฑลแต่ที่ไหน โพธิญาณท่านได้ยากอย่างยิ่ง ด้วยวิบากแห่งกรรม นั้น เราได้ประพฤติกกรรมที่ทำได้ยากมาก (ทุกกรกิริยา) ที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ตลอด ๖ ปี แต่นั้น จึงได้บรรลุโพธิญาณ แต่เราก็มิได้บรรลุโพธิญาณอันสูงสุดด้วย หนทางนี้ เราอันบุรพกรรมตกเตือนแล้ว จึงแสวงหาโพธิญาณโดยทางที่ผิด...

จะเห็นพระกรุณาคุณที่ยิ่งใหญ่ ทรงชี้ให้เห็นว่า พระองค์แม้จะบำเพ็ญพระบารมี เพื่อตรัสรู้ถึง ๔ อสงไขยแสนกัป ก็ยังกระทำอกุศลกรรมซึ่งเป็นเหตุให้ทรงได้รับอกุศล วิบาก เพราะยังมีเหตุ คือ กิเลสทั้งหลาย

พระองค์ทรงแสดงให้เห็นว่า ทุกคนมีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ใครทำกรรมใดไว้ ดีหรือชั่ว ต้องได้รับผลของกรรมนั้น แม้แต่ พระองค์ผู้ทรงพระบารมีเต็มเปี่ยม ในชาติที่จะตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ยังต้องได้รับผลของอกุศลกรรม ที่ได้ทรงกระทำไว้แล้ว เราคงเคยได้ยินพิธีตัด กรรม เพื่อไม่ต้องได้รับผล (ซึ่งเฉพาะกรรมไม่ดี ส่วนกรรมที่ดีไม่ต้องการตัด) จะเป็นไป ได้อย่างไร ถ้าเป็นไปได้ พระองค์ผู้ทรงพระกรุณาอย่างสูงสุดคงจะบอกวิธีพวกเราแล้ว ไม่ต้องให้ไปค้นหาวิธีกันเอง แต่พระองค์ทรงแสดงธรรมเพื่อให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตาม หมดกิเลส ไม่ต้องเกิดมารับผลของบุญและบาปอีกต่อไป

ดังนั้นพวกเราปุณฺณ ผู้ที่ยังหนาแน่นด้วยกิเลสก็ไม่ควรประมาท ด้วยการฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงมอบให้เป็นมรดกอันสูงค่าแก่พุทธศาสนิกชน ผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ไม่เป็นคนหลงผิดงมงายกับสิ่งที่ไม่มีความหมาย ให้สมกับเป็นพุทธบริษัท ผู้เป็นทายาทของพระผู้มีพระภาคผู้ทรงพระคุณอันยิ่งใหญ่

พระแท่นวัชรอาสน์

เมื่อผู้ร่วมเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถาน ณ ประเทศอินเดีย ทราบว่า ไปอินเดียถึง ๕ ครั้งแล้ว ก็มักจะถามประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ บางครั้งก็ตอบได้ แต่ส่วนใหญ่ก็ตอบว่า “ไม่รู้เหมือนกัน” รู้สึกว่าเป็นคำตอบที่ไม่รับผิดชอบและไม่สุภาพอย่างไรก็ไม่รู้ เมื่อกลับมาจึงค้นจากเว็บไซต์ต่างๆ (ทำผิดขั้นตอนไปหน่อย น่าจะค้นก่อนไป) ได้ความรู้เพิ่มขึ้นมากมาย คงต้องไปอีกครั้งแน่นอนเพื่อไปดูให้ทั่วตามที่ท่านเขียนไว้ จากเว็บไซต์ของวัดไทยพุทธคยา พระเทพโพธิวิเทศ (ทองยอด ภูติปาโล) ท่านเล่าไว้อย่างละเอียด น่าสนใจมาก มีทั้งหมด ๒๐ หน้า ขอยกข้อความบางตอนมาดังนี้

...ครั้นเมื่อภายหลังพุทธกาลล่วงได้ ๒๐๐ ปีเศษ พระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งชมพูทวีปได้เสด็จไปนมัสการ ณ สถานที่ตรัสรู้เป็นนิมิต ทุกครั้งที่พระองค์เสด็จมาพระองค์ได้นำเครื่องสักการบูชามาเป็นจำนวนมาก เพื่อทรงสักการบูชาแก่ต้นพระศรีมหาโพธิ์นั้น ซึ่งเป็นเสมือนดังตัวแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงดำริที่จะสร้างเครื่องรองรับของสักการบูชาที่พระองค์ทรงนำมาจากพระราชวัง จึงมีพระราชโองการให้หาช่างที่มีฝีมือเข้ามาเฝ้า แล้วทรงปรึกษากับบรรดาช่างเหล่านั้นโดยได้ทรงเสนอแนะให้ข้อคิดถึงรูปลักษณะในการที่จะสร้างเครื่องรองรับของสักการบูชาเหล่านั้น บรรดาช่างทั้งหลายก็รับพระบรมราชโองการและร่างแบบแปลนตามพระราชดำริทุกประการ ...

...พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างพระแท่นวัชรอาสน์ เพื่อแทนพระแท่นรัตนบัลลังก์เก่า ที่บังเกิดขึ้นแก่พระตถาคตเจ้าในวันตรัสรู้ หลังจากที่ได้ทรงประดิษฐานพระแท่นที่รองรับเครื่องสักการบูชาแล้ว พระองค์จึงได้พระราชทานนามแก่พระแท่นนั้นว่า “พระแท่นวัชรอาสน์” ซึ่งหมายความว่า “พระที่นั่งแห่งมหาบุรุษผู้มีใจเพชร” และเพื่อจะได้เป็นอนุสรณ์แห่งพุทธศาสนิกชนผู้เกิดในรุ่นหลังที่ได้มานมัสการ ณ สถานที่ตรัสรู้ จะได้รู้และเห็นว่า สถานที่แห่งนี้เป็นที่ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นเอกแห่งโลก ได้ประทับนั่ง ในวันตรัสรู้จนตรัสสัมมาสัมโพธิญาณ....

...รูปลักษณะของพระแท่นวัชรอาสน์ เป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านขนานสลักด้วยแผ่นหินทรายด้านยาววัดได้ ๗ ฟุต ๖ นิ้ว ด้านกว้างได้ ๔ ฟุต ๑๐ นิ้ว ความหนาวัดได้ ๕ นิ้วฟุตครึ่ง ตั้งอยู่บนฐานก่ออิฐฉาบด้วยปูน เมื่อรวมฐานที่ประดิษฐานกับพระแท่นวัชรอาสน์สูง ๓ ฟุตพอดี ส่วนบนพื้นผิวด้านหน้าของพระแท่นแกะสลักเป็นเชิงศิลป์ปะ รูปหัวแหวนเพชร และมีเพชรสี่กประดับอยู่โดยรอบเรือนแหวน ด้านข้างทางทิศเหนือและทิศใต้ แกะสลักเป็นรูปดอกบัว และรูปห่านหรือพระยาหงส์ ส่วนด้านต้นพระศรีมหาโพธิ์นั้นแกะสลักเป็นรูปดอกมณฑารพ (ACANTHUS) เป็นที่น่าเสียดายที่ด้านทิศตะวันออกนั้น ได้ถูกเชื่อมติดกับองค์พระเจดีย์มหาโพธิวิหารเสีย เราจึงไม่สามารถที่จะมองเห็นได้ว่าเป็นรูปอะไร...

....พระแท่นวัชรอาสน์นี้ได้ถูกทำลายในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ แตกออกเป็น ๕ เศียร ต่อมาท่านเซอร์อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม นักโบราณคดีแห่งอังกฤษ ได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ โดยนำเอาส่วนต่าง ๆ มาประกอบกันเข้าในรูปเดิมได้อย่างเรียบร้อย ซึ่งหากเราไม่สังเกตแล้ว จะไม่ทราบเลยว่าพระแท่นนี้ได้เคยถูกทำลายมาแล้ว...

ถ้าได้มาราบนมัสการพระแท่นวัชรอาสน์ในครั้งต่อไป คงจะซาบซึ้งในพระพุทธานุภาพมากขึ้น เมื่อทราบว่าเป็นแท่นที่สร้างขึ้นแทนรัตนบัลลังก์ที่ทรงประทับนั่งในวันตรัสรู้

...เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงเสวยข้าวมธุปายาสที่นางสุชาดาถวายแล้ว ในเวลาเย็นเสด็จข้ามแม่น้ำเนรัญชราไปยังแควนมหาโพธิ์ ทรงรับหญ้ากู่สะ ๘ กำมือ จากโสถถียพราหมณ์ แล้วเสด็จตรงไปยังต้นพระศรีมหาโพธิ์ ทรงปลาดหญ้ากู่สะ ๘ กำมือนั้นลง พลางออกพระโอษฐ์ตั้งพระสัตยาธิษฐานว่า “ถ้าอาตมะจะได้ตรัสรู้นุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้วไซ้ ขอบังเกิดเป็นรัตนบัลลังก์ขึ้น ณ บัดนี้”

ทันใดนั้น รัตนบัลลังก์ก็ได้อุบัติขึ้นด้วยบุญญาธิการของพระองค์ พระองค์จึงเสด็จขึ้นประทับนั่งบนรัตนบัลลังก์นั้น โดยผินพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออกทางแม่น้ำเนรัญชราพร้อมกับอธิษฐานจิตอย่างแน่วแน่ว่า

“ถึงเลือดและเนื้อจะเหือดแห้งไป จะยังคงเหลืออยู่แต่เพียงหนัง เส้นเอ็น และ

กระดุกก็ตามที่ หากข้าพเจ้ายังมิได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้วไซ้ ข้าพเจ้าจะมียอมลุกขึ้นจากรัตนบัลลังก์นี้”

...ทรงบรรลุนิพพานทั้ง ๓ ตามลำดับ คือบุพเพนิวาสานุสสติญาณ จุตูปปาตญาณ และอาสวักขยญาณ ได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ในเวลารุ่งอรุณพอดี ครั้นได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระองค์ประทับอยู่บนรัตนบัลลังก์นั้นเสวยวิมุตติสุขสิ้นกาล ๗ วันแล้ว พระองค์เสด็จจากรัตนบัลลังก์มุ่งพระพักตร์ตรงไปทางทิศอีสาน ทันใดนั้นพระรัตนบัลลังก์ก็อันตรธานหายไป...

เมื่อได้เห็นแท่นวัชรอาสน์ และรู้ความหมายที่ว่า “พระที่นั่งแห่งมหาบุรุษผู้มีใจเพชร”แล้ว ความเข้าใจจากการได้ศึกษาธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ดีแล้วในคืนวันเพ็ญเดือน ๖ เมื่อ ๒,๕๔๗ กว่าปีมาแล้ว ก็ปรั่งแต่ให้เกิดปีติยิ่งนัก แม้มีความเข้าใจธรรมที่ลึกซึ้งเพียงน้อยนิด เหมือนจะอยยปากยุงที่จุ่มลงในมหาสมุทร ก็ยังทำให้เกิดความสุขในชีวิตมากขนาดนี้ เมื่อมีโอกาสได้ฟังสภาพธรรมที่เป็นจริงที่พระองค์ทรงนำมาแสดงตลอดเวลา ๔๕ พรรษา ก็ยิ่งทำให้มีความศรัทธามั่นคงที่จะศึกษาพระธรรม และน้อมประพฤติปฏิบัติตามต่อไปเพิ่มขึ้น จนกว่าจะถึงที่สุดแห่งทุกข์

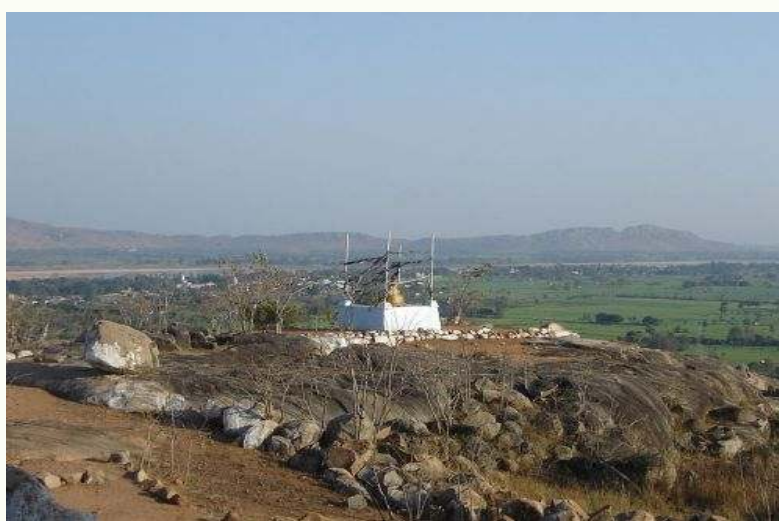
ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นด้วยเศียรเกล้า

คยาสี่สะ

ไม่ยอมออกจากเมืองคยาเสียที ทั้งๆที่คราวนี้ไปถึงตอนบ่าย แล้วค้างแรมคืนเดียว ตอนเช้าก็ต้องออกจากคยาแต่เช้า แต่อยากจะเก็บรายละเอียดของสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ในเมืองคยาให้หมด แม้จะไม่ได้ไปเห็นก็ตาม เพราะหวังไว้ว่า เมื่อหมดภาระหน้าที่การงานแล้ว จะไปเที่ยวคยาอย่างละเอียดอีกครั้ง

แต่อาจจะเป็นแค่ความหวัง เพราะเมื่อหมดภาระหน้าที่การงานแล้ว ก็มีภาระเกี่ยวกับการดูแลสังฆารให้เป็นไปด้วยดี ด้วยการไปหาหมอมหาหลายสาขา ทั้งตา จมูก ฟัน ความดัน ฯลฯ เป็นประจำตามนัด ซึ่งความจริงแล้วโรคทั้งหลายทางกายที่ดูเหมือนมากมายนั้น ก็ยังน้อยกว่าโรคทางใจมากกว่าหลายพันเท่า และทำให้เกิดความทุกข์มากกว่าโรคทางกายด้วย แต่ก็ยังไม่วิตกกังวลอยากจะรักษาให้หาย เท่ากับโรคทางกายซึ่งมีสาเหตุจากอิริยาบถไม่สม่ำเสมอ บ้าง ๔ ไม่สม่ำเสมอ บ้าง อุดไม่สม่ำเสมอ บ้าง เกิดจากจิตบ้าง และเป็นผลของอกุศลกรรมที่ทำมาแล้วบ้าง บางโรคจึงรักษาหาย บางโรคก็รักษาไม่หาย

ส่วนโรคทางใจนั้นมีสาเหตุจากความไม่รู้ จึงจำเป็นต้องรักษาด้วยการฟังพระธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้ดีแล้ว แม้จะเข้าใจเพียงเล็กน้อย โรคทางใจก็ยังเบาบางลง ถ้าสาเหตุคือความรู้นั้นหมดไป โรคทางใจก็หายขาด ไม่กลับมาเกิดอีกเลย

เขาพรหมโยนิ (กำเนิดแห่งพรหม)(ภาพจากวิกิพีเดีย)

คยาสีสะ อยู่ในตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ ปัจจุบันนี้เรียกว่า เขาพรหมโยนิ(กำเนิดแห่งพรหม) เป็นที่อยู่ของขฤิณผู้บูชาไฟ ๓ พี่น้อง คือ อุรุเวลกัสสปะ มีบริวาร ๕๐๐ นทีกัสสปะ มีบริวาร ๓๐๐ และคยากัสสปะ มีบริวาร ๒๐๐ เมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จโปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันและสาวกอื่นรวม ๖๐ รูปแล้ว ต่อจากนั้น ๙ เดือน พระองค์ทรงพิจารณาเห็นว่า จะต้องอาศัยพระเจ้าพิมพิสาร ในการประดิษฐานพระพุทธศาสนาในแคว้นมคธ ซึ่งมีผู้คนจำนวนมาก ที่สะสมบารมีมาเต็มเปี่ยมที่จะเข้าใจพระธรรมที่ลึกซึ้ง จึงเสด็จจาริกจากเมืองพาราณสีกลับมาที่แคว้นมคธ

ระหว่างทางได้โปรดภิกษุวัคคีย์จำนวน ๓๐ คนที่กำลังหาสตรีที่หายไปด้วยคำถามว่า “การหาสตรีกับหาตน อย่างไหนประเสริฐกว่า” ท่านทั้ง ๓๐ คนนั้นมีปัญญา เกิดสติระลึกได้ว่า หาตนประเสริฐกว่า จึงนั่งลงฟังธรรม แล้วบรรลุเป็นพระอรหันต์ จากนั้นพระองค์ก็เสด็จมาที่คยาสีสะ โปรดขฤิณ ๓ พี่น้อง ทรงแสดง “อาทิตตปริยายสูตร” ที่ว่าด้วยอายตนะทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ และรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ เป็นของร้อนด้วยไฟกิเลส คือ ราคะ โทสะ โมหะ และร้อนด้วยทุกข์ คือ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความเศร้าโศกรำพัน ความแค้นใจ ซึ่งตรงกับอภัยสัจที่สะสมการบูชาไฟของท่าน ทั้งหมดรวม ๑,๐๐๓ รูป ก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์

จะเห็นว่าทุกคนสะสมทั้งปัญญาและความเห็นผิด ท่านขฤิณทั้งหมดบูชาไฟ เพราะสะสมความเห็นผิด แต่เมื่อถึงเวลาได้ฟังพระธรรม ปัญญาที่สะสมมาก็ทำให้รู้แจ้งอริยสัจธรรมได้ ดังนั้นไม่ควรประมาทการสะสม ไม่ว่าจะปัญญาและความเห็นผิด แม้จะทีละน้อยๆ ก็ให้ผลได้ เหมือนใส่เกล็ดเกล็ดลงไปในแม่น้ำคงคา อาจจะไม่เห็นว่า รสของน้ำนั้นเปลี่ยนไป แต่วันหนึ่งเมื่อไม่หยุดใส่เกล็ด รสของน้ำก็เปลี่ยนเป็นเค็มได้ในที่สุด

ราชคฤห์

ถึงเวลาออกจากคยาเสียที เมื่อสำรวจว่าได้เล่าเรื่องสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในคยาหมดแล้ว ต้องขอเล่าตามเส้นทางการเดินทางของคณะทัวร์ “พอเพียง” ไม่ใช่เส้นทางตามพุทธประวัติซึ่งก็มีคนเขียนไว้มากมาย...แล้ว

วันนี้เป็นวันที่สองของการเดินทาง ต้องตื่นแต่เช้า เพื่อออกเดินทางไปกรุงราชคฤห์เมืองหลวงของแคว้นมคธในอดีต ซึ่งปัจจุบันอยู่ในรัฐพิหาร ระยะทางจากพุทธคยาสู่ราชคฤห์ประมาณ 90 กม. ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง ก็เห็นกำแพงและประตูเมืองราชคฤห์สวยงามชัดเจนกว่าเดิมมาก แสดงว่ารัฐบาลของรัฐเห็นความสำคัญของสถานที่ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้สร้างเงินจำนวนมหาศาลที่ได้จากผู้แสวงบุญชาวพุทธทั่วโลก แต่ที่เห็นมากคือชาวไทยและศรีลังกา

(ภาพกำแพงกรุงราชคฤห์)

ภาพภูเขาที่รายล้อมกรุงราชคฤห์ มองจากยอดเขาคิชฌกูฏ

ราชคฤห์ หมายถึง พระราชวัง บางทีเรียกว่า ปัณจคีรีนคร เพราะมีภูเขา ล้อมรอบ ๕ ทิศ เป็นเมืองหลวงของแคว้นมคธที่ยิ่งใหญ่ในครั้งพุทธกาล จึงมีสถานที่ สำคัญในพระพุทธศาสนามากมาย ครั้งนั้นพระเจ้าพิมพิสารทรงเป็นกษัตริย์ เมื่อพระ โพธิสัตว์เสด็จออกมหาภิเนษกรรม ทรงดำเนินผ่านแคว้นนี้ เพราะทรงประกอบด้วยพระ มหาปรีโสลักษณะและพระจริยวัตรอันงดงาม ชาวเมืองจึงคิดว่าเป็นเทวดา เมื่อพระ เจ้าพิมพิสารทรงทอดพระเนตรเห็นพระองค์ (มีภาพถ่ายสถานที่ที่พบกันในหนังสือ ภาพ “ตามรอยบาทพระศาสดา อาสาฬหบูชา ธรรมยาตราคุ้มครองโลก ของพระมหา สมปอง มุทิโต) ก็ชักชวนพระองค์ให้เสวยราชสมบัติโดยถวายให้ครึ่งหนึ่ง เมื่อพระองค์ ปฏิเสธ และยืนยันที่จะทรงแสวงหาสัจธรรมเพื่อความหลุดพ้น พระเจ้าพิมพิสารจึง ทูลขอให้เสด็จมาโปรดเมื่อทรงตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว

นับแต่ตรัสรู้ได้ ๙ เดือน หลังจากเสด็จจากป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมือง พาราณสี แคว้นกาฬี ทรงย้อนกลับมาแคว้นมคธ โปรดภิกษุ ๓๐ คน และชฎิล ๑,๐๐๓ รูป ที่คยาสีสะแล้ว พระผู้มีพระภาคเสด็จเข้าเมืองราชคฤห์ โปรดพระ เจ้าพิมพิสารและราชบริพารจนบรรลुเป็นพระอริยบุคคลจำนวนมาก พระเจ้าพิมพิสาร ได้ถวายพระเวฬุวันเป็นอารามแรกในพระพุทธศาสนา เป็นที่ประกาศโอวาทปาติโมกข์ ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมนุญขอพระพุทธศาสนา

(พระเวฬุวัน อารามแห่งแรกในพระพุทธศาสนา)

นอกจากนั้นกรุงราชคฤห์ยังเป็นสถานที่พระผู้มีพระภาคทรงได้คู่อัครสาวก คือ ท่านพระสารีบุตรและท่านพระมหาโมคคัลลานะ มีมหาวิทยาลัยมีรุ่น ๑๖ แห่ง มีพระคันธกุฎีบนยอดเขาคิชฌกูฏ มีถ้ำสัตตบพรมคฤหาที่ทาสักคายนาครั้งแรก หลังจากพระผู้มีพระภาคปรินิพพานแล้ว มีโรงพยาบาลสงฆ์แห่งแรก มีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาที่ใหญ่ที่สุดและมีเรื่องราวในพระไตรปิฎกที่เกี่ยวข้องกับกรุงราชคฤห์มากมาย

ภาพส่วนหนึ่งของความยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยนาลันทา

เมื่อได้มาเยือนกรุงราชคฤห์อีกครั้งหนึ่ง อดคิดถึงเรื่องราวประทับใจหลายเรื่องในอดีตที่เกี่ยวข้องกับกรุงราชคฤห์ที่ได้อ่านจากพระไตรปิฎก และได้ฟังจากการบรรยาย “แนวทางเจริญวิปัสสนา” ของท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ไม่ได้ เลยคิดว่า น่าจะเก็บมาเล่าสู่กันฟัง เผื่อใครมีรายละเอียดมากกว่า ก็ช่วยเพิ่มเติมให้ด้วย จะได้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น และ คุณวันชัย ๒๕๐๔ คงมีภาพประกอบเช่นเคย เพราะเธอเป็นตากล้องฝีมือดีและมีเมตตาจิตอย่างยิ่ง

อดวาดภาพตามจินตนาการของตัวเองไม่ได้ว่า เมื่อครั้งนั้น สถานที่นี้คงร่มรื่น เกือบกล่นด้วยผู้คนที่มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา แต่เดี๋ยวนี้สิ่งเหล่านั้นอยู่ที่ไหน ได้ฟังจากคำบรรยายของท่านอาจารย์ว่า สิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ไม่กลับมาเกิดซ้ำอีกเลยในสังสารวัฏ จะเหลือแต่เพียงเรื่องราวที่เป็นสมมติบัญญัติ เป็นชื่อคน ชื่อสถานที่ และเรื่องราวต่างๆเท่านั้น แต่เรื่องราวทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับพระมหาบุรุษผู้มีใจเพชร ผู้มีพระคุณอันประเสริฐนั้นก็น่าจดจำ ศึกษา และนำไปเล่าให้คนอื่นรู้ด้วย เพื่อประพฤติปฏิบัติตาม ให้ถึงความสิ้นทุกข์ สมกับที่พระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีถึงสี่อสงไขยแสนกัปเพื่อนำสัตว์โลกออกจากทุกข์ คือ กิเลส แม้ขณะนี้จะปฏิบัติตามได้เพียงน้อยนิด ตามกำลังสติปัญญาของตนก็ตาม

ภาพพระคันธกุฎี

เขาคิชฌกูฏ

เมื่อไปถึงเขาคิชฌกูฏ ก็ต้องแปลกใจที่เห็นชาวอินเดียมากมายล้วนมีฐานะดี คือ แต่งกายสวยงามทั้งชายหญิงเด็กผู้ใหญ่ มายืนรอเข้าแถวซื้อบัตรนั่งกระเช้าลอยฟ้า ขึ้นไปบนภูเขาที่อยู่ใกล้กับเขาคิชฌกูฏ ตอนแรกคิดว่าเป็นวัดฮินดู แต่ปรากฏว่าเป็นวัดญี่ปุ่น แต่เขาพากันมาเที่ยวคล้ายๆกับสวนสนุก เพิ่งเห็นชาวอินเดียที่ดูดีเป็นจำนวนมากวันนี้เอง ทุกคนหน้าตายิ้มแย้มเป็นมิตร ดูมีความสุข ผิดกับทุกครั้งที่เราพบแต่ขอทาน คนขายของที่ดูทุลักทุเล เศร้าหมอง จนคิดไปว่า ประเทศอินเดียยากจน แต่เรามองเห็นแค่ทางช้าง เพิ่งเห็นหัวช้างวันนี้เอง แต่ก็ยังไม่ได้เห็นช้างทั้งตัวอยู่ดี

มาคราวนี้คงดูชรากว่าครั้งก่อนๆ (จิตยังไม่แก่เหมือนเดิม) มีผู้มาถามว่าจะนั่งเสลี่ยงหรือไม่ เมื่อเราปฏิเสธก็จะช่วยกันดูแล ชักถามว่าไหวไหมอยู่ตลอดเวลา เราเลยซื้อไม้ไผ่ ๑ อัน ราคา ๑๐ รูปี เพื่อยันตัวเวลาลงเขา จะได้ไม่ต้องเกร็งขามาก ซึ่งก็ได้ผลไม่ปวดจนขาอ่อนเหมือนครั้งก่อน และค้นพบว่า ถ้ามีโสมนัส คือ ความสุขใจ ที่อาจจะเกิดจากกุศลจิตหรือโลกะ ก็ทำให้เพลิดเพลินไม่น้อยได้เหมือนกัน

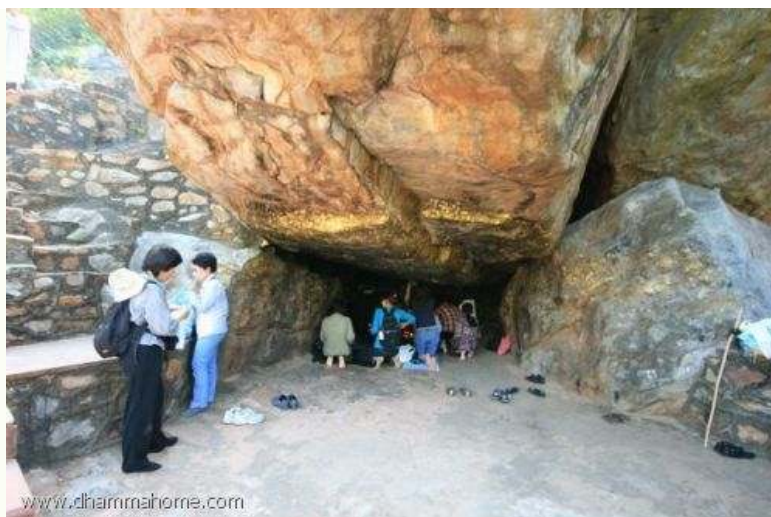
อย่างไปคราวนี้เดินสวนทางกับคนไทยที่กำลังลงเขามา แล้วก็อนุโมทนาในกุศลจิตของกันและกัน ทักทายกันด้วยไมตรีจิต ยิ้มแย้มให้กัน บางคนก็เรียกชื่อ รู้สึกแปลกใจเหมือนกันว่า รู้จักได้อย่างไร ไม่น่าเชื่อเลยว่า พิมพ์หนังสือออกมาแค่ ๒ เล่ม ก็จะเป็นที่รู้จักกันทั่วไปอย่างนี้ เผอิญเขาเรียกชื่อสามี่ด้วย จึงนึกได้ว่า เพราะเราติดป้ายชื่อแสดงตนไว้นั่นเอง ก็ขนาดคนมาด้วยกันยังไม่รู้จักเลย แล้วยังอุตส่าห์คิดว่าตัวเองดังเสียแล้ว เห็นหรือยังว่า ความคิดนี้นั่นเป็นสภาพธรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย คือ การสะสมของแต่ละคน จึงไม่เหมือนกันเลย และส่วนใหญ่จะต่างจากความเป็นจริงด้วย

เขาคิชฌกูฏเป็นภูเขาที่ลาดชันพอประมาณ ระยะทางประมาณ 750 เมตร มีรูปร่างเหมือนหัวแร้ง บนยอดเขาเป็นที่ตั้งพระคันธกุฎีของพระผู้มีพระภาค และบริเวณโดยรอบเป็นที่อยู่ของ ท่านพระอานนท์ ท่านพระสารีบุตร ท่านพระมหาโมคคัลลานะ ท่านพระมหากัสสปะ ท่านพระอนुरุธะ ท่านพระปุณมันทานีบุตร และท่านพระอุบาลี เป็นต้น

ภาพกุฏิท่านพระอานนท์

ถ้ำสุกรขาตาและถ้ำท่านพระโมคคัลลานะ

ถ้ำสุกรขาตายู่ระหว่างทางขึ้นเขาคิชฌกูฏ เป็นถ้ำที่ท่านพระสารีบุตรบรรลु พระอรหันต์ขณะที่ปั้นถวายเป็นพระผู้มีพระภาค ที่ทรงแสดงเวทนาปริคคหสูตร โปรดที่สมณะหลานของท่านในวันเพ็ญเดือนมาฆะ หลังจากที่ท่านบรรลुโสดาบัน เมื่อได้ฟังธรรมย่อๆจากท่านพระอัสสชิว่า “ธรรมใดมีเหตุเป็นแดนเกิด พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และเหตุแห่งความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้” ในขณะที่ท่านยังเป็นอุปัฏฐก และเมื่อท่านเป็นพระโสดาบันแล้ว ก็ไปบอกโกณฑกปริพาชก (ต่อมา คือ ท่านพระมหาโมคคัลลานะ) ซึ่งเป็นสหายสนิทของท่าน ซึ่งเมื่อได้ฟังธรรมสั้นๆนี้แล้ว ก็บรรลุโสดาบันเช่นเดียวกัน ท่านทั้ง ๒ และบริวาร ๒๕๐

คน เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคที่พระวิหารเวฬุวัน ขอบวชด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา เมื่อได้ฟังธรรมบิรवारของท่านทั้งหมดบรรลุปะระอรหันต์ เว้นท่านทั้งสองที่ยังไม่บรรลु

ถ้าท่านพระมหาโมคคัลลานะอยู่ใกล้ๆกับถ้ำสุกกราตา แต่ท่านไม่ได้บรรลุพระอรหันต์ที่ถ้ำนี้ เมื่อบวชแล้วท่านได้ไปที่หมู่บ้านกัลลวาละในแคว้นมคธ ท่านเกิดโง่งง พระผู้มีพระภาคทรงแสดงอุบายให้หายง่วง ๘ ประการ คือ

๑. เมื่อเธอมีสัญญาอย่างใดแล้ว เกิดความง่วงขึ้น เธอจงทำไว้ในใจซึ่งสัญญาอย่างนั้นให้มาก จะเป็นเหตุให้ละความง่วงได้

๒. ถ้ายังละไม่ได้ เธอควรตรึกตรองถึงธรรมที่ได้เรียนมาแล้ว ได้ฟังมาแล้วให้มาก จะเป็นเหตุให้ละความง่วงได้

๓. ถ้ายังละไม่ได้ เธอควรสาธยายธรรมที่ได้เรียนได้ฟังมาแล้วให้มาก จะเป็นเหตุให้ละความง่วงได้

๔. ถ้ายังละไม่ได้ เธอควรยอนช่วงหูทั้งสองข้าง และลูบตัวด้วยฝ่ามือจะเป็นเหตุให้ละความง่วงได้

๕. ถ้ายังละไม่ได้ เธอจงลุกขึ้นแล้วลูบนัยน์ตา ลูบหน้า ด้วยน้ำ เหยี่ยวดูทิศทั้งหลายแห่งนาคดาว จะเป็นเหตุให้ละความง่วงได้

๖. ถ้ายังละไม่ได้ เธอควรทำไว้ในใจถึงอาโลกสัญญา คือ กำหนดความสว่างไว้ในใจเหมือนกัน ทั้งกลางวันและกลางคืน ทำใจให้เปิด ให้สว่าง จะเป็นเหตุให้ละความง่วงได้

๗. ถ้ายังละไม่ได้ เธอควรเดินจงกรมสำรวมอินทรีย์ มีจิตใจไม่คิดไปภายนอก จะเป็นเหตุให้ละความง่วงได้

๘. ถ้ายังละไม่ได้ เธอควรสำเร็จสี่หิสะยาสน์ นอนตะแคงขวา ช้อนเท้าให้เลื่อมกัน มีสติสัมปชัญญะ หมายความว่า จะลุกขึ้นเป็นนิตย เมื่อตื่นแล้วควรรีบลุกขึ้นด้วยตั้งใจว่า เราจะไม่ประกอบความสุขในการนอนและการเคลิ้มหลับอีก จะเป็นเหตุให้ละความง่วงได้

พระพุทธองค์ ตรัสสอนอุบายเพื่อบรรเทาความง่วงโดยลำดับ จนที่สุดถ้ายังไม่หายง่วงก็ให้นอน แต่ให้นอนอย่างมีสติ และเมื่อได้ฟังธาตุกัมมัฏฐาน ท่านก็บรรลุเป็นพระอรหันต์หลังจากบวชได้ ๗ วัน ก่อนท่านพระสารีบุตรซึ่งบรรลุพระอรหันต์หลังจากบวชได้ ๑๕ วัน ท่านปรินิพพานด้วยการถูกโจรทุบ ทั้งๆที่ท่านมีฤทธิ์สามารถจะเหาะได้ แต่ท่านพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรรมของท่าน ที่เคยถูกภรรยาที่มีจิตใจชั่วร้าย ยุยงให้ท่านนำบิดามารดาผู้ تابอดไปทิ้งในป่าจนตาย ท่านพระสารีบุตรเป็นอัครสาวกเบื้องขวา ผู้เป็นเลิศทางปัญญา และท่านพระมหาโมคคัลลานะเป็นอัครสาวกเบื้องซ้าย ผู้เป็นเลิศทางฤทธิ์ เพราะท่านบำเพ็ญบารมีถึง ๑ อสงไขยแสนกัป เพื่อดังความปรารถนาเป็นคู่้อัครสาวก

ท่านพระสารีบุตรเป็นธรรมเสนาบดี โดยพระผู้มีพระภาคทรงเป็นพระธรรมราชา ผู้หมุนกงล้อของธรรมจักรให้เคลื่อนไป ท่านมีคุณธรรมมากมายที่ควรจะเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต เช่น ท่านมีความกตัญญูสูงมาก เมื่อท่านได้ฟังธรรมจากท่านพระอัสสชิแล้ว ท่านก็กลับไปชวนสญชัยปริพาชกอาจารย์ของท่าน ให้มาเฝ้าพระผู้มีพระภาคด้วย แต่สญชัยปริพาชกปฏิเสธ โดยถามท่านว่า “คนฉลาดหรือคนโง่มากกว่ากัน” เมื่อท่านตอบว่า “คนโง่มากกว่า” อาจารย์ของท่านจึงตอบว่า ขออยู่กับคนโง่ซึ่งเป็นคนส่วนมากดีกว่า เพราะไม่สามารถเป็นลูกศิษย์ใครได้

เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงทราบเรื่องจึงตรัสว่า

“ชนเหล่าใดมีปกติรู้สิ่งที่ไม่เป็นสาระว่าเป็นสาระ และ รู้สิ่งที่เป็นสาระว่า ไม่เป็นสาระ ชนเหล่านั้น มีความดำริผิดเป็นโคจร ย่อมไม่ประสบสิ่งอันเป็นสาระ”

นอกจากนั้นท่านยังเป็นอ่อนน้อมอย่างยิ่ง จนเปรียบตัวเองเหมือนผ้าเช็ดถูที่ดี ใครๆก็สามารถจะเหยียบย่ำอย่างไรก็ได้ ท่านไม่มีความโกรธ ความไม่พอใจแม้แต่นิดเดียว ขอนอบน้อมแด่พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์ ผู้เป็นพระธรรมเสนาบดีที่ยิ่งด้วยปัญญา และผู้เป็นเลิศทางฤทธิ์

กุฏิท่านพระอานนท

ไปครั้งนี้ได้ไปกราบที่กุฏิของท่านพระอานนทก่อน เมื่อกราบลงไปแล้ว เกิดปีติจน น้ำตาคลอ เมื่อนึกถึงพระคุณของท่านที่ทรงจำพระธรรมที่ทรงแสดงทั้งหมดไว้ ทำให้เรามีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่ตรัสรู้มาโดยยากและที่ทรงแสดงไว้ดีแล้ว ทำให้พระสังฆกรรมไม่เลือนหายไป และสืบต่อมาจนถึง ๒,๕๐๐ กว่าปี ท่านพระอานนทเป็นสหชาติ (เกิดพร้อมกัน) ๑ ใน ๗ กับพระผู้มีพระภาค เป็นโอรสของพระเจ้าสุกโกทนะซึ่งเป็นพระเจ้าอาของพระผู้มีพระภาค และพระนางกิสสาโคตมี

ท่านพระอานนทออกผนวชพร้อมกับเจ้าศากยวงศ์อีก ๔ องค์ คือ ภัททิยะ อนุรุทธะ ภัคคุ กิมพิละ และเจ้าชายโกณโณทป ๑ องค์ คือ เทวทัต และราชภรรยาสามี

ชนมีอาชีพเป็นช่างตัดผม อีก ๑ คน คือ อุบาลี รวมทั้งสิ้น ๗ คน ทั้ง ๗ คนได้เข้าไปขออุปสมบทกับพระผู้มีพระภาค หลังจากอุปสมบทแล้ว ท่านพระอานนท์ได้รับฟังธรรมจากพระปุณณมันตานีบุตร ได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน

ท่านพระพุทโธโฆษอาจารย์ได้เล่าไว้ว่า ท่านพระอานนท์มีปัญญา มีความจำดี ท่านได้ฟังครั้งเดียว ไม่ต้องถามอีกก็สามารถจำได้เป็นจำนวนตั้ง ๖๐,๐๐๐ บาท ๑๕,๐๐๐ คาถา โดยไม่เลอะเลือน ไม่คลาดเคลื่อน เหมือนบุคคลเอาเถาวัลย์มัดดอกไม้ ถูไป เหมือนจารึกอักษรลงบนแผ่นศิลา เหมือนน้ำมันใสของราชสีห์ที่บุคคลใส่ไว้ในหม้อทองคำฉะนั้น (จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี)

ท่านถึงได้รับการยกย่องจากพระผู้มีพระภาคว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุอื่นถึง ๕ สถาน คือเป็นเลิศในทางมีสติ รอบคอบ ๑ มีคติ คือ ความทรงจำแม่นยำ ๑ มีความเพียรดี ๑ เป็นพหูสูตร ๑ เป็นยอดของภิกษุผู้อุปัฏฐากพระพุทธเจ้า ๑

นอกจากนั้นท่านพระอานนท์ยังรับหน้าที่สำคัญในการสาธยายพระสูตรและพระอภิธรรมในการสังคายนาครั้งที่ ๑ ที่ถ้ำสัตตบรรณคูหาในเมืองราชคฤห์นี้เอง และท่านปรินิพพานกลางอากาศ เหนือแม่น้ำโรहिณี ที่ก้นกลางระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์และกรุงเทวทหะ เพื่อให้ญาติทั้งสองฝ่ายแบ่งอัฐิธาตุกัน เมื่อท่านอายุได้ ๑๒๐ ปี

พระคันธกุฎี

ในที่สุดก็มาถึงจุดสุดยอดของเขาคิชฌกูฏ ซึ่งเป็นที่ตั้งของพระคันธกุฎีที่ประทับของพระผู้มีพระภาค เมื่อกราบนมัสการกุฎีท่านพระอานนท์แล้ว ก็ตั้งใจจะเข้าไปกราบที่พระคันธกุฎี ยังไม่ทันจะกราบ เจ้าหน้าที่ชาวอินเดียก็มาบอกให้บริจาต ด้วยความตระหนี่ที่มีอยู่ในใจ ทำให้รู้สึกหงุดหงิดว่า ช่างหากินกับสถานที่สำคัญทุกแห่งเลยนะ แต่เมื่อก้มลงกราบก็นึกถึงพระมหากรุณาคุณและพระบริสุทธิคุณของพระผู้มีพระภาคว่า ท่านทรงมีเมตตากับทุกคน และไม่มีกิเลสทั้งหลายเลย อย่างความตระหนี่ที่เกิดขึ้นกับเรา ก็ไม่เกิดกับท่าน ดังนั้นการบูชาอย่างสูงสุด คือ การน้อมประพฤติปฏิบัติตามที่ทรงแสดงไว้ดีแล้ว จึงนึกเห็นใจ และบริจาต ความจริงเงินที่ได้อาจจะแบ่งเป็นส่วนที่นำไปปรับปรุงสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาให้ดีขึ้น เพราะไปครั้งล่าสุด ก็ดูดีกว่าครั้งก่อนมาก

เมื่อเดินลงเขา ความต้องการสละความตระหนี่ก็ยังมิอยู่ จึงแจกขอทานที่นั่งเป็นระเบียบอยู่ตามขั้นบันได (เมื่อมองดูแล้วว่า ไม่มากเท่าไร เงิน ๑,๐๐๐ บาท ที่แลกได้ ๑,๐๐๐ รูปี คงพอแจก) ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมีอายุ ผิวคล้ำ แต่งกายด้วย紗หรือเก่าคร่ำคร่า พอดำที่ขายของข้างทางก็มาขอด้วย รู้สึกสบายใจเมื่อได้ให้ นั่นคือได้สละความตระหนี่ออกไปได้บ้างเล็กน้อย

ระหว่างที่แจกเงินให้ขอทานตามลำดับขั้นบันไดนั้น ไม่มีใครแสดงอาการขอบคุณ มีแต่มองไปข้างหลังว่า จะมีใครแจกอีกบ้างหรือเปล่า และมีคนหนึ่งถึงกับดึงจากมือด้วยท่าทางไม่เป็นมิตรเลย อดบ่นกับคนใกล้ชิดผู้มองโลกในแง่ดีไม่ได้ เขาบอกว่า ก็เขาอยากได้ กลัวจะไม่ได้เหมือนคนอื่น เลยต้องแย่งเอา น่าสงสารออก ถ้าจะจริง เพราะมนุษย์เหล่านี้อยู่ด้วยความอดอยากหิวโหยทั้งร่างกาย และจิตใจที่อยากได้อยู่ตลอดเวลา เปรียบเหมือนมनुสเปโต มนุษย์ที่มีจิตใจเป็นเปรต คือ ไม้รู้จักอิ่ม ไม้รู้จักพอ อยากแต่จะได้ ก็ร้อนด้วยไฟ คือโลภะ

อดคิดถึงเรื่องเปรตจริงๆที่มีอยู่มากมายที่เขาศิษย์ถามไม่ได้ ที่ท่านพระมหาโมคคัลลานะเห็นแล้วแยมยิ้ม ทำให้ท่านลักษณะที่มากับท่านถาม และท่านก็ให้ถามในสำนักของพระผู้มีพระภาค เมื่อทรงทราบก็ตรัสว่า พระองค์ก็ทรงเห็นเหมือนกัน และเล่าอุกฤษฏกรรมที่ทำให้คนเหล่านั้นเกิดเป็นเปรตอยู่ที่ภูเขาศิษณุภฏนี้ ซึ่งแสดงไว้ในพระไตรปิฎก เปตวัตถุ มีหลายเรื่องทีอ่านแล้วทำให้ระมัดระวังการใช้คำพูด เพราะอาจมีผลทำให้คนอื่นโกรธแค้นจนทำอุกฤษฏกรรมมากมาย เช่นเรื่องเปรตงูเหลือมที่ได้ยินท่านเศรษฐีพูดว่า คนนี้เป็นคนหาเงินกลางคืน เท่านั้นที่โกรธจนเผานาของท่านเศรษฐี ๗ ครั้ง ตัดเท้าโค ๗ ครั้ง และอื่นๆอีกมาก จนถึงเผาพระคันธกุฎี เพราะเป็นที่รักของท่านเศรษฐี เมื่อตายไป ตกนรกแล้ว ก็เป็นเปรตอยู่ที่เขาศิษณุภฏ เป็นต้น และบัดนี้ก็ยังอยู่ เพราะเปรตมีอายุยืนกว่ามนุษย์

ที่กรุงราชคฤห์ นอกจากจะมีเปรตที่เขาคิซฌณภูแล้ว ยังมีเปรตญาติของพระเจ้าพิมพิสารที่เป็นต้นเหตุให้มีการกรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลให้ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว เนื่องจากเปรตเหล่านี้เคยทำลายไทยธรรมที่จะถวายสงฆ์ในอดีตชาติ เมื่อพ้นจากนรก ก็เกิดเป็นเปรต อุดอยากหิวโหย รอคอยว่าเมื่อญาติทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แล้วจะมีความสุข เมื่อพระเจ้าพิมพิสารบรรลुเป็นพระอริยบุคคลแล้ว ได้ถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุสงฆ์โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข เปรตเหล่านี้ก็ยังไม่ได้อาหาร จึงมาแสดงตนแก่พระเจ้าพิมพิสาร พระผู้มีพระภาคตรัสให้ท่านถวายทานอีกครั้ง พร้อมกับกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ญาติทั้งหลายของท่าน ซึ่งมีข้อความที่จับใจหลายตอน เช่น

....ในเปรตวิสัยนั้น ไม่มีกสิกรรม ไม่มีโครัชกรรม ไม่มีการค้าขาย เช่นนั้น ไม่มีการซื้อขายด้วยเงิน เปรตทั้งหลายผู้ไปในปิตติวิสัย ย่อมเยียวยาอัตภาพด้วยทานที่ญาติหรือมิตรให้แล้วแต่มนุษยโลกนี้

น้ำฝนอันตกลงในที่ดอน ย่อมไหลไปสู่ที่ลุ่ม ฉนฺได ทานอันญาติหรือมิตรให้แล้ว ในมนุษยโลกนี้ ย่อมสำเร็จผลแก่เปรตทั้งหลาย ฉนฺนํ เหมือนกัน ห้วงน้ำใหญ่เต็มแล้ว ย่อมยังสาครให้เต็มเปี่ยมฉนฺได ทานอันญาติหรือมิตรให้แล้วแต่มนุษยโลกนี้ ย่อมสำเร็จผลแก่เปรตทั้งหลาย ฉนฺนํ เหมือนกัน

กุลบุตรเมื่อระลึกถึงอุปการะที่ท่านทำแล้วในกาลก่อนว่า ญาติมิตรและสหาย ได้ให้สิ่งของแก่เรา ได้ช่วยทำกิจของเรา ดังนี้ พึงให้ทักษิณาแก่เปรตทั้งหลาย ความ

เศร้าโศกหรือความรำไรอย่างอื่น ไม่ควรทำเลย เพราะการร้องไห้ เป็นต้นนั้น ไม่เป็นประโยชน์แก่เปรตทั้งหลาย ญาติทั้งหลายย่อมดำรงอยู่โดยปกติธรรมดา อันทักษิณานี้แลที่ท่านเข้าไปตั้งไว้ดีแล้วในสงฆ์ให้แล้ว ย่อมสำเร็จประโยชน์แก่เปรตนั้นโดยพลันสิ้นกาลนาน ...

วัดชีวกัมพวัน

เมื่อลงจากศิขณภูฏแล้ว รถก็พาไปรับประทานกลางวัน ที่โรงแรม Rajgir Residency Hotel ก่อนถึงโรงแรม ผ่านวัดชีวกัมพวัน ซึ่งหมอชีวกโกมารภัจส์สร้างในสวนมะม่วงของตน ถวายแด่พระผู้มีพระภาคเป็นอารามหลวง เพราะหลังจากที่รักษาพระวรกายของพระผู้มีพระภาคที่หมักหมมด้วยโรคให้หายแล้ว ได้ถวายผ้าเนื้อดีจากแคว้นสีพี เมื่อเวลาพระผู้มีพระภาคกล่าวอนุโมทนาสาธุ ทานก็บรรลुเป็นพระโสดาบัน ท่านมีศรัทธามากต้องการจะเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาควันละ ๒ - ๓ ครั้ง แต่พระเวฬุวันและเขาศิขณภูฏก็ไกลเกินไป จึงสร้างวัดนี้ขึ้น บางทีก็เรียกว่า ชีวการาม เป็นโรงพยาบาลสงฆ์แห่งแรกในพระพุทธศาสนาด้วย

หมอชีวกเป็นบุตรของหญิงงามเมือง เมื่อคลอดแล้วถูกนำมาทิ้งไว้ที่กองขยะ เจ้าชายอภัยราชกุมารซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้าพิมพิสารเก็บไปเลี้ยง และเมื่อท่านทราบความจริงก็คิดว่า การอยู่ในราชสำนักต้องมีวิชาความรู้ จึงขอไปเรียนวิชาแพทย์ที่สำนักตักศิลา ท่านสำเร็จการศึกษาด้วยการค้นพบว่า ไม่มีต้นไม้อะไรมีพิษเลย เมื่อท่านได้เงินค่ารักษาจากคนไข้รายแรก ท่านก็นำเงินทั้งหมดที่ได้ ไปถวายเจ้าชายอภัยเพื่อตอบแทนที่เลี้ยงดูท่านมา แต่เจ้าชายอภัยไม่รับและให้ท่านนำเงินนั้นไปสร้างบ้านในพระราชวังของเจ้าชายอภัย

หมอชีวกมีความสามารถมาก ถึงขนาดเปิดกะโหลกศีรษะเพื่อรักษาโรคได้ ผ่าตัดเนื้องอกในลำไส้ และโรคเรื้อรังอื่นๆที่หมอคนอื่นรักษาไม่หาย ท่านก็สามารถรักษาให้หายได้ เมื่อท่านรักษาโรควิปริตสติของพระเจ้าพิมพิสารหายแล้ว ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นแพทย์ประจำราชสำนัก และแพทย์ประจำพระผู้มีพระภาคและภิกษุสงฆ์

ภาพจากวิกิพีเดีย

หมอชีวกมีบทบาทสำคัญในทางพระพุทธศาสนา มาก ท่านเป็นคนทูลขอพรจาก พระผู้มีพระภาคให้ถวายคหบดีจีวรได้ ให้สร้างที่จตุรกรรมและเรือนไฟเป็นครั้งแรก เพื่อ เป็นที่บริหารกายของภิกษุ ห้ามไม่ให้คนที่ เป็นโรคติดต่อ ๕ อย่าง ได้แก่ โรคเรื้อน ๑ โรค ฝี ๑ โรคกลาก ๑ โรคมือกร๋อ ๑ โรคลมบ้าหมู ๑ มาบวมเป็นพระ เพราะสมัยนั้นเกิด โรคระบาดหลายโรคในแคว้นมคธ คนที่เป็นโรคเข้ามาบวชเพื่อจะได้รับการรักษาเป็น จำนวนมาก และหมอชีวกยังถามถึงเรื่องเนื้อที่ไม่ควรบริโภค คือ เนื้อที่ตนเห็น เนื้อที่ตน ได้ยิน เนื้อที่ตนรังเกียจ

เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงหื้อพระโลหิตที่พระบาท จากการที่ท่านพระเทวทัตกลิ้ง หินลงมาเพื่อปลงพระชนม์ หมอชีวกก็ทำการรักษา และที่วัดชีวกัมพวันนี้เป็นสถานที่ที่ หมอชีวกพาพระเจ้าอชาตศัตรูเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงแสดง ธรรม พระเจ้าอชาตศัตรูขอถึงความเป็นอุบาสก แต่ไม่สามารถบรรลุนิพพานได้ ทั้งๆที่สามารถจะบรรลุได้เมื่อฟังพระธรรมเทศนาจบลง แต่เพราะท่านทำปิตุฆาต คือ ปลงพระชนม์พระเจ้าพิมพิสาร ผู้มีคุณธรรมเป็นพระอริยบุคคลและเป็นพระราช บิดาของพระองค์ จึงปิดกั้นการบรรลุมรรคผลทั้งหมด ในกาลต่อมา หมอชีวกได้รับพระ ดำรัสยกย่องเป็นเอตทัคคะในบรรดาอุบาสกผู้เลื่อมใสในบุคคล

จะเห็นว่าไม่ใช่เมื่อบรรลุคุณธรรมเป็นพระอริยบุคคลแล้ว จะต้องอยู่ในวัดทุก คน เมื่อดิฉันเริ่มศึกษาพระธรรม คิดว่าตนเองมีศรัทธามาก ตั้งใจลาออกจากงานที่ ทำ เพื่อศึกษาพระธรรมอย่างเดียว เมื่อรู้จักตัวเองมากขึ้น ก็รู้ว่าเป็นไปไม่ได้ เพราะ

ยังเป็นปุถุชน ต้องมีอาชีพการงานเพื่อเลี้ยงชีวิต หรือถ้ามีเงินมากมายแล้ว ก็ยังมีสังคมที่ต้องเกี่ยวข้องกับ ไม่ใช่การศึกษาพระธรรมเท่านั้น และถ้ามีความเข้าใจพระธรรมยิ่งขึ้นไปอีกก็จะเห็นว่า พระธรรมนั้นอยู่ในชีวิตประจำวัน ตลอดเวลา ทุกขณะ จะทำอาชีพอะไร หรืออยู่สถานะไหน ก็มีพระธรรมที่จะให้ศึกษาได้ตลอดเวลา และเมื่อเข้าใจว่าขณะใดเป็นกุศล ขณะใดเป็นอกุศล ก็จะละอกุศล และจะเจริญกุศลยิ่งขึ้น เมื่อเป็นกุศลจะประกอบอาชีพอะไรก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับตนเองและคนอื่น อย่างท่านหมอชีวกท่านเป็นพระโสดาบัน ท่านก็ยังรักษาคนไข้ด้วยกุศลจิต นำความรู้ความสามารถมาทำกุศลช่วยคนได้มากมาย

ที่คุ้มขังพระเจ้าพิมพิสาร

ที่คุ้มขังพระเจ้าพิมพิสารอยู่ใกล้ๆกับวัดชีวกัมพวัน คราวนี้ไม่ได้ผ่านเฉย ๆ ลงไปดูอย่างละเอียด เห็นแต่ซากฐานกำแพงหินหนาประมาณ ๖ ฟุตล้อมรอบบริเวณ จากจุดนี้สามารถมองเห็นพระคันธกุฎีบนยอดเขาศิขณภู

พระเจ้าพิมพิสารเป็นกษัตริย์ของแคว้นมคธ ซึ่งมีกรุงราชคฤห์เป็นเมืองหลวง พระองค์มีพระราชโอรสที่เกิดจากพระนางเวเทหิ พระราชธิดาของพระเจ้ามหาโกศล ซึ่งอชาตศัตรู ซึ่งมีความเลื่อมใสในท่านพระเทวทัตที่บรรลุโลกิยะมาน สามารถแสดงฤทธิ์ได้ ท่านพระเทวทัตยุยงให้พระเจ้าอชาตศัตรูทำปิตุฆาต เพื่อเป็นกษัตริย์เสียเอง และตนเองก็จะเป็นพระพุทธานุเจ้าแทน พระเจ้าอชาตศัตรูจึงนำพระเจ้าพิมพิสาร ไปคุมขังที่สถานที่แห่งนี้ ให้อดอาหาร แต่พระเจ้าพิมพิสารก็ยังมีชีวิตอยู่ได้ เพราะมีปิตีจากการเดินจงกรม ทำให้พระองค์มองเห็นพระคันธกุฎี พระเจ้าอชาตศัตรูจึงสั่งให้กรีดพระบาท ทำให้เดินไม่ได้

วันหนึ่งโอรสของพระองค์ประสูติ นึกถึงความรักของบิดาที่มีต่อบุตร จึงสั่งให้ปล่อยพระเจ้าพิมพิสาร แต่พระองค์สวรรคตเสียแล้ว พระเจ้าอชาตศัตรูจึงมีความทุกข์มากที่ได้ทำกรรมหนัก และต่อมาท่านก็ถูกโอรส คือ เจ้าชายอุทัยภัทรทำปิตุฆาต หลังจากครองราชย์ได้ ๒๔ ปี เมื่อพระเจ้าอุทัยภัทรเป็นกษัตริย์ ได้ย้ายเมืองหลวงไปอยู่เมืองปาฏลีบุตร และกษัตริย์ราชวงศ์ของพระองค์ก็ทำปิตุฆาตต่อกันมาถึง ๕ รัชกาล ราษฎรจึงได้พร้อมใจกันปลงพระชนม์กษัตริย์พระนามว่า นาคทาสก์ แล้วสถาปนามหาอำมาตย์ ชื่อ สุสุนาศ ขึ้นเป็นกษัตริย์ ตั้งราชวงศ์ใหม่ ย้ายเมืองหลวงไปตั้งที่เวสาลี

เมื่อได้อ่านเรื่องพระเจ้าพิมพิสารแล้ว รู้สึกไม่ชอบท่านพระเทวทัต และพระเจ้าอชาตศัตรูเลย แต่ภายหลังได้ทราบว่า ในอนาคตท่านทั้งสองจะเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า ความไม่ชอบนั้นก็น้อยลง นึกถึงคำบรรยายของท่านอาจารย์ว่า ทุกอย่างเป็นธรรม อกุศลก็เป็นธรรม กุศลก็เป็นธรรม อกุศลของท่านทั้งสอง ความไม่ชอบของเราก็คือเป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ขณะที่อกุศลเกิด ปัญญาไม่เกิด และเมื่อมีอกุศลมากๆ ก็เป็นอาหารของอวิชชา ความไม่รู้สภาพธรรมที่ปรากฏ ก็ยังทำให้ทำอกุศลมากขึ้น จนถึงขั้นอนันตริยกรรม และกุศลก็เช่นเดียวกัน เมื่อกุศลเกิดก็มีปัญญาเกิดร่วมด้วย สะสมกุศลมากขึ้นจนเป็นบารมี ก็สามารถจะดับกิเลสได้ อย่างท่านทั้งสองที่จะเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าในอนาคต

วัดเวฬุวัน

เมื่อรับประทานอาหารกลางวันที่โรงแรม Rajgir Residency แล้ว ก็แวะไปทำบุญที่วัดไทยศิริราชคฤห์ ซึ่งอยู่ติดกับโรงแรม ไปวัดไทยวันนี้ผิดกับครั้งก่อน ดูเงียบเหงา อาจจะเป็นเพราะเจ้าอาวาสไม่อยู่ จะทำบุญที่ต้องเดินหาพระนาคกว่าจะพบ พระที่วัดนี้ท่านเคยบอกว่า จะดูราชคฤห์ให้ทั่วต้องใช้เวลาอย่างน้อย ๒ วัน เพราะมีหลายแห่งที่น่าสนใจ เช่น

ถ้ำสัตตบรรณคูลา ภาพจากวิกิพีเดีย

ถ้ำสัตตบรรณคูลา ภูเขาเวภารบรรพต สถานที่ทำสังคายนาครั้งที่ ๑ หลังจากที่มีพระผู้มีพระภาคปรินิพพานแล้วได้ ๓ เดือน เพราะมีสุภทัตตภิกษุ ผู้บวชเมื่อแก่ กล่าวจาบจ้วงพระธรรมวินัย และเพื่อให้พระธรรมวินัยรุ่งเรืองอยู่สืบไป โดยที่ประชุมมีพระอรหันต์ ๕๐๐ รูป มีท่านพระมหากัสสปะเป็นประธาน พระอุบาลีเป็นผู้วิสัชนาพระวินัย พระอานนทวิสัชนาพระธรรม (ที่จัดแยกเป็นพระสูตรและพระอภิธรรม) โดยพระเจ้าอชาตศัตรูทรงอุปถัมภ์ ใช้เวลา ๗ เดือน (ข้อมูลจาก กาลานุกรม พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลกโดย พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต))

ถ้ำมหาสมบัติของพระเจ้าพิมพิสาร

นอกจากนั้น ยังมีถ้ำมหาสมบัติของพระเจ้าพิมพิสาร ถ้ำปิณฑิลูหา สถานที่จำพรรษาของท่านพระมหากัสสปะ ผู้เป็นเลิศกว่าภิกษุอื่นทางธุดงค์ อชาตศัตรูสถูปที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในสมัยปฐมสังคายนา อุบัติสคาม หมู่บ้านของท่านพระสารีบุตร ตำบลนาแลนทา ปัจจุบันเรียกว่า สารีจักร โกลิตคาม หมู่บ้านของท่านพระมหาโมคคัลลานะ ปัจจุบันเรียกว่า โมคคัลลีจักร เป็นต้น

จากวัดไทยศิริราชคฤห์ ใช้เวลานิดเดียว ก็ถึงพระเวฬุวัน ซึ่งเป็นพระอารามแรกในพระพุทธศาสนาที่พระเจ้าพิมพิสารสร้างถวาย เมื่อเข้าไปถึงก็สัมผัสกับความร่มรื่นของป่าไผ่ที่มีอยู่ทั่วบริเวณ มีต้นไม้ใหญ่มาก สระน้ำ ดูเป็นระเบียบสวยงาม เดินไปภายในพบพระพุทธรูปปางแสดงโอวาทปาติโมกข์ประดิษฐานอยู่

ภาพจากวิกิพีเดีย

วัดเวฬุวันเป็นสถานที่สำคัญในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นระยะเริ่มแรกในการประดิษฐานพระศาสนา พระผู้มีพระภาคทรงเสด็จมาประทับในพรรษาที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔ เป็นที่ประกาศแต่งตั้งพระอัครสาวก คือ ท่านพระสารีบุตร และท่านพระมหาโมคคัลลานะ

เมื่อท่านทรงแต่งตั้งนั้น ภิกษุบางพวกกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคทรงแต่งตั้งเพราะเห็นแก่หน้า เนื่องจากท่านอัครสาวกทั้งสองบวชภายหลังสุด ควรจะแต่งตั้งท่านพระอัญญาโกณฑัญญะ หรือท่านพระยสะ และท่านอื่นๆอีก พระผู้มีพระภาคทรงแสดงบุรพกรรมของท่านเหล่านั้น และทรงแสดงว่า ท่านพระสารีบุตรและท่านพระ

มหาโมคคัลลานะบำเพ็ญบารมีมาเพื่อจะเป็นพระอัครสาวกถึง ๑ อสงไขยแสนกัป ส่วนองค์อื่นไม่ได้ปรารถนาตำแหน่งอัครสาวก

เรื่องนี้ทำให้คิดถึงเรื่องของตัวเอง บางครั้งก็นึกว่าตำแหน่งนี้น่าจะเป็นของเรา เหมาะสมกว่า แต่ก็เป็นคนอื่นที่เราคิดว่าไม่ดีเท่าเรา ก็คงเป็นเพราะเราไม่ได้ทำบุญมาเพื่อจะได้อย่างนั้น จึงได้อย่างที่เป็นอยู่ ซึ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นก็เหมาะสมที่สุดกับกรรมที่ได้ทำมาแล้ว แต่อาจจะไม่เหมาะกับโลกะที่อยากได้ไม่สิ้นสุด ที่ทำให้ทุกข์เดือดร้อนใจ

เมื่อทรงประกาศแต่งตั้งพระอัครสาวกแล้ว ก็ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ในวันเพ็ญเดือนมาฆะ ในวันนั้นเป็นวันจาตุรงคสันติบาท คือ

๑. พระภิกษุสงฆ์ ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย

๒. พระภิกษุสงฆ์ทั้งหมด ล้วนเป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา คือเป็นผู้ที่พระพุทธรองค์ทรงประทานการบรรพชาอุปสมบทให้ทั้งสิ้น

๓. พระภิกษุสงฆ์เหล่านั้น ล้วนแต่เป็นผู้ได้อภิญญา ๖ ทั้งสิ้น

๔. เป็นเวลาที่ดวงจันทร์เสวยมาฆฤกษ์ คือ ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๓

ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็นแนวทางที่พุทธบริษัทพึงปฏิบัติ ได้แก่

๑. การไม่ทำบาปทั้งปวง

๒. การทำกุศลให้ถึงพร้อม

๓. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์

การไม่ทำบาป คือ ละอกุศลที่เกิดขึ้น เพราะขณะใดอกุศลเกิด ขณะนั้นไม่มีปัญญา เมื่อทำอกุศลมากๆ ก็จะเป็นอาหารของอวิชชา ทำให้อวิชชาเจริญเติบโตขึ้น และเมื่อละอกุศลแล้ว ก็เจริญกุศลโดยไม่หวังผลตอบแทน เจริญกุศลเพื่อเป็นบารมี ส่วนการที่จิตจะบริสุทธิ์ก็ต้องตั้งต้นจากการมีความเห็นตรง ตามสภาพธรรมที่ปรากฏตามความเป็นจริง เห็นว่าทุกอย่างเป็นธรรม เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน

มหาวิทยาลัยนาลันทา

มหาวิทยาลัยนาลันทาอยู่ห่างจากพระเวฬุวัน ๑๖ กิโลเมตร เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๓ เพื่อเป็นที่ศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาและสร้างเพิ่มเติมต่อมาเรื่อยๆ จนกลายเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๓ มหาวิทยาลัยนาลันทาเป็นมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีพระภิกษุนักศึกษานับหมื่นรูป และอาจารย์อีกนับพัน โดยมีพระเจ้าแผ่นดินเป็นองค์อุปถัมภ์ มหาวิทยาลัยแห่งนี้เจริญรุ่งเรืองอยู่ประมาณ ๘๐๐ ปี จนถูกเผาทำลายหมดสิ้นจากผู้ไม่หวังดี และการปฏิรูปศาสนาพราหมณ์

เมื่อได้ฟังเรื่องราวการถูกเผา และพระภิกษุถูกฆ่าจำนวนมาก รู้สึกคับแค้นใจ ขัดข้องว่าทำไมไม่สู้เขาเพื่อรักษาสถานที่ไว้ ซึ่งการคิดอย่างนั้นเป็นอกุศล ทำให้ไม่เข้มแข็ง เป็นสิ่งที่ควรละ พระผู้มีพระภาคก็ทรงแสดงไว้แล้วว่า ทุกอย่าง มี แล้วหาไม่ ไม่มีอะไรคงทนสักร่างเดียว แม้แต่ขณะที่แล้วก็หมดไป จึงได้มีขณะนี้ และก็กำลังจะหมดไป ให้ขณะต่อไปเกิดขึ้น

เมื่อไม่สบายใจจึงไม่ฟังคำบรรยายของมัคคุเทศก์ ไปเดินชมรอบๆบริเวณที่ขุดค้นเพิ่มมากกว่าเดิม เดินจนทั่วในสถานที่ที่ไม่เคยไป ข้างหลังมีสถูปเล็กๆหลายองค์ ที่มีพระพุทธรูปปางต่างๆประดิษฐานอยู่ทุกมุม หยุดกราบนมัสการพระสถูปตรงสถานที่เกิดและปรินิพพานของท่านพระสารีบุตร เมื่อท่านทูลลาพระผู้มีพระภาคมาปรินิพพานที่บ้านนาลันทาของท่านนั้น มีแสดงไว้อย่างละเอียดและไพเราะมากในจันทสูตร ท่านอาจารย์เคยนำมาบรรยายและได้เปิดฟังในรถ ท่านต้องการจะโปรดมารดานางสารีพราหมณี ที่มีบุตรเป็นพระอรหันต์ถึง ๗ รูป แต่ตัวท่านเองยังเป็นมิจฉาทิฎฐิ เมื่อท่านเห็นเทพท้าวสักกะ และ ท้าวมหาพรหมมาเยี่ยมอาการป่วยของท่านพระสารีบุตรนั้น ท่านถามว่า ยังมีใครใหญ่กว่าท้าวมหาพรหมของแม่หรือ เมื่อท่านพระสารีบุตรกล่าวพุทธคุณจบ นางสารีพราหมณีบรรลुเป็นพระโสดาบัน และ ท่านพระสารีบุตรพูดว่า “เท่านี้คงพอแก้ค่าน้ำนมของมารดาที่เลี้ยงดูมา” แล้วท่านก็ปรินิพพาน

รู้สึกซาบซึ้งประทับใจมากกับความกตัญญูของท่านผู้เลศกว่าผู้อื่นด้านปัญญา คิดเอาเองว่า เวลาที่มีการทำขวัญนาคนั้น จะมีการพูดถึงเรื่องค่าน้ำนม อาจจะมีที่มาจากรื่องนี้ก็ได้

และเรื่องที่เตือนใจได้มากอีกเรื่อง คือ เมื่อท่านพระสารีบุตรปรินิพพานแล้ว สามเณรจุนทะที่อุปัฏฐากท่าน ได้นำบาตรและจีวรของท่านไปให้ท่านพระอาณนทที่พระวิหารเชตวัน เมื่อท่านพระอาณนทเห็นก็เกิดความเสียใจอย่างยิ่ง เพราะท่านรักใคร่กับท่านพระสารีบุตรมาก พระผู้มีพระภาคตรัสถามท่านว่า “ ดูกรอาณนท สารีบุตรพาเอาศีลขันธ์ สมาริขันธ์ ปัญญาขันธ์ วิมุตติขันธ์ หรือ วิมุตติญาณทัสสนขันธ์ ปรินิพพานไปด้วยหรือ ”

ทำให้นึกขึ้นได้ว่า สิ่งที่เป็นสาระที่สุดในโลกก็คือปัญญา ซึ่งไม่มีใครพาหนีหายไปด้วยเลย ดังนั้นถ้าจะต้องสูญเสียบุคคลที่รักใคร่สักคนไหน เมื่อนึกถึงคำตรัสนี้ของพระผู้มีพระภาค ก็คงจะทำให้เบาใจขึ้นได้บ้าง (พูดได้ตอนนี้ เพราะยังไม่มีเหตุการณ์ที่ต้องสูญเสียเกิดขึ้นจริงๆ)

ปัญนะ

เมื่อชมมหาวิทยาลัยนาถันทาจนทั่วแล้ว ก็ไปกราบนมัสการหลวงพ่อดำที่อยู่นอกบริเวณมหาวิทยาลัย ห่างไปประมาณ ๑ กิโลเมตร เป็นพระพุทธรูปองค์เดียวที่ไม่ถูกทำลายจึงนับถือกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ออกจากมหาวิทยาลัยนาถันทาประมาณบ่ายสองโมง เพื่อไปปัญนะ เมืองหลวงของรัฐพิหาร ซึ่งห่างออกไป ๙๐ กิโลเมตร คาดว่าจะใช้เวลา ๖ ชั่วโมง ซึ่งก็จะถึงเมืองปัญนะรับประทานอาหารเช้าที่โรงแรม Chanakya ประมาณสองทุ่ม พวกเราจึงเตรียมตัวพักผ่อนในรถ นั่งชมข้างทางที่เป็นทุ่งนาในยามเย็น ซึ่งดูสวยงามดี

ปัญนะ เดิมชื่อ ปาฏลีบุตร เป็นเมืองหลวงถาวรของแคว้นมคธมาแต่ครั้งพระเจ้ากาลาโศก โอรสของพระเจ้าสุเสนาค ที่ได้ทรงอุปถัมภ์สังคายนาครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๑๐๐) โดยปรารภเรื่องภิกษุวัชชีบุตรแสดงวัตถุ ๑๐ ประการนอกกรรมวินัย ใช้เวลาสังคายนา ๘ เดือน แต่ภิกษุวัชชีบุตรก็แยกตัวออกไปตั้งนิกายมหายาน (ข้อมูลจากกาลานุกรม)

เมืองปาฏลีบุตรเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๔) เมื่อทรงมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างสูงสุด เน้นการสร้างสาธารณูปโภค บำรุงความสุขและศีลธรรมของประชาชน อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ ทรงสร้างวิหารถึง ๘๔,๐๐๐ แห่งเพื่อเป็นศูนย์กลาง และทำศิลาจารึกสื่อสารเสริมศีลธรรมแก่ประชาชน ประกาศหลักการแห่งเสรีภาพแบบสมัครสมานทางศาสนา ตลอดจนอุปถัมภ์การสังคายนาครั้งที่ ๓ (พ.ศ. ๒๓๕) ที่ปรารภการที่มีเดียรฉัตรมากมายปลอมเข้ามาบวชเพราะต้องการลาภสักการะ ในการสังคายนาครั้งนั้น มีพระอรหันต์จำนวน ๑,๐๐๐ รูป ใช้เวลา ๙ เดือน และส่งพระสมณทูต ๙ สายไปประกาศพระศาสนาในแดนไกล เช่นที่เกาะลังกา รวมทั้งสุวรรณภูมิ (ประเทศไทย) ด้วย

ประวัติของพระเจ้าอโศกแสดงไว้ในอรรถกถาอย่างละเอียด แต่ที่เราชอบมากคือ อดีตชาติของท่านเป็นพ่อค้าขายน้ำผึ้ง วันหนึ่งพระปัจเจกพุทธเจ้าเข้ามาในเมืองเพื่อบิณฑบาตน้ำผึ้ง ท่านก็ถวายไปจนเต็มบาตร พร้อมกับตั้งอธิษฐานขอให้ใหญ่ในแผ่นดิน เมื่อน้องชาย ๒ คนของท่านกลับมา ท่านเล่าให้น้องฟัง น้องชายคนหนึ่งกล่าวอนุโมทนาและอธิษฐาน ให้มีส่วนแห่งธรรมของพระองค์ด้วย ส่วนอีกคนหนึ่งบอกว่าน่าจะเป็นจันฑาลที่ปลอมตัวมาบิณฑบาต แต่ในที่สุดก็อนุโมทนา และขอให้มีส่วนแห่งธรรมเช่นกัน

ต่อมาพี่ชายคนโตก็ได้เป็นพระเจ้าอโศก และ น้องชายคนที่อนุโมทนาทันที ก็ได้เป็นน้องชายร่วมมารดา คือท่านติสสะ เมื่อบวชแล้วก็บรรลุเป็นพระอรหันต์ในเวลาต่อมา ส่วนน้องอีกคนนั้น เมื่อท่านอยู่ในท้องของมารดา พระเจ้าอโศกได้ฆ่าพี่น้องร่วมบิดาทั้งหมด มารดาของท่านจึงพาท่านหนีไปอยู่หมู่บ้านคนจันฑาล และถูกเลี้ยงดูจากคนจันฑาล เมื่อท่านอายุ ๗ ขวบ ได้บวชเป็นสามเณร คือ นิโครธสามเณร ท่านบรรลุเป็นพระอรหันต์ทันทีที่บวช และได้มาโปรดพระเจ้าอโศก ให้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

เมื่ออ่านประวัติของท่านแล้วก็นึกเองว่า ท่านปรารถนาสิ่งที่ไม่เป็นสาระว่าเป็นสาระ คือ ปรารถนาความเป็นใหญ่กว่าใครๆในแผ่นดิน แต่อย่างไรก็ตามท่านก็เป็นผู้ทำคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนามากมาย ทำให้ศาสนาสืบต่อมาจนถึงพวกเรา มีสังเวชนียสถานให้ได้กราบไหว้ มีพระธรรมคำสอนแพร่หลายมาจนถึงแดนไกลอย่างสุวรรณภูมิ ก็ต้องกราบอนุโมทนาในกุศลที่ท่านได้ทำไว้อย่างมากมาย และระลึกถึงคุณของท่านอย่างยิ่ง

เมื่อได้อ่านเรื่องราวของเมืองปัญนะในปัจจุบัน รู้ว่าตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำคงคาที่กว้างที่สุดถึง ๕ กิโลเมตร และมีสะพานข้ามยาวที่สุดในอินเดีย ซึ่งยาวถึง ๑๕ กิโลเมตร มีสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนามากมาย เช่น วัดอโศการามที่เป็นสถานที่ทำสังคายนาครั้งที่ ๓ และอื่นๆ แต่เพราะมีเวลาอยู่ปัญนะไม่กี่ชั่วโมง จึงไม่มีโอกาสได้เห็นอะไร นอกจากโรงแรม และถนนหน้าโรงแรมเท่านั้น เพราะเมื่อคืนนี้กว่าจะถึงโรงแรมก็เกือบ ๕ ทุ่ม (จากที่คาดว่า ๒ ทุ่ม) เนื่องจากมีรถบรรทุกจอดริมถนนกลางถนน แน่นขนัดเป็นพันๆ คัน กว่าที่รถจะแล่นแทรกเข้ามาถึงในเมืองได้ ระยะทาง ๑๐ กว่ากิโลก็ใช้เวลาเกือบ ๔ ชั่วโมง พวกเราหลายคนมีปัญหาเรื่องเข้าห้องน้ำ คอยลุ้นว่าเมื่อไหร่จะถึง ไม่มีใครรู้ว่าข้างหน้ามีอะไรเกิดขึ้น ในที่สุดทนไม่ไหว ก็ต้องใช้สุขาสาธารณะของอินเดีย คือ ริมถนนหลวงที่เต็มไปด้วยแสงไฟจากรถทุกชนิด ก็ทนไม่ได้จริงๆ นี่นะ แต่ก็คงไม่แปลกอะไรสำหรับอินเดีย

เวสาลี

ออกจากโรงแรมชั้นดีที่มีเวลาพักไม่กี่ชั่วโมงในตอนเช้า เพื่อเดินทางไกลไปถึง กุสินารา แต่ได้ไปแวะที่เวสาลีเมืองหลวงของแคว้นวัชชีในอดีต ก่อนแคว้นวัชชี มีชื่อเสียงมาแต่ครั้งพุทธกาล มีเจ้าลิจฉวีเป็นประธานคณะผู้ปกครองในระบบสามัคคีธรรมที่เข้มแข็ง แต่ในที่สุดก็พ่ายแพ้ต่อเล่ห์อุบายของวัสสการพราหมณ์ที่ยุยงให้แตกสามัคคีกันข้อความจากหนังสือ “หนังสือภาพ ตามรอยบาทพระศาสดา” โดยพระมหาสมปองมูทิโตเล่าว่า

พระพุทธเจ้าทรงเสด็จกรุงเวสาลีครั้งแรก หลังจากออกพรรษาที่ ๒ เพราะกรุงเวสาลีเกิดภัยพิบัติ ๓ อย่างพร้อมกัน คือ ทุพภิกขภัย อดนุสสภัย และพยาธิภัย พวกเจ้าลิจฉวีจึงกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้เสด็จมา พระองค์เสด็จผ่านปาฏลีคามแล้วลงแพข้ามแม่น้ำคงคาที่ท่าโคตมตัตถะ เมื่อถึงกรุงเวสาลี ทรงให้ท่านพระอานนตสาธยายรัตนสูตร พร้อมกับประพรมน้ำพุทมนต์โดยรอบพระนครตลอด ๗ วัน และพระพุทธเจ้าก็ตรัสรัตนสูตรที่สังฆาฏาคารกลางกรุงเวสาลี ทำให้มีผู้บรรลुเป็นพระอริยบุคคลมากมาย คิดว่า สืบต่อไปเป็นประเพณีประพรมน้ำพุทมนต์จนถึงปัจจุบัน

ต่อมาพระพุทธเจ้าได้เสด็จมาประทับจำพรรษาที่ ๕ ณ ภูฏาคารศาลา ป่ามหาวันเขตกรุงเวสาลี ระหว่างนั้นพระนางปชาบดีโคตมี ชวนนางสาเกยานี ๕๐๐ ปลงเกศา ครองผ้ากาสาวพัสตร์ถือเพศเป็นนักบวช มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าทูลขอบรรพชา พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้บวชเป็นภิกษุณีได้ ตามคำอ้อนวอนของท่านพระอานนต โดยต้องปฏิบัติตามครุธรรม ๘ ประการ ซึ่งมีข้อความสำคัญว่า ต้องให้ภิกษุสงฆ์เป็นใหญ่กว่า ต่อมาพระนางยโสธรา พระนางรูปนันทา นางอัมพปาลี คณิกาผู้ถวายสวนมะม่วง ให้เป็นสังฆารามในพระพุทธศาสนา ก็ออกบวชในสำนักพระมหาปชาบดีเถรีเช่นกัน มีเรื่องราวเกิดขึ้นที่กรุงเวสาลีปรากฏในพระไตรปิฎกมากมาย เช่น เจ้ามहाลิสงสัยว่าท้าวสักกะมีจริงหรือไม่ จึงเข้าเฝ้าทูลถามพระผู้มีพระภาค ทรงแสดงข้อปฏิบัติที่ทำให้เป็นท้าวสักกะว่า “เป็นผู้เลี้ยงมารดาบิดา นอบน้อมต่อผู้ใหญ่

ในตระกูล พุทธเจ้าก่อนหวานเว้นคำส่อเสียด ไม่ตระหนี่ กล่าวคำสัตย์ และข่มความโกรธได้ ”

ในพรรษาที่ ๔๕ ซึ่งเป็นพรรษาสุดท้ายก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระผู้มีพระภาคได้เสด็จมาที่หมู่บ้านเวฬุคาม ตอนบ่ายวันหนึ่ง ทรงชวนท่านพระอานนท์เสด็จไปยังป่าवालเจดีย์ ทรงเปล่งนิมิตโอภาสถึง ๓ ครั้ง แต่ท่านพระอานนท์ไม่เข้าใจ จึงทรงปลงอายุสังขารว่า “นับแต่นี้ไปอีก ๓ เดือน เราตถาคตจะปรินิพพาน”

พวกเราได้กราบนมัสการปาวาลเจดีย์ ที่เหลือเพียงซากฐานของสถูปที่เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่ได้รับส่วนแบ่งจากกรุงกุสินารา และที่ตรงนี้มองเห็นเจดีย์สีขาวสูงใหญ่ไกล ๆ ทราบจากหนังสือภาพว่า เป็นสระโบกขรณีมณฑล ที่ใช้ในราชพิธีมูรธาภิเษกของกษัตริย์ลิจฉวี

กุฎาคารศาลา ปามหาวันนั้น มีภูมิทัศน์สวยงาม เห็นสนามหญ้าเขียวขจีรอบๆ บริเวณที่จัดแต่งไว้สวยงามเป็นระเบียบ เมื่อเดินไปถึงกุฎาคารศาลา จะเห็นเสาศิลาจารึกพระเจ้าอโศกที่สมบูรณ์และสวยงามมาก

ได้ชมด้วยตาเท่านั้น เพราะเวลาจำกัด ดูจากหนังสือภาพแล้ว ยังมีพระราชวังเก่าของเจ้าลิจจวี เกสริยาสถูป ซึ่งสันนิษฐานว่า เป็นเส้นทางที่พระพุทธเจ้าเสด็จผ่านก่อนปรินิพพาน และวัดวาฬการาม สถานที่ทำสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ ๒ หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ๑๐๐ ปี ก็อดมีความหวังว่าจะได้เห็นด้วยตาสักครั้งไม่ได้เช่นเคย แล้วรู้ตัวหรือไม่ว่า ความหวังคือ โลกะ ซึ่งเป็นอกุศล ไม่ใช่สิ่งที่ควรทำให้เจริญขึ้น แต่ควรละให้เหลือน้อยที่สุด แต่ทำอย่างไรได้ เมื่อปัญญาอย่างน้อย ไม่รู้แม้ว่าขณะนี้ก็เป็นโลกะอีกแล้ว รู้จักแต่เพียงชื่อเท่านั้น ยังไม่รู้ลักษณะแม้แต่ครั้งเดียว

กุสินารา

จากกรุงเวสาลี ย้อนกลับมาที่ปัฏณะ เพื่อเดินทางไปกุสินารา แวะทานอาหารกลางวันที่พักตาการอาหารจีน ที่บริหารโดยชาวอินเดีย (เดาเอาเพราะเห็นแต่คนอินเดียในร้าน) ชื่อ Zen Chinese Restaurant เป็นของใหม่ที่เห็นในอินเดีย จึงอดเล่าไม่ได้ เป็นตึกชั้นเดียว ตั้งอยู่โดดเดี่ยว คือ ไม่มีตึกอื่นๆอยู่ใกล้ๆ เมื่อลงจากรถนั้น มีพายุลูกพัดแรงมาก ทางร้านใช้ผ้าม่านปิดที่ประตูกันฝุ่น แต่เมื่อเข้าไปก็ไม่ผิดหวัง ดูสะอาดกว่าที่คิด ห้องน้ำก็เป็นชักโครก มีอ่างล้างมือให้ล้างด้วย

จากภัตตาคารเดินทางรวดเร็วไปถึงกุสินาราก็ค่ำพอดี ได้พักที่โรงแรมนิกโก์ โลตัสที่เคยมาพักเมื่อ ๕ ปีก่อน โรงแรมนี้ห้องพักใหญ่มาก และก็ดูสะอาดดี เมื่อรับประทานอาหารเช้าแล้ว ก็เดินไปวัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ที่อยู่ใกล้ๆ กัน ในตอนกลางคืน พระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุนั้นงดงามด้วยแสงไฟที่เปิดสว่างประดับไว้รอบ และยังงามด้วยแสงจันทร์ที่ใกล้จะเต็มดวง พวกเรามาตรงกับเวลาที่พระสงฆ์กำลังสวดมนต์ทำวัตรเย็น จึงไปทำบุญร่วมสร้างโรงพยาบาลกับแม่ชีแทน

จาก “หนังสือภาพ ตามรอยบาทพระศาสดา” กล่าวไว้ว่า

กรุงกุสินารา เป็นเมืองหลวงแห่งที่ ๒ ของแคว้นมัลละ ต่อจากเมืองปาวา โดยมีเจ้ามัลละเป็นกษัตริย์ปกครอง หลังจากพระผู้มีพระภาคทรงปลงพระชนมายุสังขารที่ปาวาลเจดีย์ กรุงเวสาลีแล้ว ก็ทรงเสด็จผ่านไปทางภัณฑคาม หัตถิคาม อัมพคาม ชัมพู

คาม โภคนคร แคว้นวัชชี ทรงแสดงมหาปเทศ (หลักอ้างอิง) ๔ อย่างว่า “ พวกเธออย่าฟังเชื่อหรือคัดค้าน เพราะได้ฟังจากพระโอรสของพระศาสดา เพราะได้ฟังจากหมู่สงฆ์ เพราะได้ฟังจากพระเถระผู้เป็นพหูสูตหลายรูป หรือเพราะได้ฟังจากพระเถระผู้เป็นพหูสูตบางรูป ควรตรวจสอบเทียบเคียง กับพระสูตร และพระวินัยก่อน”

เมื่อเสด็จถึงกรุงปาวา แคว้นมัลละ ได้ประทับอยู่ ณ อัมพวัน สวณมะม่วงของนายจุนทะกัมมารบุตร ทรงรับนิมนต์เสวยพระกระยาหารเช้า ชื่อ สุกรมัททวะ ที่เรือนของนายจุนทะแล้ว รับสั่งให้ฝั่งส่วนที่เหลือ ให้หมู่ภิกษุฉันภัตตาหารชนิดอื่น หลังจากเสวยแล้ว เกิดอาพาธอย่างแรงด้วยโรคโลหิตปัสสาวะ มีเวทนากล้าจนจะปรินิพพาน แต่ทรงมีพระสติสัมปชัญญะอดกลั้นเวทนาไว้ได้

พระผู้มีพระภาคเสด็จต่อไปทางกรุงกุสินารา ระหว่างทาง ทรงแวะพักที่โคนไม้ต้นหนึ่งรับสั่งกับพระอานนตถึง ๓ ครั้งว่า “กระหายน้ำ” ท่านพระอานนตจึงนำบาตรไปตักน้ำ แม้จะดูว่าขุ่น เพราะเกวียนวิ่งผ่านไป ก็กลับใสสะอาดเป็นที่ประหลาดใจยิ่งนัก ซึ่งพระผู้มีพระภาคทรงแสดงบุรพกรรมของพระองค์ ที่ทรงห้ามไม่ให้โคกินน้ำที่คิดว่าขุ่น ต่อมานายปุกกุสมัลลบุตรถวายผ้าเนื้อทองสิ่งคู่หนึ่งแด่พระผู้มีพระภาค เมื่อท่านพระอานนตนั้นอมผ้าคู่ นั้นเข้าไปทาบทับพระวรกายของพระองค์ ทำให้พระอริยสงฆ์ต่างประหลาดใจยิ่งนัก พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “พระวรกายของตถาคตย่อมบริสุทธิ์ผุดผ่อง ๒ คราว คือ คราวตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ และคราวเสด็จดับขันธปรินิพพาน ด้วยอนุปาติเสสนิพพาน”

พระผู้มีพระภาคเสด็จผ่านแม่น้ำกกุชานที ให้พระจุนทะปูลาดผ้าสังฆาฏิ ๔ ชั้นแล้ว เสด็จลีลาไสยาสน์โดยตั้งพระทัยว่าจะลุกขึ้น รับสั่งกับท่านพระอานนตเรื่องอาหารที่นางสุชาดาถวายก่อนตรัสรู้และนายจุนทะถวายก่อนปรินิพพานว่า มีอันสงฆ์เสมอกัน แล้วเสด็จข้ามแม่น้ำหิรัญวดีไปสู่สาละวันโนทยาน กรุงกุสินารา สำเร็จอนุฐานไสยา คือ นอนโดยจะไม่ลุกขึ้นอีก ระหว่างไม้สาละคู่ โดยหันพระเศียรไปทางทิศเหนือ ตรัสปัจฉิมวาจาว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราขอเตือนเธอทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด”

เมื่อได้ทราบเรื่องราวการปรินิพพานของพระผู้มีพระภาคแล้ว ตอนเช้าก็เดินทางไปนมัสการสถูปวิหารปรินิพพานในศาลาโนทยาน ในตอนเช้าอย่างนี้พบชาวพุทธศรีลังกามานมัสการอย่างคับคั่ง จนเมื่อหาที่นั่งร่วมๆรอบพระเจดีย์เพื่อสนทนาธรรมนั้น ต้องสละให้ชาวศรีลังกาสวดมนต์แทน เพราะเขาเสียงดังกว่า

พวกเราจึงเดินเวียนเทียนประทักษิณรอบพระเจดีย์ที่เป็นที่ปรินิพพานแทน

จากนั้นก็ไปนมัสการที่มกุฏพันธเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิงพระสรีระของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

และไปชมบ้านนายจุนทะผู้ถวายอาหารมือสุดท้าย ซึ่งอยู่ไกลไปอีก ๒๐ กม. เดียวนี้กำลังก่อสร้างถนนสายใหม่ เป็นคอนกรีตใหญ่กว่าเดิม ต่อไปการเดินทางคง สะดวกและเร็วกว่านี้มาก แต่รถตู้ของเราก็ก้าวไปถนนสายเก่าที่มีตลาดขายของมากมาย ดูเจริญกว่าเมื่อ ๕ ปีก่อนมาก

บ้านนายจุนทะที่เห็นเหลือเพียงซากอิฐบนเนินดินสูงใหญ่ แสดงว่า คงเป็นคนที่ ฐานะและมีศรัทธามากด้วย จึงสามารถเลี้ยงพระภิกษุสงฆ์จำนวนมากมีพระผู้มีพระ ภาคเป็นประมุขได้ ขอกราบอนุโมทนาในกุศลอันยิ่งใหญ่ที่ท่านได้ทำแล้วด้วย ไม่ทราบ ว่ามีกล่าวไว้ต่อไปหรือไม่ว่า ท่านได้สำเร็จมรรคผลอย่างไรหรือไม่

สงสัยตัวเองเหมือนกันว่า ทำไมอยากรู้แต่เรื่องราวของคนนั้นคนนี้มากมาย
อย่างนี้เมื่อไรถึงอยากรู้ลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏบ้าง คงตอบได้ว่า เมื่อ
ปัญญามีกำลังมากกว่านี้

ลุมพินี

หลังรับประทานอาหารกลางวันที่โรงแรมนิกโก้ โลตัส กุสินาราแล้ว ก็เดินทางไป
ลุมพินี ประเทศเนปาล ระยะทาง ๑๖๕ กม. ใช้เวลา ๖ ชั่วโมง

ตอนนี้ได้นั่งรถตู้เป็นการถาวร ผู้ร่วมทางที่อายุน้อยๆ อยากรจะอยู่ในรถบัสใหญ่
เพราะจะได้คุยสังสรรค์กับเพื่อนร่วมทาง เราผู้สูงวัยเลยได้นั่งรถตู้ ก็เหมาะสมดี เพราะ
ส่วนใหญ่จะนั่งหลับ ตอนนี้สนทนากับคนขับชาวมุสลิมชื่อ อาบีมีดี

อาบีมีพาออกจากกุสินารา มาจอดที่สถานที่หนึ่ง บอกให้เราลงได้แล้ว เราก็จะไม่ลง คิดว่าน่าจะไปคอยรถบัสใหญ่ที่ด้านซึ่งห่างออกไปอีก ๓ กม. จะได้เดินดูของขายข้างทาง คิดว่าคงเหมือนด่านที่แม่สอด เมื่อมองไปที่ป้ายที่เขียนภาษาไทย จึงได้รู้ว่านี่คือสำนักสงฆ์ ๙๖๐ สาขาหนึ่งของวัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ หน้าวัดแคบๆ จนดูไม่ออกว่าเป็นวัดไทย เคยอ่านหนังสือพบว่า ท่านสร้างไว้กึ่งกลางระหว่างกุสินารากับลุมพินี เพื่อให้บริการห้องสุขาแก่ชาวไทย เมื่อลงไปแล้วก็ไม่ผิดหวังเลย ได้เข้าห้องสุขาที่เป็นสุขาจริงๆ ใหญ่โตสวยงาม สะอาด และยังมีบริการเครื่องดื่ม พร้อมกับโรตีสทอดร้อนๆ ด้วย ถ้าไม่ได้แวะลง คงจะเสียดายแย่ เห็นหน้าวัดแคบๆ อย่างนี้ แต่มีเนื้อที่ลึกไปข้างหลังมาก ได้ทำบุญซื้อที่ดินถวายวัดไป ๑ ตารางคืบ เป็นเงินไทย ๑,๐๐๐ บาท โดยเริ่มตั้งแต่ ๑ ตารางนิ้ว ๑๐๐ บาท ๑ ตารางคืบ ๑,๐๐๐ บาท หนึ่งตารางวา ๑๐,๐๐๐ บาท ไปเรื่อยๆ

เมื่อรถเดินทางไปถึงด่านมีเจ้าหน้าที่เรียกให้จอดและถามคนขับเกือบตลอดทางว่าอะไรไม่รู้ แต่พอคนขับตอบว่า “Thailand” ก็จะไม่กั๊กมือให้ผ่านทุกครั้ง รู้สึกว่า คำว่า Thailand ศักดิ์สิทธิ์จริงๆ ที่ด่านนี้ เมื่อไปถึงด่านก็มีดแล้ว ภาพที่วาดไว้ว่า จะเหมือนด่านที่แม่สอด ที่สามารถลงไปหาซื้อหรือเดินเล่นได้นั้นผิดหมด เพราะมีแต่รถจอดคอยจะไปเนปาลมากมาย ทั้งรถบัส รถบรรทุก และรถตู้อย่างเรา ที่ด่านก็มีดสลัว แม้อย่างนั้นก็ยังเห็นฝุ่นเต็มไปหมด ที่คิดว่าจะออกไปเดินชมบ้านเมืองนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เลย กว่าที่จะผ่านขั้นตอนก็ใช้เวลาเป็นชั่วโมง เมื่อข้ามไปแล้ว รถก็พาขับไปใน

เมือง ซึ่งก็คงจะไม่ไกลนัก คิดว่า เนปาลคงจะสะอาดกว่าอินเดีย แต่ระหว่างทางก็เห็นชาวเนปาลใช้ถนนเป็นห้องสุขาเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเวลาเดิน ก็ต้องระวังกับระเบิดเหมือนเดิม

กว่าจะถึงโรงแรม New Crystal ก็ประมาณ ๒ ทุ่ม รีบเข้าห้องอาหารรับประทานมื้อเย็นก่อน อาหารที่นี่รสชาติเหมือนอาหารไทยมาก มีส้มตำด้วย วันรุ่งขึ้นเป็นวันที่ ๔ ของการเดินทาง (ทำไมถึงรู้สึกว่ายูอินเดียมานานแล้ว) รีบตื่นแต่เช้า อยากจะแวะไปดูตลาด เมื่อคืนนี้ไม่เห็นอะไรมากนัก เมื่อทานอาหารเช้าแล้วออกมานอกโรงแรม จึงได้รู้ว่า ลุมพินีก็อยู่ตรงหน้าโรงแรมนั่นเอง พบชาวเนปาลเดินทางมาลุมพินีกันมากมาย มากันเป็นรถบัส ส่วนมากเป็นเด็กวัยรุ่น ดูเหมือนเป็นนักเรียน อาจจะมาทัศนศึกษาก็ได้ คิดเอาเองว่าคงไม่ใช่ชาวพุทธ

เพราะโรงแรมอยู่หน้าลุมพินีเอง จึงมีชาวต่างชาติทั้งฝรั่ง เกาหลี เวียดนามมาพักกันมาก

พวกเราต้องเดินไปจากประตูทางเข้าเกือบ ๑ กิโลเมตร เพื่อไปที่ลุมพินี สถานที่ประสูติ บางคนอาจจะนั่งรถสามล้อถีบไปได้ แต่ห้ามรถยนต์วิ่ง ซึ่งก็ดีมาก ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ข้อความจากหนังสือ “หนังสือภาพ ตามรอยบาทพระศาสดา” เขียนไว้ว่า

... ลุมพินีวัน เป็นสถานที่ประสูติของพระโพธิสัตว์ ซึ่งเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ตั้งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์และกรุงเทวทหะ เป็นราชอุทยานของกษัตริย์ทั้ง ๒ วงศ์ คือ ศากยวงศ์และโกลิยวงศ์ เจ้าชายสิทธัตถะเป็นโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะแห่งศากยวงศ์ กรุงกบิลพัสดุ์ และพระนางสิริมหามายาเทวีแห่งโกลิยวงศ์ กรุงเทวทหะ ซึ่งมีพรมแดนติดกัน เมื่อใกล้วันประสูติ พระมารดาเสด็จสู่กรุงเทวทหะเพื่อไปประสูติที่เมืองของตน ตามประเพณีนิยม พอเสด็จถึงลุมพินีวัน ซึ่งห่างจากกรุงกบิลพัสดุ์ ๒๗ กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทวทหะ ๕๔ กิโลเมตร ก็ประสูติพระโอรส

พระโพธิสัตว์ประสูติด้วยพระวรกายที่สะอาดหมดจดผุดผ่องดุจแก้วมณี ไม่แปดเปื้อนด้วยสิ่งปฏิกูลต่างๆ ทั้งประกอบด้วยลักษณะมหาบุรุษ ๓๒ ประการ พอประสูติได้ครู่หนึ่ง ก็ประทับยืนอย่างมั่นคงด้วยพระบาท ๒ ข้าง ทรงผินพระพักตร์ไปทางทิศเหนือแล้ว เสด็จย่างพระบาทไป ๗ ก้าว ทอดพระเนตรดูทิศต่างๆ แล้วเปล่งอาสภวาจาอย่างองอาจว่า

“เราเป็นผู้เลิศที่สุดในโลก เราเป็นผู้เจริญที่สุดในโลก เราเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย บัดนี้ เราจักไม่เกิดอีก”...

ที่ลุมพินีเข้มงวดเรื่องกล้องถ่ายรูปมาก ถ้านำเข้าไปต้องเสียเงิน ๕๐ รูปี หรือ ๑ ยูเอสดอลลาร์ น่าชื่นใจที่มีผู้คนมาราบนมัสการมากมาย ตรงเสาศิลาจารึกพระเจ้าอโศกสถานที่ที่พระโพธิสัตว์เสด็จไปถึงแล้วเปล่งอาสภิวาจาฉันั้น มีชาวเกาหลีไปจองที่สำหรับทำพิธีบวช พวกเราจึงพากันไปเวียนเทียนประทักษิณรอบมหามายาเทวีวิหาร สถานที่ประสูติของพระโพธิสัตว์

ภายนอกวิหาร เป็นสระโบกขรณี สถานที่ที่พระนางสิริมหามายาเทวีลงชำระพระวรกายภายหลังจากประสูติพระโอรส

ภายในมหายาเทวีวิหาร ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานหินแกะสลักพระโพธิสัตว์ปาง ประสูติและรอยพระบาทพระโพธิสัตว์ ที่พระเจ้าอโศกมหาราชสร้างถวายเป็นพุทธบูชา ระหว่างที่เข้าคิยาวเหยียดเพื่อกราบนมัสการรอยพระบาทอันเป็นสถานที่ประสูตินั้น ก็ คิดได้ว่าสถานที่นี้เป็นสถานที่ประสูติครั้งสุดท้ายที่พระองค์จะได้บำเพ็ญประโยชน์สูงสุด แก่มนุษย พร้อมทั้งเทวดา พรหม ทำให้มีผู้ไม่กลับมาเกิดอีกอย่างพระองค์ เป็นจำนวน มหาศาล และนี่ถึงตัวเองว่า จะต้องกลับมาเกิดอีกก็กับ แต่ก็ยังมีความอุ่นใจว่า ถ้า สะสมปัญญาจากการศึกษาพระธรรมของพระองค์ไปเรื่อยๆ ก็คงได้รับประโยชน์จาก การตรัสรู้ของพระองค์บ้าง จนสุดท้ายก็จะไม่กลับมาเกิดอีกเช่นกัน

เมื่อทุกคนได้กราบนมัสการครบแล้ว ยังมีเวลาเหลืออีกมาก เพราะต้องรับประทานอาหารกลางวันที่โรงแรมก่อนถึงจะเดินทางไปกรุงสรวตี จึงไปหาที่สนทนาธรรมได้ต้นไม้ใหญ่ ก็พบชาวศรีลังกากลุ่มใหญ่นั่งอยู่ก่อนแล้ว ชาวศรีลังกานี้เลื่อมใสศรัทธาพระพุทธศาสนาจริงๆ เมื่อปี ๔๕ ได้ไปศรีลังกา พบว่าพระพุทธศาสนาอยู่ในชีวิตประจำวันของเขาเลย ทุกวันจะต้องไปวัด ไปกวาดลานวัด ไปไหว้ต้นไม้โพธิ์ เห็นแล้วซึ่งใจจริงๆ ทั้งที่ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตกเป็นร้อยปี แต่ก็ยังรักษาประเพณีและศาสนาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น นับถือจริงๆ

พวกเราจึงหลบไปอีกมุมหนึ่ง ได้สนทนาธรรมกันเพียงเล็กน้อย เพราะเมื่อไม่มีท่านอาจารย์เป็นประธานในการสนทนา ก็รู้สึกกร่อยๆ ท่านอาจารย์เป็นคลังพระธรรม ท่านเตือนให้ระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏเสมอๆ เนืองๆ เตือนให้

ระลึกได้ว่า ทุกอย่างเป็นธรรม เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน เราชอบฟังมาก รู้สึกประทับใจ ซึ้งใจ เย็นใจ เมื่อท่านอาจารย์พูดจบ สักครูก็ลืมอีกแล้ว เหมือนรอยขีดในน้ำ

นึกถึงก่อนที่พระโพธิสัตว์จะประสูติ ท่านทรงเลือกเวลาที่เหมาะสมคือ ในขณะที่นั้นผู้คนมีสติปัญญาดี ฟังธรรมเข้าใจ แล้วสามารถทรงจำไว้ได้ ไม่ลืมอย่างรวดเร็ว เหมือนรอยขีดในน้ำ เป็นอย่างนี้เอง ท่านถึงไม่เลือกมาเกิดในสมัยปัจจุบัน

ออกจากลุมพินีวันด้วยรถสามล้อ ต้องไปที่วัดไทยลุมพินีเพื่อนำของที่สำนักสงฆ์ ๙๖๐ ผากมาให้ เลยได้ชมวัดไทยทุกแห่งโดยไม่ได้ตั้งใจ วัดไทยลุมพินีสร้างสวยงามใหญ่โตมาก ในโบสถ์มีพระพุทธรูปปางประสูติ เห็นเขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า Little Buddha นึกไม่ออกเลยว่า เมื่อ ๕ ปีก่อนที่มา ยังเป็นวัดเล็กๆอยู่เลย น่าอัศจรรย์ที่พระบารมีที่ทรงบำเพ็ญไว้ ๔ อสงไขยแสนกัปนั้น ยังส่งผลให้ปรากฏถึงปัจจุบัน แม้เวลาจะผ่านไปกว่า ๒,๕๐๐ กว่าปี ไม่ว่าอะไรที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ ก็จะมีผู้ศรัทธาร่วมกันทำให้อยิ่งใหญ่เสมอ

กรุงกบิลพัสดุ์

ออกจากลุมพินีหลังอาหารเช้าเพื่อไปสาวัตถิ ซึ่งจะใช้เวลาเดินทางประมาณ ๖ ชั่วโมง (ไม่ได้บอกระยะทาง) รถแล่นกลับเข้าอินเดีย และแวะชมกรุงกบิลพัสดุ์ ซึ่งห่างจากลุมพินี ๒๐ กิโลเมตร และเป็นทางผ่าน โดยแยกเข้าไปอีก ๙ กิโลเมตร กรุงกบิลพัสดุ์ที่ไปแวะชมนี้เป็นกรุงกบิลพัสดุ์เก่าที่อยู่ในเขตอินเดีย ยังมีกรุงกบิลพัสดุ์ที่

อยู่ในเขตเนปาลอีก ซึ่งมีสถานที่สำคัญต่างๆ ต้องใช้เวลาอย่างน้อย ๒ วัน จึงจะชมได้อย่างทั่วถึง เช่น สถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้าโกนาคม วัดนิโครธาราม อันเป็นวัดแห่งแรกในกรุงกบิลพัสดุ์ ที่เจ้านิโครธศากยะถวายเป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้าในขณะที่ทรงโปรดพุทธบิดา ที่ถวายพระเพลิงศพพระพุทธบิดาและพระมารดา พิพิธภัณฑที่เก็บของที่ขุดพบในบริเวณกรุงกบิลพัสดุ์ เป็นต้น

ข้อความจากหนังสือ “หนังสือภาพ ตามรอยบาทพระศาสดาฯ” เล่าไว้ว่า

...กรุงกบิลพัสดุ์เป็นเมืองหลวงของแคว้นสักกะ ตั้งอยู่ตอนเหนือของชมพูทวีป ติดกับป่าหิมพานต์เชิงเขาหิมาลัยที่หนาวเหน็บ เพราะมีหิมะปกคลุมตลอดทั้งปี เมื่อหิมะละลายกลายเป็นสายน้ำไหลเอิบอาบซึมซาบอยู่ได้ฉิว दिन ทำให้กรุงกบิลพัสดุ์มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ทั้งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์เพาะปลูกเอาไว้บริโภค...

อดนึกถึงเรื่องราวของพระโพธิสัตว์ขณะที่ยังทรงเป็นปุถุชนในกรุงกบิลพัสดุ์ไม่ได้ จากการศึกษาพุทธประวัติ มีเรื่องย่อๆ มาเล่าว่า เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติที่ลุมพินีวันแล้ว พระนางสิริมหามายาเทวีก็เสด็จกลับกรุงกบิลพัสดุ์ เมื่อประสูติได้ ๕ วัน พระเจ้าสุทโธทนะเชษฐพราหมณ์ ๑๐๘ มาขนานนามและทำนายลักษณะ ซึ่งมี ๒ คติ คือ อยู่ครองราชย์ หรือ ออกผนวช พราหมณ์โกณฑัญญะผู้เดียวที่ทำนายอย่างเดี่ยวว่า จะเสด็จออกผนวชแน่นอน เมื่อประสูติได้ ๗ วัน พระราชมารดาก็สิ้นพระชนม์ ทรงได้รับ

การเลี้ยงดูอย่างดีจากพระนางมหาปชาบดีโคตมี ผู้เป็นพระมาตุจฉาของพระองค์ ซึ่งต่อมาก็มีพระโอรสและพระธิดา คือ นันทกุมาร และรูปนันทา

พระราชบิดาทรงต้องการให้อยู่ครองราชย์ จึงทรงบำรุงให้มีความสุขในกามคุณทุก อย่าง เมื่อพระโพธิสัตว์มีพระชนม์ได้ ๗ พรรษา พระราชบิดาโปรดให้ชุดสระบัว ๓ สระ เมื่อพระชนม์ได้ ๑๖ พรรษา โปรดให้สร้างปราสาท ๓ หลัง สำหรับประทับ ๓ ฤดู และโปรดให้อภิเษกสมรสกับพระนางยโสธรา พระโพธิสัตว์มีพระสนม ๕๐,๐๐๐ นาง เสวยสุขสมบัติทั้งกลางวันและกลางคืน

จนพระชนม์ ๒๙ พรรษา ได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูต ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตายและสมณะ อันเทวดาเนรมิตไว้ระหว่างทางที่เสด็จประพาสพระราชอุทยาน ซึ่งพระองค์ไม่เคยเห็นมาก่อน ทรงพอพระราชหฤทัยในการบรรพชา เพราะทรงเห็นสมณะ โดยเสด็จหนีออกในเวลากลางวัน ทรงมั่งก้นสูงกะ มีนายฉันนะตามเสด็จ ถึงฝั่งแม่น้ำอนิมา ทรงให้นายฉันนะนำม้าพระที่นั่งกลับคืนพระนคร ทรงตัดพระเมาลีด้วยพระขรรค์ อธิษฐานเพศเป็นบรรพชิต

เมื่อบรรลुพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ทรงแสดงปฐมเทศนา และตั้งมั่นพระศาสนาที่แคว้นมคธแล้ว พระพุทธบิดาทรงส่งทูตไปทูลเชิญมากรุงกบิลพัสดุ์ถึง ๙ คณะ แต่ทุกคณะนั้นเมื่อได้ฟังธรรมก็บรรลुเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด ไม่ได้ทูลเชิญให้เสด็จมา จนกระทั่งถึงคณะที่ ๑๐ ซึ่งมีกาลุทายีอำมาตย์ ผู้เป็นสหชาติของพระองค์ เป็นทูตไปทูลเชิญ ท่านกาลุทายีอำมาตย์ได้ฟังพระธรรมแล้วบรรลुพระอรหันต์เช่นกัน เมื่อบวชแล้วก็ทูลเชิญพระศาสดาพร้อมกับพระภิกษุจำนวน ๒๐,๐๐๐ รูป มากรุงกบิลพัสดุ์ โดยติดตามมาด้วย ใช้เวลาเดินทางมาเป็นเวลา ๒ เดือน

เมื่อถึงกรุงกบิลพัสดุ์ เสด็จไปสู่นิโครธาราม ทรงแสดงธรรมเพื่อทำลายมานะของพระญาติ ทรงให้ฝนโบกขรพรรษสีแดง (ฝนที่ทำให้เปียกก็ได้ ไม่เปียกก็ได้ ตามความต้องการ) ตกในหมู่พระญาตินั้น แล้วตรัสเวสันดรชาดก ทรงโปรดพระพุทธบิดาให้บรรลुเป็นพระอรหันต์ในพรรษาที่ ๔ หลังจากทรงตรัสรู้

กรุงกบิลพัสดุ์ที่ได้เห็นในวันนี้ มีบริเวณกว้างขวาง สนามหญ้ากว้างใหญ่เขียวขจี เห็นหมู่ไม้ร่มรื่น มีซากพระสถูปเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ที่ได้รับส่วนแบ่งมาจาก กรุงกุสินารา เห็นซากปราสาท ๓ ฤดู อยู่ไกลๆ ไม่ได้เดินสำรวจ เพราะแดดร้อนจัด ความชื้นก็เลยทำให้ไม่ได้เห็นของดี เพราะอีกคณะหนึ่งได้เดินไปดูจนทั่ว เล่าให้ ฟังถึงความสวยงามที่เราไม่ได้เห็น

เมื่อเดินกลับออกมา เจ้าหน้าที่นำสมุดเยี่ยมชมมาให้เซ็น แล้วพูดถึงเรื่องข้าว ซึ่งเราก็งมากกว่าเกี่ยวอะไรกับข้าว กว่าจจะรู้เรื่องกันว่า มีการขุดพบข้าวสารดำในบริเวณ พระราชวังจำนวนมาก คาดว่าคงเป็นข้าวในครั้งโบราณที่ทับถมอยู่นานจนแข็ง กลายเป็นหิน

มีคนกำลังทำการขุดเพื่อฟื้นฟูโบราณสถานแห่งนี้หลายคน เจ้าหน้าที่คนเดิมเอาข้าวสารดำที่ห่อหนังสือพิมพ์เก่าๆมาให้ดู และมอบให้พวกเรา (ให้รูปแลกเปลี่ยนเช่นเดิม) ซึ่งได้แบ่งกันเป็นที่ระลึก มาทราบภายหลังว่า มีการขุดพบข้าวสารดำเป็นจำนวนมาก และคนไทยก็ถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ จึงมีการนำใส่ขวดมาขาย จนกลัวว่าจะไม่เหลือ แต่วันนี้ไม่เห็นใครมาขายอะไร หรืออาจจะเป็นที่กรงกบิลพัสดุ์ใหม่ในผังเนปาลก็ได้

ออกจากกรุงกบิลพัสดุ์ด้วยความรื่นรมย์ใจ เพราะคาดไม่ถึงว่า จะสวยงามอย่างนี้ ขนาดเหลือแต่เพียงซาก ถ้ายังอยู่ครบสมบูรณ์จะสวยงามมากกว่านี้ขนาดไหน เราก็ได้แต่นึกคิดไปตามจินตนาการ โลกความคิดนึกนี้ไม่จำกัดเลย ขยายออกไปได้เรื่อยๆตามประสบการณ์ คือ การสะสมของแต่ละคน เป็นโลกของบัญญัติ ซึ่งต่างจากโลกของปรมาตม์ คือ ความจริงแท้ ถ้ารู้โลกของปรมาตม์ก็จะจบลงสั้นๆ เพียงขณะที่เกิดปรากฏ เพราะรู้ว่าเป็นสภาพธรรมอย่างหนึ่ง ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย แล้วก็ดับไปทันที

สาวัตถิ

เดินทางจากกรุงกบิลพัสดุ์ประมาณบ่ายสองโมงมุ่งตรงไปสาวัตถิเลย เพราะต้องใช้เวลานานมาก อาจจะต้องประมาณสามทุ่ม สองข้างทางนั้นก็ไม่มีอะไรให้แวะดู เป็นชนบทเล็กๆที่ยังเป็นธรรมชาติเหมือนสาวบริสุทธิ์ จนตาล้องมือดีของเราจับภาพนกกระเรียนในทุ่งนาข้างทางได้

นึกถึงภาพของกรุงสาวัตถีที่จะไปถึง คำว่า “สาวัตถี” เป็นคำที่คุ้นหูชาวพุทธมาก เพราะในสูตรต่างๆ ก็มักจะกล่าวถึง วิหารพระเชตวัน อารามของท่านอนาถปิณฑิก เศรษฐี แห่งกรุงสาวัตถี ในครั้งพระพุทธกาล สาวัตถีเป็นเมืองหลวงของแคว้นโกศล มีพระเจ้าปเสนทิโกศลเป็นกษัตริย์ปกครอง พระนางมัลลิกาเทวีเป็นพระอัครมเหสีซึ่งมีเรื่องราวชีวิตที่สนุกน่าติดตามมาก (หาอ่านได้ในพระธัมมปัทมสูตรกถาแปล) ทรงเป็นผู้มีศรัทธามากในพระพุทธศาสนา พระนางได้ถวายอสทิสทาน ทานที่ยิ่งใหญ่ ที่มีแต่พระพุทธเจ้าทุกๆพระองค์เพียงครั้งเดียวเท่านั้น แต่แม้กระนั้นเมื่อพระนางสวรรคตก็ไปเกิดในนรกถึง ๗ วัน เพราะมีจิตเศร้าหมองด้วยนึกถึงกรรมลามกที่ทรงทำไว้ แต่เมื่อได้เห็นเปลวไฟในนรกเกิดกุศลจิตระลึกถึงผ้ากาสาวพัสตร์ที่เคยได้ถวายทานไว้ ทำให้พ้นจากนรกเกิดในสวรรค์

พระผู้มีพระภาคทรงประทับอยู่ที่กรุงสาวัตถีถึง ๒๕ พรรษา โดยประทับที่พระวิหารเชตวัน ๑๙ พรรษา และที่วิหารบุพพารามของท่านวิสาขามหาอุบาสิกาอีก ๖ พรรษา พระเจ้าปเสนทิโกศลจึงสนิทสนมกับพระผู้มีพระภาคมาก เรื่องราวของพระองค์ก็น่าศึกษาเป็นแบบอย่างหลายเรื่อง เรื่องที่เราสนใจเพราะตรงกับเทรนด์สมัยนี้พอดี คือโรคอ้วน

พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงบริโภคอาหารจนอ้วน อืดอาด และง่วงอยู่เสมอ แม้เมื่อไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคก็ทรงถูกความหลับครอบงำ เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงถาม ก็ทูลว่า เมื่อเวลาบริโภคอาหารแล้วมีความสุขมาก พระผู้มีพระภาคทรงตรัสสอนด้วยพระคาถาว่า

“ในกาลใด บุคคลใด เป็นผู้กินจุ มั่งงว และมักนอนหลับ กระสับกระส่าย เป็น
 ดุจสุกรใหญ่ที่เขาเลี้ยงด้วยอาหาร ในกาลนั้น เขาเป็นคนมีน้มน้ำ ย่อมเข้าห้องบ่อยๆ”

แล้วทรงแสดงอุปมาเกี่ยวกับการบริโภคอาหารมากด้วยคาถาว่า

“คนมีสติทุกเมื่อ รู้ประมาณในโภชนะที่ได้แล้วนั้น มีเวทนาเบาบาง มีโรคภัยไข้
 เจ็บน้อย แก่ช้า อายุยืน ” เมื่อพระราชาทรงปฏิบัติตาม โดยลดการบริโภคทีละเล็กละ
 น้อย ก็มีพระสรีระอันเบา ทรงถึงความสุขแล้ว ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาค ทรงตรัสพระ
 คาถาว่า

“ลาภทั้งหลายมีความไม่มีโรคเป็นอย่างยิ่ง ทรัพย์มีความสันโดษเป็นอย่างยิ่ง
 ญาติมีความคุ้นเคยเป็นอย่างยิ่ง พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง”

จะเห็นพระมหากรุณาคุณอย่างยิ่งของพระองค์ ทรงสอนในทุกเรื่องที่จะทำให้
 สาวกของพระองค์ถึงความสุขในระดับต่างๆ ทั้งในระดับชาวบ้านผู้ครองเรือน
 จนกระทั่งถึงความสุขอย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน

นั่งหลับ ๆ ตื่น ๆ ในรถตู้ นึกถึงเรื่องพระเจ้าปเสนทิโกศลอันได้เรื่องเดียว ก็
จะถึงกรุงสาวัตถีแล้ว เมื่อเห็นแสงไฟสว่างข้างทาง ผู้คนพลุกพล่าน คงเป็นตัวเมืองสา
วัตถี แต่ก็ยังไม่ถึง รถวิ่งไปตามถนนที่มีดสนิธิกัฬิกใหญ่ อาบิมก็พามาจอดที่โรงแรม
นิกัฬิโกตัสที่มีดสนิธิ จนน่าแปลกใจ เมื่อลงไปถาม ก็รู้ว่าพามาผิดโรงแรม ต้อง
ย้อนกลับไปโรงแรมปาวาลพาเลขที่ผ่านมาเมื่อครู่นี้อีก คราวนี้เห็นรถบัสและไฟที่
ห้องอาหารเปิดสว่างไสว จะได้พบกับคณะของท่านอาจารย์ที่มาทางเครื่องบินจาก
พาราณสีมาลงที่เมืองลักเนา แล้วต่อรถมาที่กรุงสาวัตถีแล้ว รู้สึกตื่นเต้นดีใจ รวากับ
ไม่เห็นกันมานาน ทั้งๆที่ก็เพิ่งแค่ ๓ คืนเท่านั้นเอง

ทั้งๆที่รถตู้ของเราหลงทาง แต่ก็มาถึงก่อนรถบัสใหญ่ที่แล่นได้ช้ามากเกือบ ชั่วโมง สังเกตดูว่าจะรู้ว่าหลงทาง เมื่อไปถึงจุดหมายแล้ว ไม่ใช่สถานที่ที่ต้องการ จึงต้องถามผู้รู้ทั้งหลาย เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็ปฏิบัติตาม จนหาทางถูก คือ ถึงที่หมายที่ต้องการได้ แต่การเดินทางไกลในสังสารวัฏแล้วหลงผิดนั้น ไม่รู้ตัวเลยว่าหลงผิด เพราะจุดหมายปลายทาง คือ การออกจากสังสารวัฏนั้น ก็ยังไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร เมื่อไม่รู้ว่าจะหลงผิด ก็ยอมไม่หาทางที่ถูก

แต่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีถึงสี่แสนกัป เพื่อที่หาทางหลุดพ้นจากสังสารวัฏด้วยการตรัสรู้อรุณวิมล ๔ แล้วทรงแสดงหนทางนั้น เพื่อให้ผู้มีสะสมบารมีมาเช่นกันได้หลุดพ้นด้วย แต่พระธรรมที่ตรัสรู้นั้นก็ไม่สาธารณะสำหรับทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่สุขุมลุ่มลึกยากที่จะรู้ตาม ต้องสะสมปัญญามาบ้างจึงจะพอเข้าใจได้ แต่พวกเราที่โชคดีที่มีท่านอาจารย์คอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ทำให้ไม่หลงทางในวัฏจักรนี้ เหมือนประทีปส่องทางให้พวกเราเดินตามได้ตามกำลังสติปัญญาของตน

บ้านท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี

วันนี้ตื่นแต่เช้า เพื่อเตรียมตัวไปเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีหลายแห่งในกรุงสาวัตถี เช่น บ้านท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี บ้านปุโรหิตบิดาของ

ท่านพระองคุลีมาล สถานที่แสดงยมกปาฏิหาริย์ พระวิหารเชตวัน สถานที่ท่านพระเทวทัตถูกธรณีสูบ เป็นต้น

พวกเราผู้หญิงหลายคนแต่งชุดสำหรับที่ซื้อมาจากหน้าพระเวฬุวัน กรุงราชคฤห์ เลยทำให้ได้บรรยากาศอินเดียๆ และจิตใจรึกครื้นดี เราโชคดีที่ถึงไม่ซื้อ ก็ยังมีผู้ใจบุญนำมาเพื่อจากกรุงเทพ ต้องกราบขอบพระคุณค่ะ

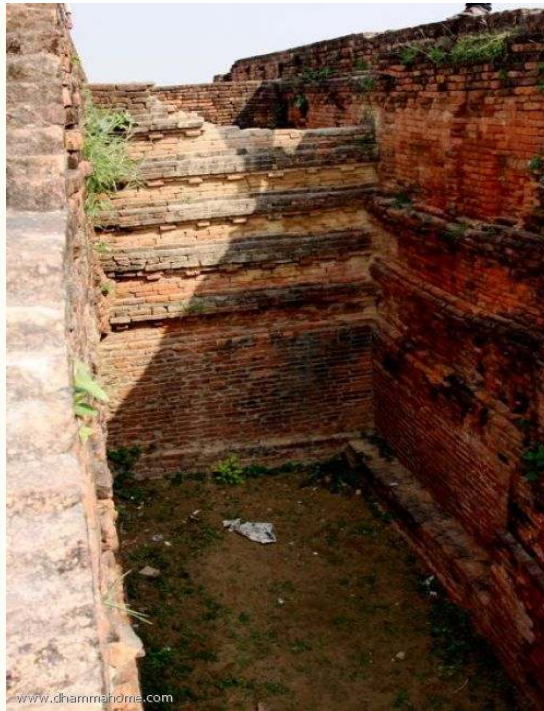
สถานที่แรกที่ไปชม คือ บ้านท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ผู้ได้รับยกย่องว่าเป็นเลิศกว่าอุบาสกทั้งหลายในการให้ทาน ตามที่ท่านตั้งความปรารถนาไว้ในสมัยพระผู้มีพระภาคทรงพระนามว่า ปทุมมุตระ และท่านได้เจริญกุศลมากมายเพื่อให้ได้ตำแหน่งที่ปรารถนานั้น จนถึงในสมัยพระผู้มีพระภาคพระองค์นี้ ท่านเกิดเป็นลูกของสุมนเศรษฐี ชื่อว่าสุทัตตะ เมื่อเจริญวัยก็ให้ทานเป็นประจำ เป็นใหญ่ในการให้ทาน จนได้ชื่อว่า อนาถบิณฑิกะ ซึ่งแปลว่า ผู้ให้ก้อนข้าวแก่คนอนาถา

ในพรรษาที่ ๒ หลังจากทีพระผู้มีพระภาคตรัสรู้แล้ว ท่านได้เดินทางไปกรุงราชคฤห์ เมื่อได้ทราบจากราชนครเศรษฐี พี่ภรรยาของท่านว่า จะถวายภัตตาหารพระภิกษุสงฆ์ที่มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข เมื่อท่านได้ยินคำว่า “พระพุทธเจ้า” ก็เกิดปีติมากจนนอนไม่หลับ เดินทางไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคแต่เช้ามีด ฟังธรรมแล้วได้บรรลุโสดาปัตติผล ในวันรุ่งขึ้นก็ถวายภัตตาหารพระภิกษุสงฆ์ที่มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข แล้วทูลเชิญพระผู้มีพระภาคเสด็จมาประทับที่กรุงสาวัตถี

ระหว่างเดินทางกลับกรุงสรวตถิ ระยะทาง ๕๔ โยชน์นั้น ได้ให้สร้างวิหารตลอดทุก ๑ โยชน์ และให้ทานทรัพย์เป็นแสนๆ เมื่อไปถึงกรุงสรวตถิ ก็ซื้อที่ดินจากเจ้าเซต โดยลาดเงินเรียงจนเต็มพื้นที่เป็นจำนวน ๑๘ โกฏิ สร้างวิหารด้วยทรัพย์ ๑๘ โกฏิ ฉลองวิหารเป็นเวลา ๙ เดือน ด้วยทรัพย์ ๑๘ โกฏิ และทุกวันท่านจะถวายทานแด่พระภิกษุสงฆ์จำนวน ๕,๐๐๐ ที่ในเรือนของท่านเป็นประจำ

บ้านของท่านที่เห็นนั้นเป็นซากอิฐที่สูงใหญ่พอสมควร เวลาผ่านไปกว่า ๒,๕๐๐ ปี ยังเหลือให้เห็นใหญ่ขนาดนี้ ก็แสดงว่าบ้านของท่านต้องใหญ่มาก เพราะสามารถถวายภัตตาหารพระภิกษุสงฆ์ได้เป็นพันๆรูป เคยอ่านในพระไตรปิฎกว่า บ้านของท่านนั้นมีข้าทาสบริวารมากมาย วันหนึ่งเป็นวันอุโบสถ คนในบ้านก็ถือศีลอุโบสถ ไม่มีการหุงต้มอาหารในเวลาเย็น คนรับใช้ใหม่คนหนึ่งเพิ่งเข้ามาอยู่ในบ้าน เมื่อได้ทราบว่าคุณอื่นถือศีลอุโบสถกันหมด ก็เลยถือบ้าง แต่เพราะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานและอดอาหารจึงเสียชีวิต ไปเกิดในสวรรค์

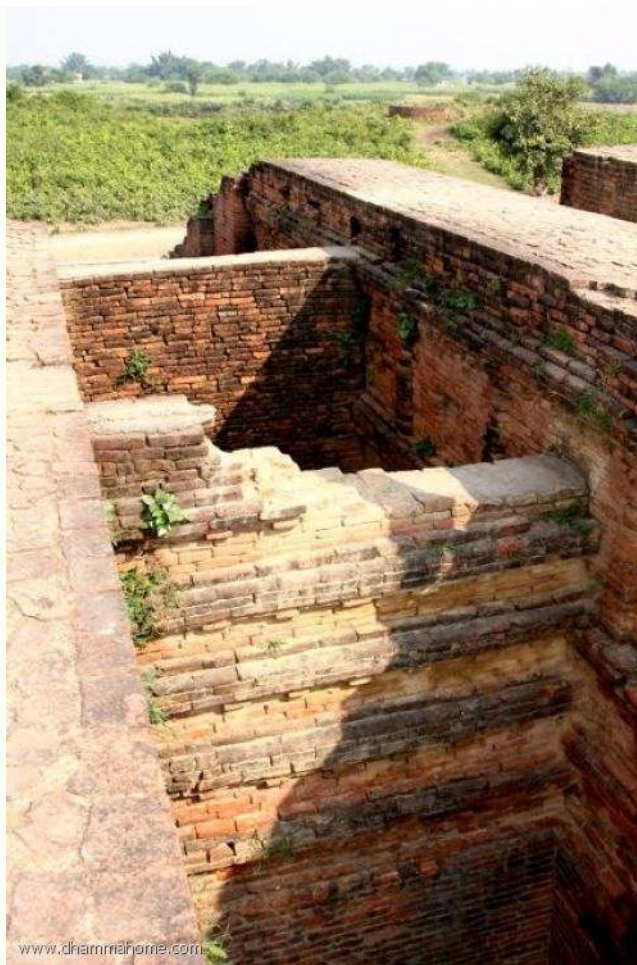
ที่เก็บทรัพย์สมบัติ ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี

เมื่อมาเยือนอยู่ในบริเวณบ้านของท่าน เรื่องราวที่เคยได้ฟัง ได้ศึกษามา ก็เป็นสังขารชั้นรูปปรุงแต่งให้เห็นภาพพจน์ต่างๆ นึกถึงเทวดาที่สิงสถิตอยู่ที่ซุ้มประตูบ้านนี้ ที่ห้ามไม่ให้ท่านเศรษฐีให้ทานอีก เพราะท่านสูญเสียทรัพย์จากการให้พ่อค้ากู้เงินไป ๑๘ โกฏิ ทรัพย์ที่ฝังไว้ในดิน ๑๘ โกฏิ ก็ถูกน้ำเซาะจมลงไปในมหาสมุทร ท่านจึงยากจนลง แต่ก็ยังให้ทานตามมีตามได้ โดยถวายข้าวปลายเกวียนกับน้ำผักดอง พระผู้มีพระภาคตรัสกับท่านว่า “เมื่อมีจิตผ่องใส ทานที่บุคคลถวายแด่พระอรหันต์ทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ชื่อว่าเศร้าหมองย่อมไม่มี ”

เทวดาคิดว่าท่านเศรษฐีให้ทานมากจึงยากจนลง จึงห้ามไม่ให้ทาน แต่ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีซึ่งเป็นพระโสดาบันมีศรัทธาไม่หวั่นไหว จึงไล่เทวดาผู้เป็นมิชฌาทิฏฐินั้นออกไป แต่ภายหลังเทวดานั้นก็ช่วยให้ท่านเศรษฐีกลับรวยเหมือนเดิม ท่านเศรษฐีจึงพาเทวดาไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ซึ่งทรงโอวาทว่า “แม้คนผู้ทำบาป ย่อมเห็นบาปว่าดี ตลอดกาลที่บาปยังไม่เกิดผล แต่เมื่อใด บาปเกิดผล เมื่อนั้นเขาย่อมเห็นบาปว่าชั่ว ฝ่ายคนทำกรรมดี ย่อมเห็นกรรมดีว่าชั่ว ตลอดกาลที่กรรมดียังไม่เกิดผล แต่เมื่อใดกรรมดีเกิดผล เมื่อนั้น เขาย่อมเห็นกรรมดีว่าดี”

แม้ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี ผู้ทำบุญกุศลเป็นอันมากตลอดเวลายาวนาน เพื่อตำแหน่งผู้เลิศกว่าอุบาสกทั้งหลายในการให้ทาน แต่ในสังสารวัฏอันนานแสนนานนั้น ท่านก็ได้เคยทำอกุศลกรรมไว้ด้วย เมื่อถึงเวลาที่เหตุปัจจัยเหมาะสมท่านก็ได้รับผลของอกุศลกรรมนั้น ทำให้คนเข้าใจผิดคิดว่า ท่านให้ทานมากขนาดนี้ ทำไมถึงต้องจนลงด้วย อาจจะเป็นเพราะให้ทานมากไปหรือเปล่า แม้แต่เทวดาผู้เกิดในสมัยพระผู้มีพระภาค และอยู่ในสถานที่สมควร คือ ชุมประตูป้านของท่านผู้เป็นเลิศในการให้ทาน ก็ยังเข้าใจผิด

ดังนั้นจึงไม่ควรประมาทในกรรมและผลของกรรม เมื่อได้รับผลของอกุศลกรรม ทำให้เสื่อมลาภ เสื่อมยศ เป็นทุกข์ ถูกนินทา ก็ควรจะรู้ว่าเป็นผลของอกุศลกรรมที่ได้เคยทำไว้เอง ไม่ควรจะทุกข์ใจมากขึ้นไปกว่าที่ควรจะเป็น เพราะความไม่เข้าใจเรื่องกรรม ไปโทษคนอื่นว่าเป็นคนทำ แต่จริงๆ แล้ว ไม่มีใครสามารถทำให้ได้ นอกจากตนเองเท่านั้น แต่อาจจะไม่รู้ เพราะภพชาติที่ผ่านมาเหมือนบานประตูที่ปิดสนิท ทำให้มองไม่เห็นว่หลังประตูนั้นมีอะไรอยู่บ้าง แต่พระผู้มีพระภาคก็ทรงพระมหากรุณาแสดงว่า เบื้องหลังประตูนั้นมีทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรมที่ทำไว้เอง เมื่อถึงเวลาจะให้ผลตามสมควรแก่เหตุ และเช่นเดียวกัน เมื่อได้รับผลของกุศลกรรม เป็นลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ก็อย่าลืงโลดใจ เพราะนั่นเป็นผลของกุศล ซึ่งจะสังเกตได้ในชีวิตประจำวันว่า ทำอกุศลมากกว่ากุศล และในชาติก่อนๆ ก็คงเช่นเดียวกัน ดังนั้นผลของกุศลจึงมีน้อยและแสนสั้น จึงอย่าล้าพองใจว่าจะได้รับแต่สิ่งดี ๆ เท่านั้น

บ้านพราหมณ์ปุโรหิตบิดาของท่านพระองค์คุลิมาล

จากบ้านท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี มองเห็นบ้านพราหมณ์ปุโรหิตบิดาของท่านพระองค์คุลิมาลอยู่ใกล้ๆกัน ท่านองค์คุลิมาลเป็นบุตรของพราหมณ์ปุโรหิตของพระเจ้าโกศลกับนางพราหมณ์ชื่อ มันทานี เมื่อตอนที่ท่านเกิดนั้น อาวุธทั้งหลายในพระนครสาวัตถีก็โชติช่วงขึ้น เมื่อปุโรหิตไปทูลพระราชาวาบุตรของตนเกิดในฤกษ์ดาวโจร ขอให้ฆ่าเสีย แต่เมื่อพระราชาทราบว่าไม่ใช่โจรที่ปล้นราชสมบัติ แต่เป็นโจรธรรมดาคนเดียว ก็เลยไว้ชีวิตเขา บิดาจึงตั้งชื่อว่า “อหิงสกะ” แปลว่า ผู้ไม่เบียดเบียน เมื่อมีอายุสมควรก็ส่งไปเรียนที่สำนักตักสิลา

อหิงสกะนั้นเป็นผู้มีปัญญา พุดจาไฟเราะ ประณินับตรับใช้อาจารย์อย่างดีจนเป็นที่ถูกใจอาจารย์มาก ศิษย์คนอื่นนั้นไม่อยู่ในสายตาเลย ทำให้พวกศิษย์เหล่านั้นอิจฉาและหาทางกำจัด โดยทำอุบายให้อาจารย์เข้าใจว่าอหิงสกะจะทำร้าย อาจารย์จึงคิดจะฆ่าอหิงสกะ แต่กลัวจะถูกติเตียน จึงพยายามฆ่าทางอ้อม โดยออกอุบายหลอกอหิงสกะว่าจะเรียนศิลปะต้องบูชาครูด้วยการฆ่าคนให้ครบพัน อหิงสกะก็ทำตาม ครั้งแรกก็ใช้วิธีนับ ธรรมดาท่านเป็นคนมีปัญญา แต่เพราะหมกมุ่นอยู่กับการฆ่า ทำให้หลงลืมนับจำนวนไม่ถูก จึงตัดนิ้วมือนิ้วเป็นมาลัยคล้องคอไว้ จนได้ชื่อว่า องค์คุลิมาล ซึ่งแปลว่า มีนิ้วมือเป็นมาลัย ท่านทำการฆ่าคนไปทั่ว ตัดนิ้วมือคล้องเป็นมาลัยนับได้ ๙๙๙ คน จนชาวบ้านเดือดร้อนพากันมาล้อมพระนครสาวัตถี ร้องเรียนพระราชานางพราหมณ์มันทานีอาสาไปตามลูกกลับมา

ในวันนั้นพระผู้มีพระภาคทรงตรวจดูสัตว์โลกในเวลาใกล้รุ่ง เห็นองคุลิมาล จึงทรงดำริที่จะไปโปรด ทรงเห็นว่าเมื่อองคุลิมาลฟังธรรมแล้วจะบวช ได้อภิญญา ๖ ถ้าไม่ทรงไปโปรด จะช้ำมารดา ซึ่งเป็นอนัตตริยกรรม ไม่สามารถจะบรรลุมรรคผลได้

เมื่อองคุลิมาลเห็นพระผู้มีพระภาคเสด็จดำเนินอยู่ข้างหน้า พยายามติดตาม ก็ตามไม่ทัน ข้อความในขุททกนิกาย เถรคาถา องคุลิมาลคาถา มีข้อความว่า องคุลิมาลใจได้กล่าวคาถากราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า “ ดูกรสมณะ ท่านสิกำลังเดินอยู่ กลับกล่าวว่า เราหยุดแล้ว ส่วนข้าพเจ้าหยุดแล้ว ท่านกลับกล่าวว่าไม่หยุด ดูกรสมณะ ข้าพเจ้าขอถามความข้อนี้กะท่าน ท่านกำลังเดินอยู่เพราะเหตุไร ท่านจึงกล่าวว่าหยุดแล้ว ข้าพเจ้าหยุดแล้ว ท่านกลับกล่าวว่าไม่หยุด ”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

“ดูกรองคุลิมาล เราวางอาชญาในสัตว์ทั้งปวงแล้ว ส่วนท่านยังไม่สำรวจในสัตว์ทั้งหลาย ฉะนั้น เราจึงชื่อว่าหยุดแล้ว ส่วนท่านชื่อว่า ยังไม่หยุด”

องคุลิมาลใจกราบทูลว่า

“พระองค์เป็นสมณะที่ชาวโลกกับทั้งเทวโลกบูชาด้วยเครื่องบูชามากมาย ผู้ทรงแสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ เพิ่งจะเสด็จมาถึงป่าใหญ่เพื่อโปรดข้าพระองค์ โดยกาลนานหนอ ข้าพระองค์ได้สดับพระคาถา ซึ่งประกอบด้วยเหตุผลของพระองค์แล้ว จักละเลิกบาปกรรมตั้งพันเสีย”

พระสังคีติกาจารย์ได้กล่าวคาถาไว้ ๒ คาถา ความว่า ครั้นองคุลิมาลใจกราบทูลดังนี้แล้ว ก็โยนดาบและอาวุธทั้งหมดทิ้งลงในหนองน้ำ บ่อน้ำ และในเหว ได้ถวายบังคมพระยุคลบาทของพระสุคตเจ้า แล้วทูลขอบรรพชาจะพระพุทธานุเจ้า ณ ที่นั้นเอง ทันใดนั้นแลพระพุทธานุเจ้าประกอบไปด้วยพระมหากุณา ทรงแสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ เป็นศาสดาของโลกกับทั้งเทวโลก ได้ตรัสว่า จงเป็นภิกษุมาเถิด เถานี้ความเป็นภิกษุได้มีแก่องคุลิมาลใจนั้น ในขณะนั้นทีเดียว

เมื่อท่านพระองคุลิมาลได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว ได้บรรลุอรหัตแล้วเสวยวิมุตติสุขอยู่ เกิดปีติโสมนัส ได้กล่าวคาถาด้วยสามารถอุทานนี้ ความว่า

“ผู้ใดเคยประมาทในตอนต้น ภายหลังเขาไม่ประมาท ผู้นั้นยอมทำโลกนี้ให้สว่างไสว เหมือนพระจันทร์พ้นแล้วจากหมอก ฉะนั้น บาปกรรมที่ทำไว้แล้ว อันผู้ใดยอมปิด

กันไว้ด้วยกุศล ผู้นั้นย่อมทำโลกนี้ให้สว่างไสว เหมือนพระจันทร์พ้นแล้วจากหมอก ฉะนั้น ภิกษุใดแล แม้จะยังหนุ่ม ประกอบความขวนขวายในพระพุทธศาสนา ภิกษุนั้น ย่อมทำโลกนี้ให้สว่างไสว เหมือนพระจันทร์พ้นแล้วจากหมอก ฉะนั้น...”

เคยเรียนเรื่องของท่านพระองค์ลีมาลตั้งแต่เป็นเด็ก รู้สึกว่าเคยดูภาพยนตร์ ด้วย ตอนนั้นรู้สึกสงสารท่านมาก เกลียดสหยาพร้อมสำนักของท่านที่ซี้จจากลันแกลิ่ง ท่าน ไม่ชอบอาจารย์ที่หูเบา เชื่อโดยไม่ไตร่ตรองเหตุผล แล้วก็แกล้งบอกให้ท่านไป ชำคนตั้ง ๑,๐๐๐ คนเพื่อบูชาครู ตอนนี้ก็เข้าวัยชราแล้ว ได้ศึกษาธรรมมากขึ้น รู้ว่าไม่มีใครทำให้ท่านเลย แต่เป็นการสะสม ความเห็นผิดของท่าน ทำให้เชื่อว่า จะเรียน ศิลปะนั้นต้องบูชาครูด้วยการฆ่าคน และการสะสมปัญญาของท่านเช่นกัน ที่ทำให้เมื่อ ท่านได้ฟังพระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถาสั้นๆ ท่านมีสติระลึกได้ และเกิดปัญญารู้แจ้ง อริยสัจธรรมบรรลุเป็นพระอรหันต์ เสวยวิมุตติสุข เกิดปีติโสมนัส เปล่งอุทานเตือนผู้ที่ ประมาทแล้วในตอนต้น ภายหลังไม่ประมาท ย่อมทำให้โลกสว่างไสว เหมือนพระจันทร์ พ้นแล้วจากหมอก ฉะนั้น

ข้อความในพระไตรปิฎก ยังกล่าวถึงชีวิตหลังการบวชของท่าน ว่าท่านไม่สามารถบิณฑบาตได้ เพราะพอมีคนเห็นท่าน ก็พากันกลัว แล้วส่งเสียงป่าวประกาศให้พากันหลบหนีไป แต่ภายหลังมีหญิงต้องแก่ใกล้คลอด เห็นท่านแล้ว ตกใจกลัว แต่หนีไปไหนไม่ได้ ท่านเจริญเมตตา แล้วกล่าวสัจจาจาให้หญิงและบุตรในครรภ์นั้นได้รับความสวัสดิ์ หญิงนั้นก็คลอดบุตรโดยปลอดภัย ท่านจึงได้รับความไว้วางใจ และสามารถบิณฑบาตได้ แต่แม้กระนั้นผลของกรรมที่ฆ่าคนจำนวนมากนั้นก็ยังส่งผลให้ได้รับทุกขเวทนาจากการถูกปาด้วยก้อนหินบ้าง ไม้บ้าง แม้จะโดยไม่ตั้งใจก็ตาม แต่เมื่อท่านปรินิพพานแล้ว ผลของกุศลและอกุศลก็เป็นอโหสิกรรม ไม่สามารถให้ผลได้

ที่บ้านบิดาของท่านนั้น ก็ใหญ่โตพอกับบ้านท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เมื่อปี ๓๐ เคยลอดอุโมงค์ใต้บ้านของท่าน ซึ่งมีคนบอกว่า ลอดแล้วจะหายโรคภัยไข้เจ็บ แต่ตอนนั้นก็แข็งแรงดี ลอดแล้วก็ยังแข็งแรงเหมือนเดิม ไม่เห็นความเปลี่ยนแปลง ในปี ๕๒ เห็นมีวัวเหล็กกั้นอุโมงค์นั้นไว้ คงกลัวคนลอดมากๆ ชากบ้านอาจจะถล่มลงมาเป็นอันตรายก็ได้

เนินปามะม่วงคันทัมพะ

เนินปามะม่วงคันทัมพะ สถานที่แสดงยมกปาฏิหาริย์นั้นอยู่ใกล้ๆโรงแรม Pawan Palace มีบางกลุ่มเดินไปชมตั้งแต่เช้า มองจากโรงแรมก็เห็นเนินสูงริมถนนนั้นได้ ใช้เวลาเดินไม่เกิน ๑๕ นาที การแสดงยมกปาฏิหาริย์ของพระผู้มีพระภาคนั้นจะต้องแสดงทุกพระองค์ และแสดง ณ สถานที่เดียวกันนี้ คือ ในกรุงสาวัตถี ในวันเพ็ญ เดือน ๘ เมื่อทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์แล้วก็จะเสด็จไปสู่ดาวดึงส์ เพื่อแสดงพระอภิธรรมโปรดพุทธมารดา

เหตุที่ทำให้ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์นั้น เนื่องมาจากเศรษฐีกรุงราชคฤห์ท่านหนึ่ง ได้ไม้จันทน์แดงมาทำบาตร แล้วท่านไม่เป็นมิชฌาทิฏฐิและสัมมาทิฏฐิ สมัยนั้นมีผู้อ้างตนเป็นพระอรหันต์มากมาย ท่านไม่รู้จักพระอรหันต์ เมื่อได้บาตรไม้จันทน์แดงแล้ว จึงใส่สาแทรกห้อยไว้ในอากาศสูงประมาณ ๖๐ ศอก โดยใช้ไม้ไผ่มาต่อกัน แล้วบอกว่า “ถ้าว่าพระอรหันต์มีอยู่ จงมาทางอากาศแล้วถือเอาบาตรนี้”

ครูทั้ง ๖ อยากได้บาตรนี้ ออกอุบายต่างๆ แต่เศรษฐีก็ไม่ยอมให้ ในวันที่ ๗ ท่านพระมหาโมคคัลลานะและท่านพระปิณฑิลการทวาชะตั้งใจจะออกไปบิณฑบาต ได้ยินชาวเมืองพูดกันว่า “๗ วันแล้ว ไม่มีใครหาะไปเอาบาตรไม้จันทน์ได้ แสดงว่าพระอรหันต์ไม่มีในโลก”

ท่านพระปิณฑิลการทวาชะจึงแสดงปาฏิหาริย์หาะขึ้นไปเอาบาตรไม้จันทน์ให้ชาวเมืองราชคฤห์เห็น เมื่อชาวป่าบ้าง คนอยู่ในบ้านบ้าง ไม่เห็นปาฏิหาริย์ จึงติดตามพระเถระไปอ้อนวอนให้แสดงอีกด้วยเสียงอื้ออึงเข้าไปสู่พระเวฬุวัน เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงทราบความแล้ว ทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามภิกษุทำปาฏิหาริย์

ฝ่ายพวกเดียรถีย์ได้ทราบวาทรงบัญญัติห้ามภิกษุทำปาฏิหาริย์แล้ว คิดว่าพระผู้มีพระภาคไม่ทรงทำปาฏิหาริย์เช่นกัน เห็นช่องทางจะโอ้อวดตัวเองว่ามีอิทธิปาฏิหาริย์

จึงคุยว่าจะทำปาฏิหาริย์แข่งกับพระผู้มีพระภาค เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงสดับถ้อยคำนั้นแล้ว เข้าไปกราบทูลพระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคทรงตอบว่าจะทรงแสดงปาฏิหาริย์กับพวกเดียรฉิย์ เพราะทรงบัญญัติสิกขาบทไว้สำหรับสาวกทั้งหลาย มิใช่เพื่อพระศาสดา แล้วทรงกำหนดว่า หลังจากนั้น ๔ เดือนในวันเพ็ญ เดือน ๘ จะทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ที่เมืองสาวัตถี เพราะเป็นสถานที่ที่ท่ามหาปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้าทุกๆพระองค์ และที่ไปไกลนั้น เพื่อประโยชน์จะให้มหาชนประชุมกัน

พวกเดียรฉิย์ติดตามพระองค์ไป เมื่อได้ข่าวว่า พระผู้มีพระภาคจะทรงทำปาฏิหาริย์ที่คงไม่มั่วมวง จึงบอกให้อุปฐากของตนถนอมต้นมะม่วงเล็กๆ ในบริเวณ ๑ โยชน์ นั้นให้หมด แล้วนำไปทิ้งในป่า ในวันเพ็ญเดือน ๘ พระผู้มีพระภาคเสด็จเข้าไปสู่พระนครสาวัตถี นายคณทะ ผู้รักษาสวนมะม่วงของพระราชา เก็บมะม่วงสุกผลใหญ่ ผลหนึ่งตั้งใจจะถวายพระราชา แต่เมื่อเห็นพระผู้มีพระภาคจึงคิดว่า “การถวายพระราชาจะได้ค่าตอบแทนเป็นเงิน ๘ กหาปณะบ้าง ๑๖ กหาปณะบ้าง แต่ถ้าถวายพระศาสดา จะเป็นคุณนำประโยชน์เกื้อกูลตลอดกาล ไม่มีสิ้นสุด” เขาน้อมถวายผลมะม่วงนั้นแด่พระศาสดา เมื่อท่านพระอานนท์ขยำมะม่วงสุกผลนั้นทำเป็นน้ำปานะถวาย พระศาสดาเสวยแล้ว ตรัสกับนายคณทะว่า “เธอจงคู้ยดินร่วนขึ้นแล้ว ปลูกเมล็ดมะม่วงนี้ในที่นี้แหละ” เขาก็ทำอย่างนั้น แล้วเมื่อพระผู้มีพระภาคทรงล้างพระหัตถ์บนเมล็ดมะม่วงนั้น พอเมื่อพระหัตถ์อันพระองค์ทรงล้างแล้วเท่านั้น ต้นมะม่วงก็ขึ้นงอกงามสูงถึง ๕๐ ศอก มีกิ่งใหญ่ ๕ กิ่ง ออกช่อและผล มีผลสุกโดยรอบ เมื่อพระภิกษุมานาที่หลังก็ได้ขบฉันผลมะม่วงสุกเหมือนกัน

เมื่อถึงเวลาบรรดาสาวกสาวิกาขออาสาทำปาฏิหาริย์แทน แต่พระผู้มีพระภาคตรัสห้าม เพราะญาณในยมกปาฏิหาริย์ไม่ทั่วไปในสาวก เช่น ท่อไฟพุ่งออกแต่พระกายเบื้องบน สายน้ำไหลออกแต่พระกายเบื้องล่าง เป็นต้น

แล้วทรงกระทำยมกปาฏิหาริย์พร้อมทรงแสดงธรรม มีผู้บรรลุธรรม ๒๐ โกฏิ เพราะเห็นปาฏิหาริย์ของพระศาสดาและเพราะได้ฟังธรรมกถา

แต่ก็ยังมียาฏิหาริย์อื่นที่ทรงแสดงไว้ในปาฏิหาริย์ ๓ คือ อิทธิปาฏิหาริย์ ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์ ๑ อาเทศนาปาฏิหาริย์ ดักใจเป็นอัศจรรย์ ๑ อนุสาสนีปาฏิหาริย์ คำสอนเป็นอัศจรรย์ ๑

ซึ่งทรงแสดงว่าอนุสาสนีปาฏิหาริย์ คือ การพรั่สอนอยู่อย่างนี้ว่า จงตรีกอย่างนี้ อย่าได้ตรีกอย่างนี้ จงมนสิการอย่างนี้ อย่าได้มนสิการอย่างนี้ จงละสิ่งนี้ จงเข้าถึงสิ่งนี้อยู่ เป็นอัศจรรย์ยิ่ง เพราะทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามสามารถเปลี่ยนจากปุถุชนผู้หนาด้วยกิเลส เป็นกัลยาณปุถุชน จนกระทั่งเป็นพระอรหันต์ ในที่สุดเป็นพระอรหันต์ ไม่ต้องกลับมาเกิดอีก

แม้พวกเราในสมัยนี้จะได้มีโอกาสได้เห็นยมกปาฏิหาริย์แล้ว แต่ก็มีโอกาสได้ฟังพระธรรม ซึ่งเป็นอนุสาสนีปาฏิหาริย์ ที่ทรงพระมหากรุณาแสดงไว้โดยละเอียด สำหรับให้ศึกษาและประพฤติปฏิบัติตามกำลังสติปัญญาที่สะสมมาของแต่ละคน

สถานที่ท่านพระเทวทัตถูกธรณีสูบ

สถานที่ท่านพระเทวทัตถูกธรณีสูบนั่นอยู่ตรงบึงน้ำหน้าพระวิหารเชตวัน มีคนชี้ให้ดูว่าอยู่ตรงนั้น แต่ไม่ทราบสถานที่แน่นอน เพราะเป็นบึงน้ำ

เราได้ยินเรื่องของท่านพระเทวทัตตั้งแต่เด็ก รู้ว่าเป็นคนไม่ดี เป็นคนอกตัญญู เวลาที่พูดถึงใครที่ไม่ดีมากๆ ชอบยุยงให้คนแตกกันบ้าง หรือไม่รู้คุณค่าคน ก็จะเป็นบอกว่าเหมือนท่านพระเทวทัต แต่เรื่องจริงนั้นเป็นอย่างไร

ท่านพระเทวทัตเป็นโอรสของพระเจ้าสุปปพุทธะและพระนางอมิตตาเทวี แห่งโกลิยวงศ์ กรุงเทวทหะ เป็นพระเชษฐาของพระนางยโสธราพิมพา ได้ออกบวชพร้อมกับพระญาติของพระผู้มีพระภาคอีก ๕ องค์ คือ ภัททิยะ อนุรุทธะ อานนท์ ภค กิมพิละ และอุบาลี นายภาษามาลา ซึ่งล้วนได้คุณวิเศษ คือ ท่านพระภัททิยะเป็นพระอรหันต์ได้วิชา ๓ ท่านพระอนุรุทธะ เป็นพระอรหันต์ผู้มีจักขุทิพย์ ท่านพระภคและท่านพระกิมพิละเจริญวิปัสสนาได้บรรลุพระอรหันต์ ท่านพระอานนท์ได้เป็นพระโสดาบัน ท่านพระเทวทัตได้บรรลุฤทธิ์อันเป็นของปุถุชน

ในกาลต่อมาเมื่อพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ที่โกสัมพี ลากและสักการะเป็นอันมากเกิดขึ้นแต่พระผู้มีพระภาคและพระภิกษุสงฆ์ แต่ท่านพระเทวทัตไม่ได้ลากสักการะนั้น จึงคิดการใหญ่ กลับไปกรุงราชคฤห์ แสดงฤทธิ์แก่กษัตริย์และราษฎรให้เกิดความเลื่อมใส ลากสักการะเป็นอันมากจึงเกิดแก่ท่านพระเทวทัต จนทำให้หลงติดคิดจะเป็นผู้บริหารสงฆ์เสียเอง ยุยงให้ทำปิฎกชาติ และตนเองก็พยายามปลงพระชนม์พระพุทธรูป โดยการกลิ้งหินจากหน้าผาเขาคิชฌกูฏลงมาให้ทับพระพุทธรูป แต่

พระองค์เพียงแต่หื้อพระโลหิตที่หื้อพระบาท เมื่อไม่สำเร็จก็ให้ปล่อยช้างนาฬาคีรี แต่ท่านพระอานนทยอมสละชีวิตของตนถวายพระศาสดา ได้ยื่นขวางหน้าช้างไว้ ส่งผลนายขมังธนูมายิงพระองค์บ้าง

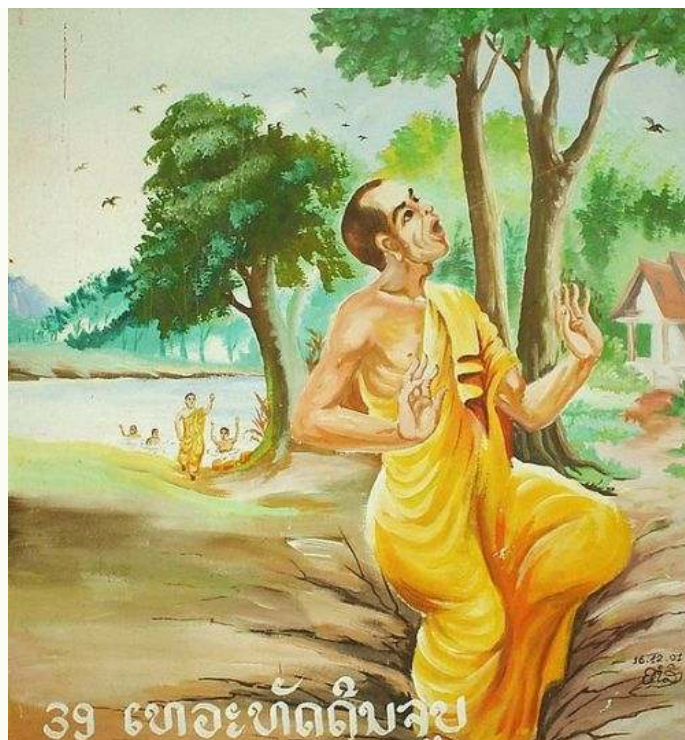
เมื่อไม่สามารถปลงพระชนม์ของพระผู้มีพระภาคได้ จึงคิดจะแยกสงฆ์ออกจากกัน ด้วยการทูลขอวัตถุ ๕ ประการ คือ ให้พระภิกษุสงฆ์จงอยู่ป่า เทียว ปิณฑบาต ทรงผ้าบังสุกุล อยู่โคนไม้ อย่าพึงฉันปลาและเนื้อจนตลอดชีวิต ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่ถูกฤษณเกินไป เมื่อพระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาต ทำให้คนที่เลื่อมใสในความเศร้าหมองเข้าใจว่า วัตถุ ๕ ประการนั้นควรปฏิบัติ หันมาเลื่อมใสท่านพระเทวทัต พร้อมกับภิกษุผู้บวชใหม่ผู้เป็นบริวาร ๕๐๐ ลาภสักการะจึงบังเกิดขึ้น ต่อมาท่านพระเทวทัตก็ขอแยกมาทำอุโบสถและสังฆกรรมต่างหาก เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงทราบก็ตรัสพระคาถาว่า

“กรรมทั้งหลายที่ไม่ดีและไม่เป็นประโยชน์แก่ตน ทำได้ง่าย กรรมใดแล เป็นประโยชน์ด้วย ดีด้วย กรรมนั้นแล ทำได้ยากอย่างยิ่ง”

ทรงเปล่งอุทานอีกว่า

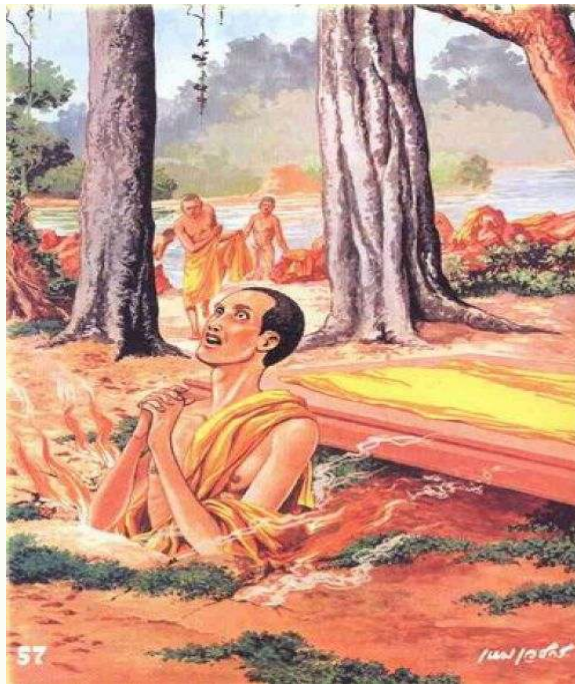
“กรรมดี คนดีทำได้ง่าย กรรมดี คนชั่วทำได้ยาก กรรมชั่ว คนชั่วทำได้ง่าย กรรมชั่ว พระอริยเจ้าทั้งหลายทำได้ยาก”

ต่อมาท่านพระเทวทัตพาภิกษุชาววัชชีผู้บวชใหม่ ๕๐๐ รูปไปที่คยาसीสะ พระผู้มีพระภาคทรงส่งพระอัครสาวกทั้ง ๒ ไปเพื่อตามภิกษุเหล่านั้นกลับมา ท่านทั้งสองแสดงธรรม ภิกษุเหล่านั้นได้ดื่มอมตธรรมแล้ว ได้พามาทางอากาศ เมื่อท่านพระเทวทัตทราบว่า ภิกษุบริวารของตนไปกับพระอัครสาวกทั้งสองแล้ว ก็เสียใจมาก โลหิตอุ่นได้พลุ่งออกจากปาก นอนเป็นไข้อยู่ ๙ เดือน นึกถึงพระพุทธเจ้าว่า แม้นตนจะอาฆาตพระผู้มีพระภาค แต่พระผู้มีพระภาคไม่มีความอาฆาตตอบเลย เพราะพระผู้มีพระภาคนั้น “มีพระทัยสม่ำเสมอในบุคคลทั่วไป คือ ในนายขมังธนู ในพระเทวทัต ในโจร องคคูมัล ในช้างธนบาล และในพระราหุล”

จึงขอให้บริวารพาไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคที่พระวิหารเชตวัน บริวารของท่านพาท่านมาบนเตียงน้อย เมื่อถึงริมฝั่งสระโบกขรณีหน้าพระวิหารเชตวัน ท่านลุกจากเตียง แล้วนั่งวางเท้าทั้ง ๒ บนพื้นดิน เท้าทั้งสองนั้นก็จมแผ่นดินลงโดยลำดับ เพียงเข้า เพียงเวย เพียงนม จนถึงคอ ในเวลาที่กระดูกคางจรดถึงพื้นดินท่านพระเทวทัตกล่าวคาถาว่า

“ข้าพระองค์ขอถึงพระพุทธเจ้าพระองค์นั้น ผู้เป็นบุคคลเลิศ เป็นเทพยิ่งกว่าเทพ เป็นสารถิณีคนรชน มีพระจักรุรอบคอบ มีพระลักษณะแต่ละอย่างเกิดด้วยบุญตั้งร้อย ว่าเป็นที่พึ่งด้วยกระดูกเหล่านี้ พร้อมด้วยลมหายใจ”

เมื่อท่านสิ้นชีวิตก็เกิดในอเวจีมหานรก แต่หลังจากนั้นแล้วแสนกับ ด้วยกุศลที่ท่านนมัสการพระผู้มีพระภาคด้วยกระตือรือร้นและลมหายใจนั้น ท่านจะเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า ด้วยเหตุนี้พระผู้มีพระภาคผู้มีพระอนาคตังสญาณจึงให้ท่านบวช เพราะแม้จะทำความหนัก แต่ก็ยังได้ทำกุศลที่เป็นปัจจัยให้ได้สะสมปัญญาจนกระทั่งเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า ถ้าไม่ได้บวชท่านก็จะทำความหนักแต่ไม่มีกุศลที่เป็นปัจจัยในภพต่อไป

ท่านพระเทวทัตได้ผูกอาฆาตพระพุทธรูปเจ้า มาตั้งแต่สมัยที่เป็นพ่อค้าเร่ด้วยกัน เวลานั้นท่านทั้งสองไปขายของตามหมู่บ้าน แยกกันไปคนละถนน เมื่อท่านพระเทวทัตไปถึงบ้านยายและหลานซึ่งเป็นเศรษฐีตักยาก หลานสาวอยากซื้อเครื่องประดับ จึงไปนำถาดเก่าคร่ำคร่ามาแลก ท่านพระเทวทัตชังด้วยเข็ม ก็รู้ว่า เป็นทองคำราคาเป็นแสนกหาปณะ แต่ทำเป็นไม่สนใจ โยนถาดนั้นไปบนพื้น แล้วออกไป ต่อมาพระโพธิสัตว์ก็มาซื้อต่อ เมื่อหลานสาวนำถาดมาให้ดู ก็บอกความจริงพร้อมกับให้เงินและของทั้งหมดที่มี แลกกับถาดทองคำนั้น เมื่อท่านพระเทวทัตย้อนกลับมา ทราบว่าพระโพธิสัตว์ได้ถาดไปแล้ว ก็โกรธมาก ตามไปเห็นพระโพธิสัตว์ข้ามแม่น้ำไปแล้ว ท่านโกรธจนโลหิตพุ่งออกจากปากเช่นกัน ก่อนสิ้นชีวิตได้ผูกอาฆาตพระโพธิสัตว์ตั้งแต่นั้นมา

หลังจากนั้นท่านก็จองเวรกับพระโพธิสัตว์มาตลอด จนถูกธรณีสูบหลายครั้ง เรื่องหนึ่งที่จำได้ดี คือ เรื่องขันติวาทีดาบส ที่ท่านอาจารย์นำมาบรรยาย พระผู้มีพระภาคทรงแสดงชาดกเกี่ยวกับความอาฆาตของท่านพระเทวทัตหลายเรื่อง แต่ก็ไม่สามารรถทำร้ายพระผู้มีพระภาคได้ ในที่สุด ก็ถูกธรณีสูบบ้าง หรือประสบความหายนะอื่นๆบ้าง

เมื่อท่านพระเทวทัตถูกธรณีสูบแล้ว พวกมหาชนก็พากันว่าเรจึงยินดี เฉลิมฉลองใหญ่ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ไม่ใช่เพียงในครั้งนี้นะท่านที่มหาชนยินดีในการตายของท่านพระเทวทัต แม้ในอดีตเมื่อท่านเป็นพระราชอาชญาพราหมณ์ว่า ปิงคิละ เป็นผู้ร้าย หยาบช้า ไม่เป็นที่รักของมหาชน เมื่อสวรรคตแล้ว มหาชนก็พากันเฉลิมฉลอง มีแต่นายประตูกคนเดียวเท่านั้นที่ร้องไห้ เมื่อพระโพธิสัตว์สอบถาม เขาตอบว่า “ ข้าพระองค์กลัวแต่การเสด็จกลับมาของพระราชาานั้น ด้วยว่าพระราชอาชญาพราหมณ์นั้นเสด็จไปจากที่นี่แล้ว พึงเบียดเบียนมัจจุราช มัจจุราชนั้นถูกเบียดเบียนแล้ว พึงนำพระองค์กลับมาที่นี่อีก ”

จากเรื่องของท่านพระเทวทัตทำให้เห็นว่า ผู้ที่ถูกอาฆาตนั้นเดือดร้อนอยู่คนเดียว คนที่ถูกอาฆาตเมื่อไม่อาฆาตตอบ ก็ไม่มีความทุกข์ใจ เป็นปกติสุขสบายดี และผลของการอาฆาตของคนอื่นนั้นก็ไม่สามารถทำอันตรายตนได้ ถ้าจะมีอันตราย ก็เป็นเพราะอกุศลกรรมของตนที่ทำไว้แล้วนั่นเอง เพราะฉะนั้นจึงควรหนักแน่นในเรื่องกรรม และผลของกรรมยิ่งขึ้น

พระวิหารเชตวัน

ตอนเช้าก็นั่งรถผ่านพระวิหารเชตวัน เพื่อไปเยี่ยมชมบ้านท่านอนาถปิณฑิก เศรษฐี และบ้านปุโรหิตบิดาของท่านพระองค์คุลิมาล และก็ผ่านกลับไปเพื่อชมสถานที่แสดงยมกปาฏิหาริย์ เมื่อรับประทานอาหารเช้ากลางวันเสร็จแล้ว ก็นั่งรถเหินไปวัดไทยสาวัตถีเพราะเข้าใจผิดว่าเป็นวัดไทย ปรากฏว่าเป็นของพระเขมรไปแล้ว ต้องย้อนกลับไปทางโรงแรมเพื่อไปวัดไทยเชตวัน ที่ยังเป็นสถานที่ก่อสร้างชั่วคราว ได้ทำบุญซื้อที่ดินอีก๑ ตารางคืบเช่นเดิม วัดไทยเชตวันนั้นอยู่กลางทุ่งนา ดูเงียบมาก นึกเห็นใจผู้ที่สละเวลาดูแลวัดเหมือนกัน ทั้งพระ ทั้งชี เพราะรู้สึกว่าจะเงียบเหงามากกว่าเงียบสงบ

และในเวลาบ่ายสองโมงก็ได้เวลาไปพระวิหารเชตวันเสียที หลังจากเหินไปเหินมาอยู่หลายรอบ

เมื่อลงจากรถ พวกเราเกือบทั้งคณะนั่งลงกราบที่พื้น ตรงประตูทางเข้าพระเชตวัน เพราะเป็นสถานที่ที่พระผู้มีพระภาคเสด็จดำเนินเข้าออกเป็นประจำเป็นเวลาถึง ๑๙ พรรษา แต่เราคนใจร้อน เลยเดินผ่านเข้าไปกราบตรงประตูด้านใน คิดว่าท่านก็ต้องเสด็จดำเนินจากข้างในออกมาเหมือนกัน

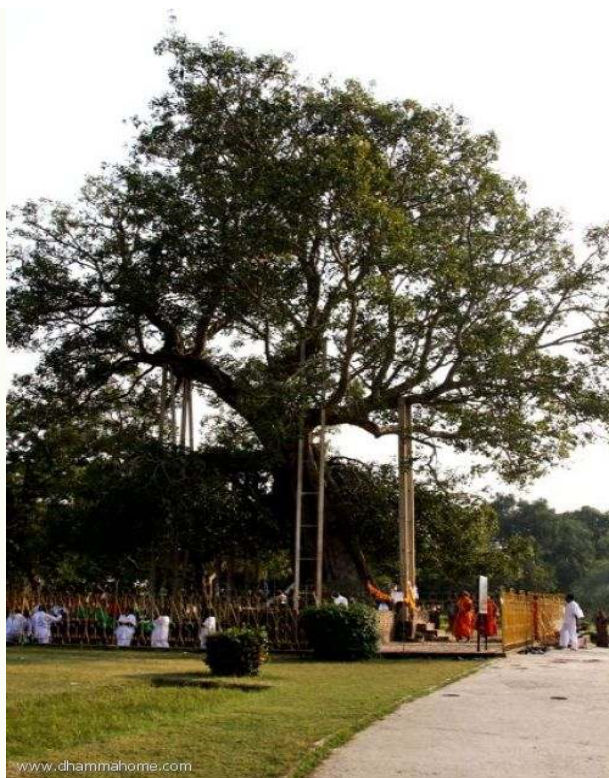
เมื่อมาฟังธรรมท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ใหม่ๆ นั้น ท่านอาจารย์นำพระสูตรมาอ่านด้วยเสียงไพเราะฟังแล้วจับใจจริงๆ ว่า “ สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ที่พระวิหารเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ... ”

อยากให้เห็นพระเชตวัน และได้มาเห็นแล้ว ครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๓ แต่ละคร้งพระวิหารเชตวันก็เปลี่ยนไป ดูสะอาด สวยงามมากขึ้น มาแล้ว ก็อยากมาอีก

เมื่อเข้าไปสู่พระวิหารนั้น มีผู้แสวงบุญจากศรีลังกาในชุดขาวเนืองแน่นไปทุกๆ แห่งในพระวิหาร ที่ต้นโพธิ์พระอานนท์ (อานันทโพธิ์) ก็เช่นกัน มีชาวศรีลังกานั่งนมาสการเน่นไปหมด ได้ทราบว่าต้นโพธิ์ต้นนี้เป็นต้นโพธิ์ที่มีอายุยืนที่สุดในโลก เป็นต้นโพธิ์ที่ปลูกเพื่อเป็นเครื่องหมายแทนพระผู้มีพระภาค ในขณะที่ทรงเสด็จไปโปรดมหาชนนอกกรุงสาวัตถี ในเวลาออกพรรษา เพราะประชาชนไม่เห็นพระผู้มีพระภาค ก็อยากจะมีเครื่องสักการบูชาแทนพระองค์ เมื่อท่านพระอานนท์ไปกราบทูลให้ทรงทราบ ก็ทรงอนุญาตให้ไปนำกิ่งโพธิ์ จากตำบลพุทธคยา มาปลูกที่หน้าวิหารเชตวัน ท่านพระมหาโมคคัลลานะอาสาหาะไปนำผลสุกของต้นพระศรีมหาโพธิ์มาในวันนั้น โดยท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นผู้ปลูก ท่านพระอานนท์เป็นผู้บำรุงรักษา และพระผู้มีพระภาคทรงประทับนั่งใต้ต้นโพธิ์นี้ ๑ ค่ำ ตั้งแต่นั้นมาชาวเมืองสาวัตถีก็พากันกราบไหว้ต้นโพธิ์ แทนพระพุทธเจ้าในเวลาที่พระองค์ไม่ได้ประทับอยู่ในพระวิหารเชตวัน

นอกจากนั้นในพระวิหารเชตวัน ก็มีพระคันธกุฎีของพระผู้มีพระภาค ซึ่งที่ตั้งขาดเพียงในพระคันธกุฎีนั้น จะเป็นที่เดิมสำหรับพระพุทธเจ้าทุกๆพระองค์ พวกเราพากันไปกราบนมัสการที่พระคันธกุฎี คนใกล้ชิดได้ซื้อดอกกรรณิการี่ที่มีแขกมาขาย บูชาด้วยการโปรยไปรอบ ๆ ดูสวยงามมาก ดอกกรรณิการี่ที่อินเดียมีดอกใหญ่กว่าของไทย และมีกลิ่นหอมกว่า อาบิมนคนขับรถบอกชื่อเป็นภาษาอินเดียซึ่งแปลว่าราชินีแห่งราตรี..

แล้วก็หาที่สนทนาธรรมได้ต้นไม้ หันหน้าไปทางพระคันธกุฎี เราหันไปมองดูรอบๆ เพราะไม่มีเวลาที่จะเดินชมให้ทั่ว ภายหลังได้ทราบจากหนังสือภาพ “ตามรอยบาทพระศาสดา” ว่า มีศาลาพิจารณาอธิกรณ์ภิกษุชาวกรุงโกสัมพี วิหารหลวง กุฎีของท่านพระสารีบุตรและท่านพระมหาโมคคัลลานะ กุฎีของพระมหาสาวก สระน้ำ กุฎีที่พักของภิกษุณีสงฆ์ และธรรมศาลา สถานที่ฟังพระธรรมเทศนาที่กว้างขวางใหญ่โตมองเห็นได้ชัดจากที่นั่งสนทนาธรรม สถานที่แห่งนี้เป็นที่มาของพระสูตรมากมาย ทำให้อดคิดถึงเรื่องที่ประทับใจมากเรื่องหนึ่งไม่ได้ คือ เรื่องของท่านปฏาจารา ซึ่งเคยฟังพระเทศน์ตั้งแต่เด็ก

ท่านปฐาจารย์เป็นลูกสาวเศรษฐี ชอบพอกับคนงานในบ้าน ในวันที่พ่อแม่จะให้แต่งงานกับชายที่ฐานะเท่าเทียมกัน ท่านก็หนีสมบัตินี้ไปกับคนงานนั้น เมื่อมีครรภ์แก่คิดจะกลับไปคลอดที่บ้าน แต่สามีไม่พาไป จึงหนีไปเอง แต่ไปคลอดเสียกลางทาง สามีตามมาพบจึงพากันกลับไป พอท้องที่สองแก่ใกล้จะคลอด ก็ทำอย่างเดิมอีก คราวนี้สามีตามไปทัน และเกิดพายุฝน จึงขอให้ช่วยสร้างเพิงบังลมฝนให้ แต่สามีก็ถูกงูกัดตาย ท่านจึงต้องพาลูกทั้ง ๒ คนข้ามแม่น้ำไปหาพ่อแม่ที่กรุงสาวัตถี แต่ฝนตกหนักทำให้น้ำเชี่ยวกราก ท่านทิ้งลูกคนหนึ่งไว้บนฝั่ง นำลูกอีกคนหนึ่งไปไว้อีกฝั่งเหยี่ยวโฉบเอาลูกอ่อนไปเพราะคิดว่าเป็นก้อนเนื้อ ขณะที่ท่านโบกมือไล่เหยี่ยว ลูกอีกคนหนึ่งก็คิดว่าแม่เรียก จึงโดดหายไปในน้ำ ท่านเสียใจอย่างมาก เดินทางไปหาพ่อแม่ก็ทราบข่าวว่า พายุเมื่อคืนนี้ทำให้บ้านล้มทับพ่อแม่และพี่ชายของท่านเสียชีวิตไปแล้ว

ท่านเสียใจ เสียสติจนเป็นบ้า ไม่นุ่งผ้า เดินร้องไห้อยู่ คนจึงเรียกท่านว่า “ ปฐาจารย์ ” เพราะมีอาจารย์ตกไป วันหนึ่งท่านเดินไปสู่พระวิหารเชตวัน คนก็ห้ามไม่ให้เข้า แต่พระผู้มีพระภาคตรัสให้ท่านมีสติ ด้วยพระดำรัสที่ประกอบด้วยเมตตาและอ่อนหวานว่า “ ดูกรน้องหญิง จงมีสติเถิด ”

ทันใดนั้น ท่านกลับได้สติ เพราะพุทธานุภาพ เกิดความละอายใจ ก็เลยนั่งคุกเข่าลง ชายคนหนึ่งได้โยนผ้าห่มให้ ท่านนุ่งผ้านั้นแล้วถวายบังคมพระศาสดา แล้วเล่าเหตุของความเศร้าโศก พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ น้ำในมหาสมุทรทั้งสี่ยังมีปริมาณน้อย ความเศร้าโศกของนรชนผู้ถูกทุกข์กระทบแล้ว น้ำของน้ำตามิใช่น้อย มีปริมาณมากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ นั้นเสียอีก น้องหญิง เหตุไรเจ้าจึงยังประมาทอยู่เล่า”

แล้วทรงตรัสกลาบบรรยายสังสารวัฏอันยาวนานหาเบื้องต้นเบื้องปลายไม่ได้ เวลาจบพระธรรมเทศนา ท่านได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน ท่านทูลขอบรรพชาในสำนักของภิกษุณี ต่อมาก็บรรลุเป็นพระอรหันต์ผู้มีปฏิสัมภี ๔ และเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายในทางทรงวินัย

ท่านปญจารามเฝ้าว่าจะได้บำเพ็ญบารมีที่จะบรรลุพระอรหันต์ในชาตินั้น พร้อมกับเป็นผู้เลิศทางทรงวินัยด้วย แต่ก็ยังได้ทำสิ่งที่ เป็นข้อห้ามของสังคมในสมัยนั้น คือ หนีไปกับคนงานที่มีวรรณะต่ำกว่า เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า ถ้ายังไม่ได้ดับกิเลสหมดเป็นสมุจเฉท เมื่อมีเหตุปัจจัยที่เหมาะสม ก็สามารถทำสิ่งที่ไม่สมควรได้ เหมือนเชื้อราที่ล่องลอยอยู่ในอากาศ เมื่อมีความชื้นและอุณหภูมิที่เหมาะสม ก็สามารถงอกงามได้ตามเสื้อผ้าอาหาร ดังนั้นทำให้ได้คิดสอนตัวเองว่า ทุกคนสะสมทั้งกุศลและอกุศล เมื่อเห็นใครทำอะไรผิดพลาด ก็อย่าไปดูถูกดูแคลน เพราะถ้าเราเป็นเขา อยู่ในสถานการณ์เดียวกันอาจจะทำอย่างเขาหรือยิ่งกว่าก็ได้ และถ้าผิดพลาดไปแล้ว หันกลับมาประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง ก็อาจจะบรรลุเป็นพระอรหันต์ก็ได้

เมื่อสนทนาธรรมจบ ท่านอาจารย์ได้นำเวียนเทียนประทักษิณรอบพระคันธกุฎี ๓ รอบฟ้าเริ่มมืดแล้ว พอวันนี้เป็นวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๒ พระจันทร์จึงแจ่มกระจ่างสวยงามมาก เห็นชาวศรีลังกาหลายสิบคนช่วยกันปักเทียนรอบๆ พระวิหารเชตวัน ทั้งที่ธรรมสภา และรอบๆพระคันธกุฎี รอบริมทางเดิน แล้วช่วยกันจุดเทียนเมื่อพลบค่ำ เมื่อจะออกจากพระวิหาร มองย้อนกลับไปดู เห็นแสงเทียนสว่างไสวดูพระธรรมของพระผู้มีพระภาค ที่ท่านอาจารย์นำมาเผยแพร่ให้พวกเราได้รู้ได้เห็นในความมืดของอวิชชา เห็นได้ชัดหรือไม่ชัด ก็ขึ้นอยู่กับการสะสมปัญญาของแต่ละคน

วัดบุพพาราม

เมื่อกลับมาจากการนมัสการสถานที่สำคัญในกรุงสรวัตถิในภาคเช้าวันนั้น คณะที่อยู่ในรถบัสบอกว่า ได้แวะชมวัดบุพพารามของท่านมหาอุบาสิกาวิสาขาด้วย เรานั่งรถดูไม่ได้ชม จึงไปติดสินบนอาปิมคนขับรถตู้ให้พาไป อาปิมผู้ซื้อสัตย์รับเงิน ๑๐๐

บาทแล้ว ก็ไปถามหัวหน้า ได้ความว่าวัดที่แคว้นนั้น ไม่ใช่วัดบุพพาราม แต่เป็นวัดของศาสนาเซน วัดบุพพารามนั้นอยู่ห่างโรงแรมไป ๒ กิโลเมตรก็จริง แต่ไม่มีทางเดินเข้าไป เพราะสถานที่นั้นไม่มีซากเหลืออยู่เลย เนื่องจากอยู่ใกล้แม่น้ำอจิรวดีถูกน้ำเซาะหายไปหมดแล้ว จึงไม่ได้ไป เงิน ๑๐๐ บาทจึงเป็นค่าข้อมูลที่อาบิกลับมาเล่าให้ฟัง แต่ถึงไม่ได้ไป ก็ยังอยากรู้จักวัดบุพพารามที่ท่านมหาอุบาสกาวิสาลาสร้างถวายอยู่ดี เพราะเป็นวัดที่สร้างเป็นโลหะประสาทแห่งแรกของโลก และพระผู้มีพระภาคทรงประทับอยู่ที่พระวิหารนี้ ๖ พรรษา

ท่านมหาอุบาสกาวิสาลานั้นเกิดที่ภัททิยนคร แคว้นมคธ เป็นธิดาของธัญชัยเศรษฐีและนางสุมนาเทวี เป็นผู้มั่งคั่งมาก มีทรัพย์นับไม่ถ้วนในพระนครนั้น เมื่อท่านอายุได้ ๗ ขวบ เมณฑกเศรษฐีผู้เป็นปู่ของท่าน ได้ให้ท่านพร้อมกับเด็กหญิงบริวาร ๕๐๐ ไปต้อนรับพระศาสดา เมื่อฟังธรรมจบ ท่านและเด็กหญิงบริวารทั้งหมด ก็ได้บรรลुเป็นพระโสดาบัน เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลกับพระเจ้าพิมพิสารเป็นญาติกันด้วยการแต่งงานกับน้องสาวของแต่ละฝ่าย

พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ทูลขอตระกูลเศรษฐีผู้มั่งคั่งที่มีอยู่มากมายในแคว้นมคธ ให้ไปอยู่ที่แคว้นโกศล พระเจ้าพิมพิสารประทานธัญชัยเศรษฐีบิดาของท่านมหาอุบาสกาวิสาลาให้ย้ายไป ซึ่งธัญชัยเศรษฐีได้เดินทางอพยพผู้คนไปถึงสถานที่แห่งหนึ่งที่อุดมสมบูรณ์ อยู่ริมแม่น้ำอจิรวดี อยู่ห่างจากกรุงสาวัตถี ๑๑๒ กิโลเมตร เป็นที่เหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน เมื่อทราบว่าเป็นที่ดินของพระเจ้าปเสนทิโกศล จึงขอพระราชทาน จึงได้ชื่อว่า เมืองสาเกต เพราะเศรษฐีนั้นจับจองในเวลาเย็น เมืองสาเกตเป็นเมืองสำคัญอันดับ ๒ ของแคว้นโกศล ดูจากภาพถ่ายในหนังสือภาพตามรอยบาทพระศาสดาแล้ว สวยงามน่าอยู่มาก อยากไปเห็นกับตาสักครั้งหนึ่ง

จากนั้นท่านมหาอุบาสกาวิสาลาก็จริญเติบโตในเมืองสาเกต จนอายุ ๑๖ ปี ท่านเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติ เพราะเป็นพระโสดาบัน ไม่มีความเห็นผิดในสภาพธรรมที่ปรากฏ ไม่ถือข้อปฏิบัติที่ผิด ไม่มีความลัษณสงสัยในพระธรรม และไม่กลับมาทำผิดศีล ๕ อีกเลย มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทุกอย่าง ถึงพร้อมด้วยรูปสมบัติ มีลักษณะเบญจกัลยาณี คือ ความงาม ๕ อย่าง ได้แก่ ผมงาม เนื้องาม กระดูกงาม (ฟันงาม) ผิวงาม วัยงาม นอกจากนั้นท่านมีเสียงไพเราะ เจริญ

อ่อนหวาน มีกำลังกายแข็งแรงเท่ากับช้าง & เชือก ไม่มีโรคภัย ถึงพร้อมด้วยทรัพย์สมบัติมหาศาล เพราะท่านเกิดในตระกูลของธัญชัยเศรษฐี และถึงพร้อมด้วยบิรวารสมบัติ มีบิรวารมากมายช่วยเหลือกิจการงานตั้งแต่เกิด

เมื่ออายุ ๑๖ ปี ท่านแต่งงานกับปुณณวัฒนมกุมาร บุตรของมหาราชเศรษฐีแห่งกรุงสาวัตถี ในงานแต่งงานนั้นบิดาของท่านได้ให้ช่างสร้างเครื่องประดับมหาดาปสาธน์ ราคา ๙ โกฏิ (๙๐ ล้าน) ค่าจ้าง ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะเป็นของขวัญ และมอบสมบัติมากมายให้ เมื่อท่านย้ายไปอยู่เมืองสาวัตถีแล้ว ก็ได้ทำให้มหาราชเศรษฐีบิดาสามี ได้พึงธรรม จนบรรลุปะเป็นพระโสดาบัน

ท่านใช้ชีวิตคฤหัสถ์อยู่ครองเรือนและทำบุญกุศลมากมาย ท่านมีบุตร ๑๐ คน ธิดา ๑๐ คน แต่ละคนก็มีบุตรธิดาอีกคนละ ๑๐ และมีหลานหญิง หลานชายให้ท่านอีกคนละ ๑๐ รวมเป็น ๘,๔๒๐ คน (คงรวมเขยและสะใภ้ด้วย) เมื่อท่านล้มเครื่องประดับมหาดาปสาธน์ไว้ที่วิหาร ท่านพระอานนท์เก็บไว้ให้ ท่านจึงไม่รับคืน ได้ประกาศขายเพื่อนำเงินมาทำบุญ แต่ไม่มีใครมีทรัพย์มากพอจะซื้อ จึงซื้อไว้เอง แล้วนำเงิน ๙ โกฏิ กับ ๑ แสนไปถวายพระผู้มีพระภาคเพื่อเป็นค่าปัจจัย ๔ พระผู้มีพระภาคตรัสให้ท่านสร้างวิหารถวายสงฆ์ ใกล้ประตูทิศตะวันออก

ท่านยินดีมาก ซื้อที่ดินในราคา ๙ โกฏิ สร้างวิหาร ๒ ชั้น มีห้อง ๑,๐๐๐ ห้อง ราคา ๙ โกฏิ ใช้เวลาสร้าง ๙ เดือน โดยอาศัยท่านพระมหาโมคคัลลานะผู้มีฤทธิ์ช่วยเหลือ และนิมนต์พระผู้มีพระภาคมาประทับที่วิหารของตน เมื่อฉลองวิหารเสร็จในเวลาบ่าย ท่านมหาอุบาลีกาวิสาขาอันมีบุตรหลานแวดล้อมแล้ว คิดว่า

“ความปรารถนาใดๆ อันเราตั้งไว้แล้วในกาลก่อน ความปรารถนานั้นๆทั้งหมด เทียบ ถึงที่สุดแล้ว” เดินเวียนรอบปราสาท เปล่งอุทานด้วยเสียงอันไพเราะ ด้วยคาถา & คาถาว่า

“ความดำริของเราว่า “เมื่อไรเราจักถวายปราสาทใหม่ ฉาบด้วยปูนขาวและดินเป็นวิหารทาน” ดังนี้บริบูรณ์แล้ว

ความดำริของเราว่า “เมื่อไรเราจักถวายเตียงตั้งฟูกและหมอน เป็นเสนาสนภักดิ์” ดังนี้บริบูรณ์แล้ว

ความดำริของเราว่า “เมื่อไรเราจักถวายสลากภัตร ผสมด้วยเนื้ออันสะอาด เป็นโภชนทาน” ดังนี้บริบูรณ์แล้ว

ความดำริของเราว่า “เมื่อไรเราจักถวายผ้ากาสิกพัสดุ ผ้าเปลือกไม้ และผ้าฝ้าย เป็นจีวรทาน” ดังนี้บริบูรณ์แล้ว

ความดำริของเราว่า “เมื่อไรเราจักถวายเนยใส เนยข้น น้ำมัน และน้ำอ้อย เป็นเภสัชทาน” ดังนี้บริบูรณ์แล้ว ”

ภิกษุสงฆ์ทั้งหลายได้ยินเสียงของท่านแล้ว กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ท่านวิสาข่าข้าพเจ้า ทานเสียจริตเพราะดีกำเริบเสียแล้ว พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ติดาของเราหาข้าพเจ้าไม่ แต่อภัยาศัยของเธอเต็มเปี่ยมแล้ว เธอดีใจว่า ความปรารถนาที่เราตั้งไว้ถึงที่สุดแล้ว”

เมื่อภิกษุทั้งหลายกราบทูลถาม พระผู้มีพระภาคทรงเล่าบุรพกรรมของท่านมหาอุบาสิกาวีสาข่าว่า ท่านได้เคยตั้งความปรารถนาไว้ที่จะเป็นอุบาสิกา ผู้เลิศในการอุปัฏฐากพระผู้มีพระภาคตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ แล้วก็ทำบุญกุศลมากมายตั้งแต่ครั้งนั้นถึงแสนกัป จนในสมัยพระพุทธเจ้าพระองค์นี้จึงได้สมความปรารถนา

ด้วยโลภะของเราก็คอดคิดอย่างที่เคยสะสมมาไม่ได้ว่า อยากเป็นแบบท่านบ้าง ไม่ได้อยากเป็นอย่างที่ท่านปรารถนาจะทำกุศลหรอกนะ แต่อยากได้ผลที่ท่านได้แล้ว คือได้รูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ และคุณสมบัติ ซึ่งถ้าทำบุญโดยหวังผลของกุศล ก็ไม่ใช่ทำกุศลด้วยความบริสุทธิ์ใจเหมือนท่าน ถึงจะทำกุศลเท่ากับท่าน ผลที่ได้รับก็ต้องน้อยกว่า เพราะกุศลนั้นเจือด้วยโลภะ

การที่ท่านได้เครื่องประดับมหาลดาปสาธน์นั้น ก็ไม่ใช่ได้ด้วยความปรารถนา แต่เป็นผลของกุศลที่ได้ถวายจีวรสาฎกแก่ภิกษุ ๒ หมื่นรูป ถ้าเป็นผู้ชายที่ถวายจีวร ย่อมถึงที่สุดด้วยบาตรและจีวรอันสำเร็จแล้วด้วยฤทธิ์

จะเห็นว่าท่านมหาอุบาสิกาวีสาข่านั้นไม่ได้ปรารถนาผลของกุศลเลย ความปรารถนาของท่านนั้นเป็นความต้องการทำกุศลทั้งนั้น จึงเป็นความปรารถนาที่เป็นบารมี ท่านทำด้วยศรัทธา ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น จึงได้รับผลมาก สิ่งที่ดีๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติ บริวารสมบัติทั้งหลายนั้น ไม่ได้เพราะ

ความปรารถนา เพราะใครๆก็ปรารถนาทั้งนั้น แต่ต้องทำกุศลให้มากด้วย แล้วกุศลก็จะทำหน้าที่ให้ผลเองโดยไม่ต้องปรารถนาผล พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“นายมาลาการ พึงทำพวงดอกไม้ให้มากจากกองดอกไม้ แม้ฉันใด มัจฉัสัตว์ผู้มีอันจะพึงตายเป็นสภาพ ควรทำกุศลไว้มาก ฉันนั้น”

สู่พาราณสี

วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เป็นวันเพ็ญเดือน ๑๒ ซึ่งตรงกับวันปรินิพพานของท่านพระสารีบุตร พวกเราต้องออกเดินทางจากเมืองสาวัตถีไปเมืองพาราณสี ในกำหนดการบอกว่า ออกเดินทางหกโมงเช้า จะถึงประมาณสี่โมงเย็น คณะของท่านอาจารย์เดินทางไปเมืองลัคเนาเพื่อขึ้นเครื่องไปลงที่พาราณสีเลย

การเดินทางในอินเดียนั้น คาดหวังอะไรไม่ได้ ขณะที่รถกำลังแล่นอยู่ ก็เห็นชาวอินเดียจำนวนมหาศาล (ต้องใช้คำนี้ถึงจะเห็นภาพ) แต่งตัวสวยงาม หอบลูกจูงหลาน ถือสัมภาระมากมาย นั่งรถทุกประเภท เดินเต็มถนนไปหมดจนรถแล่นไม่ได้ ได้ทราบว่า วันนี้เป็นวันสำคัญของชาวฮินดู ที่จะต้องเดินทางไปลอยบาปที่เมืองอโยธยา ที่เราจะผ่านไป รถจอดอยู่นาน คิดว่าวันนี้คงไปเวียนเทียนประทักษิณรอบพระธัมเมกสถูปที่สารนาถ ไม่ทันแล้ว

แต่แล้วก็มีอาการจราจรได้รถ ตำรวจจึงเอาไม้มาเคาะรถบัสให้ผ่านไปได้ รถตู้ของเราจึงขับตามมาติดๆ ได้เห็นผู้คนมากมาย เมื่อรถข้ามสะพาน มองไปที่เมืองอโยธยา ก็เห็นชาวฮินดูอาบน้ำเต็มแม่น้ำ

เมื่อผ่านอโยธยามาได้ รถก็วิ่งมาโดยสะดวก ถนนดีกว่าเส้นทางที่ผ่านมามาก คงเป็นเมืองใหญ่ ใกล้เวลาอาหารกลางวัน เราส่งภาษาอังกฤษกับอาบี๋ไม่ค่อยรู้เรื่อง เลยรับประทานอาหารกล่องที่โรงแรมจัดมาให้เสียในรถ ปรากฏว่ารถจอดให้รับประทานที่ร้านริมทาง แต่เห็นสภาพร้านแล้ว ก็ดีใจที่ทานเสร็จแล้วในรถ เพราะร้านไม่สะอาด และที่นั่งก็น้อย มีผู้จาริกแสวงบุญคณะอื่นมาใช้บริการอยู่ก่อนแล้ว คงเป็นชาวอิสานบ้านเราเพราะมีข้าวเหนียวมาแจกกัน เห็นพระสงฆ์หลายรูปนั่งฉันอาหารอยู่ต่างหากโต๊ะหนึ่ง อาบี๋มีคนขับรถของเราหาที่นั่งไม่ได้ เลยไปนั่งหัวโต๊ะร่วมกับพระสงฆ์ คนขับรถชาติเดียวกันส่งภาษาบอกอาบี๋ว่านั่งไม่ได้ แต่อาบี๋ทำเป็นไม่รู้เรื่อง กินอาหารจนเสร็จ

เมื่อจะออกเดินทางต่อ เราเก็บกล่องอาหารที่รับประทานหมดแล้วไปทิ้งขยะ แต่หาที่ทิ้งไม่ได้ เพราะข้างถนนมีร้านแซกอินเดีย ที่ทำเป็นตู้ไม้เล็กๆเปิดฝาหน้าขายของ จึงส่งให้อาบีมหาที่ทิ้งให้ที อาบีมารับไปแล้วก็ทิ้งที่หน้าร้านนั้นเลย แอ้มกับบอกว่า “In India, no problem” ตัวอาบีเองเคี้ยวหมากปากแดง เวลาจะบ้วนน้ำหมาก ก็เปิดประตูรถทิ้งๆที่รถยังวิ่งอยู่ เอาตัวออกไปไกลๆรถ ตอนแรกคิดว่าตรวจดูยางรถ แต่ที่ไหนได้ บ้วนน้ำหมาก ถนนที่อินเดียจึงไม่มีทางจะสะอาดไปได้ เพราะเป็นทั้งสุขาธารณะของทั้งคนและสัตว์ กระโถนสาธารณะ และโรงแรมสาธารณะ

หลังจากอิมหันต์สำราญดีแล้ว เราก็นั่งหลับมาตลอด ทราบจากเพื่อนร่วมทางว่าเราหลับสนิทไป ๒ ชั่วโมง ๗ วันในการเดินทางไกลแบดเตอรีคงใกล้จะหมดแล้ว เวลานั้นเป็นเวลาบ่ายสองโมงก็เห็นเมืองใหญ่ ปรากฏว่าถึงพาราณสีแล้ว เร็วกว่าที่คาด จริงอย่างที่บอกไว้ว่า คาดหวังอะไรกับการเดินทางในอินเดียไม่ได้จริงๆ

รถพาเราไปที่สำราญเลย ไม่ได้แวะโรงแรม รอดอดที่หน้าวัดไทยสำราญ เราจึงเข้าไปกราบนมัสการพระประธานในโบสถ์ เดิมวัดนี้เป็นของไทย แต่ตอนนี้มีเจ้าอาวาสเป็นพระศรีลังกา จึงไม่มีสิ่งก่อสร้างมากนัก ดีใจที่ได้มา เพราะมาสำราญหลายครั้งแล้ว ไม่มีโอกาสได้แวะเลย คราวนี้รถมาจอดหน้าวัดพอดี เพราะเป็นรถตู้ และมีเวลาเหลือจึงเดินดูร้านขายของที่ระลึก มีผ้าคลุมไหล่ ผ้าส่าหรี ราคาต่อได้สุดๆ แต่ก็ไม่ได้อยากซื้อของมากนัก เพราะถ้าราคาถูก คุณภาพก็ไม่ดีเลย ถ้าเป็นของดีก็ราคาแพงมาก ให้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า เนื่องจากอากาศเมืองไทยนั้น โอกาสจะใช้ผ้าคลุมไหล่ไม่ค่อยมี เมื่อคณะรถบัสมาถึง ก็พากันไปดูที่พิพิธภัณฑ์สำราญ ได้เคยเขียนเล่าละเอียด

แล้วใน “เสน่ห์อินเดีย” ใครสนใจย้อนไปอ่านได้ สำหรับคนเขียนสนุกในการเล่า แต่คนอ่านจะสนุกด้วยหรือไม่ นั่นต้องพิสูจน์เองค่ะ

อสิปตนมฤคทายวันวิหาร

เมื่อได้พากันขึ้นชมพระพุทธรูปปางปฐมเทศนาที่มีพุทธลักษณะงดงามที่สุดในโลก และเสานหินอโศกมีรูปหัวสิงห์ครบ ๔ หัวที่สมบูรณ์สวยงามที่สุดที่พิพิธภัณฑสถานแล้ว ก็พากันข้ามถนนไปบริเวณอสิปตนมฤคทายวันวิหาร ก่อนเข้าบริเวณนี้ รถแล่นผ่านเจาคันทีสถูป สถานที่พระผู้มีพระภาคทรงพบกับพระปัญจวัคคีย์ครั้งแรก แต่เราไม่ได้แวะกราบนมัสการ มาอีกครั้งก็ผ่านเจาคันทีสถูปไป มาหยุดที่อสิปตนมฤคทายวันวิหารทุกครั้ง ในบริเวณนี้มีสถานที่สำคัญมากมาย เราต้องรีบเข้าไปกราบนมัสการซากสิ่งก่อสร้าง ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาทั้งที่ขุดพบเก่าและใหม่ที่ยังอยู่มากมายให้ทั่ว ก่อนที่ท่านอาจารย์จะเริ่มสนทนาธรรม

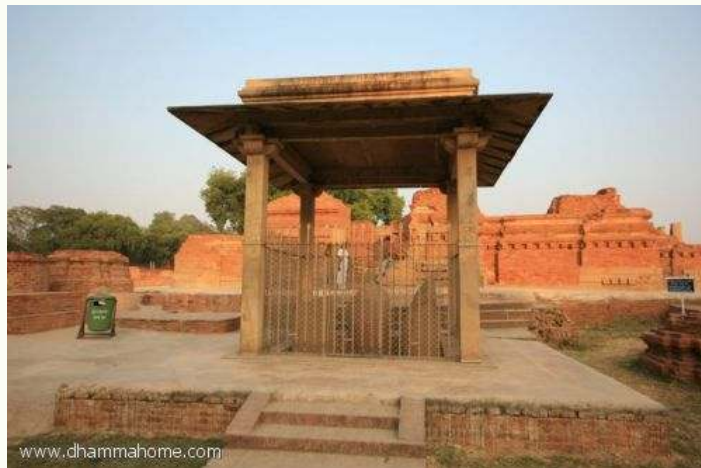
ธัมเมกสถูป สร้างโดยพระเจ้าอโศก สูง ๓๓ เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๔ เมตร เป็นสถานที่แสดงปฐมเทศนาธัมมจักกัปปวัตตนสูตรแก่พระปัญจวัคคีย์ ในวันเพ็ญเดือน ๘ จนท่านพระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมว่า “สิ่งใดมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นมีความดับไปเป็นธรรมดา” แล้วขอบรรพชาด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทาจึงเป็นพระอริยสงฆ์องค์แรกในโลก และในวันนั้น ก็เป็นวันที่มีรัตนะครบทั้งสาม คือ ทั้งพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

พระมูลคันธกุฎี ที่ประทับพรรษาแรกของพระพุทธเจ้าหลังจากตรัสรู้

อัมมราชิกสถูป สถานที่แสดงอนัตตลักษณะสูตรแก่พระปัญจวัคคีย์จนบรรลุพระอรหัตต์

เสาหินพระเจ้าอโศก ที่เป็นหลักฐานสำคัญ

ยสะสถูป สถานที่ท่านพระยสะได้ฟังอนุปพุทฺธิกาและอริยสัจ ๔ จนบรรลุโสดาบัน

และเมื่อมารดาบิดาและภรรยาของท่านมาตามหา พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม ท่านพระยสะบรรลुพระอรหันต์ ได้รับการอุปสมบทด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทา บิดาได้บรรลุโสดาบันแสดงตนเป็นอุบาสกคนแรกในพระพุทธศาสนา ส่วนมารดาและอดีตภรรยาได้บรรลุโสดาบันแล้วแสดงตนเป็นอุบาสิกาคู่แรก ผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิต แม้สหายของท่านพระยสะ ๕๔ คนก็บรรลุเป็นพระอรหันต์ อุปสมบทด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทาเช่นกัน

บัดนี้得有พระอรหันต์แล้ว ๖๑ รูป เมื่อออกพรรษา พระพุทธเจ้าทรงส่งพระอรหันต์สาวก ๖๐ รูป ไปประกาศพระศาสนา โดยรับสั่งว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์...”

มีสถานที่มากมายที่ไม่ทราบว่าเป็นอะไร เมื่อได้มาอ่านหนังสือภาพแล้วจึงได้ทราบ ถ้ามีเวลาอยู่ในอิสิปตนมฤคทายวันวิหารมากกว่านี้ก็จะดีมาก จะได้ค่อยๆดูอย่างละเอียดและทั่วถึง

ได้เวลาสนทนาธรรมแล้ว เราเลือกที่ได้ร่วมเงาของธัมเมกสถูปเช่นเคย ท่านอาจารย์ยังแจ่มใส แสดงธรรมด้วยน้ำเสียงไพเราะ และความจำของเราเกี่ยวกับพระธรรมก็ยังเป็นรอยไม้ที่ขีดในน้ำเช่นเคย ที่เป็นเช่นนี้เพราะสะสมปัญญามาน้อย เมื่อได้ฟังพระธรรมจึงเหมือนเด็กน้อยเริ่มเรียนหนังสือ จำตัว กอไก่ ไม่ได้สักที ท่านอาจารย์ก็พูดย้ำทุกครั้งว่า ทุกอย่างเป็นธรรม แต่พอฟังจบแล้วก็ลืมทันที ฟังที่ไร ก็เหมือนเพิ่งฟัง

ใหม่ทุกครั้งไป ยังไม่ต้องเอากอโกไปผสมกับตัวหนังสืออื่นหรอก แคตัวกอโกตัวเดียวนี้ ก็ลืมหืมตลอด บอกแล้วบอกอีก ก็ลืมหืมแล้วลืมหืมเล่า ปัญญาคงอ่อนมากนั่นเอง แต่ก็ยังดีกว่า ตอนที่ยังไม่เคยฟัง เพราะตอนนั้นไม่เคยรู้เลยว่า ทุกอย่างเป็นธรรม ตอนนี้อย่างจะลืมหืม แต่พอได้ยิน ก็นึกได้ ต้องกราบขอขอบพระคุณท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวณเขตต์ ที่อดทนพร่ำสอน พร่ำบอก ซ้ำแล้วซ้ำอีก

เมื่อถึงเวลาพลบค่ำ พวกเราจุดเทียนในโคมประทีปประทักษิณรอบพระเจดีย์ได้เวียนเทียนรอบพระธัมเมกสถูปในวันเพ็ญเดือน ๑๒ นี่ดีเหลือเกิน พระจันทร์แจ่มกระจ่าง ท่ามกลางบรรยากาศที่ศักดิ์สิทธิ์ โอกาสที่จะมาพอดีกันอย่างนี้คงหาได้ยาก นึกถึงพระพุทธรูป ที่ทรงบำเพ็ญพระบารมีถึงสี่แสนปี เพื่อจะตรัสรู้ธรรมที่ จะนำสัตว์ออกจากทุกข์ ทรงแสดงปฐมเทศนาที่ตรึงใจ จนมีพระสงฆ์เกิดขึ้นแล้วในโลก และพระสงฆ์ทั้งหลายก็ได้รักษาพระธรรมและเผยแผ่มาจนถึงปัจจุบัน ๒,๕๐๐ กว่าปี เราจึงมีโอกาสได้ยินได้ฟังพระธรรม ได้รู้ว่าสิ่งใดเป็นกุศล สิ่งใดเป็นอกุศล และกุศลเป็นสิ่งที่ควรทำให้เจริญขึ้น และอกุศลนั้นเป็นสิ่งที่ควรละ รู้แค่นี้ตามกำลังปัญญาของตน ก็นับว่าเป็นบุญมากแล้วที่เกิดมาเป็นมนุษย์ได้มีโอกาสศึกษาพระธรรม

โคมประทีปได้รับใช้พวกเราครบทุกแห่งแล้ว จะต้องถวายเป็นพุทธบูชาให้สมาคมนหาโพธิ์ที่ สारนาถในวันนี้ ต้องขออนุโมทนาคุณแก้วตา อเนกพุฒและคณะ ที่เป็นเจ้าภาพด้วยค่ะ

วันนี้เป็นวันสำคัญของสมาคมมหาโพธิ์สารนาถ มีชาวศรีลังกามากมายมาร่วมงานที่มุลคันธกุฎีวิหาร ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ พวกเราต้องคอยนานมากกว่าจะได้ถวาย ท่านอาจารย์ก็ยังสนทนาธรรมกับผู้มาใหม่อย่างสดชื่น ส่วนเราอายุน้อยกว่า ๒ รอบนั้น พิสูจน์แล้วจะขาดแล้ว รู้สึกอ่อนล้าไปหมด อยากจะนอนเป็นที่สุด (ขณะนั้นต้องเป็นอกุศลจิตแน่นอน) เข้าใจแล้วว่า พระผู้มีพระภาคจะไม่ทรงแสดงธรรมแก่ผู้เหนื่อยล้าหรือหิวโหย เพราะขณะนั้นจิตอ่อน ไม่มีกำลังเลย อย่างท่านปุกกุสะติ ที่มาพบพระผู้มีพระภาคในโรงของนายช่างหม้อ พระองค์ก็ไม่ทรงแสดงธรรมทันที แต่ให้ท่านปุกกุสะติได้พักผ่อนจนมีกำลัง จึงทรงแสดงธรรม

กว่าจะได้เข้าโรงแรม Ideal Tower ซึ่งกว้างขวางใหญ่โตมาก และรับประทาน
อาหารเย็นเวลาเกือบ ๓ ทุ่ม ก็หมดแรง มีพวกที่ยังแข็งแรงน่าจะไปซื้อบั้งต่อ แต่เรา
ต้องกุดไนท์แล้วค่ะ

พระมูลคันธกุฏิวิหาร

วันนี้เป็นวันสุดท้ายในอินเดีย จึงตื่นแต่เช้าเพื่อไปชมแม่น้ำคงคา แม้จะไปมาแล้ว
หลายครั้ง ก็ยังอยากไปดูบรรยากาศที่เปลี่ยนไป รถตู้พามาจอดใกล้ๆท่าเรือ ต้องเดิน
ผ่านผู้คนที่ยังนอนหลับอยู่ริมถนน ผ่านตลาดที่ขายของสารพัด มีทั้งผัก ผลไม้ ไม้สี
ฟัน และอาชีพหนึ่งที่ขาดไม่ได้ คือ ขอทาน เป็นที่ดูกรรมและผลของกรรมจริงๆ เวลา
เดินต้องระวัง อย่าเพลินดูแต่สินค้า ต้องคอยเดินหลบหลีกน้ำหมาก น้ำลาย
ปัสสาวะ อุจจาระที่เห็นอยู่ตามถนน ถนนของอินเดียนี้สร้างมา ใช้อย่างคุ้มค่าจริงๆ

คราวนี้ได้ลงเรือลำใหญ่กับสหายธรรมหลายคน มีผู้มาอาบน้ำล้างบาปมากมายเช่นเคย ได้ถ่ายภาพร่วมกันในเรือเมื่อเห็นพระอาทิตย์ขึ้น ก็สนุกไปอีกแบบ

เมื่อรับประทานอาหารเช้าที่โรงแรมแล้ว ได้เวลาไปนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ
ที่มุลคันธกุฎีวิหาร ที่सारนาถ ซึ่งห่างออกไปจากโรงแรมประมาณ ๑๒ กม.

ผู้คนเข้าแถวเพื่อรอไปนมัสการยาวเหยียดจนออกไปเกือบถึงถนน คณะของท่านอาจารย์มานั่งรอในพระวิหารแล้ว พวกเราจึงเข้าประตูข้าง ไปนั่งใกล้ๆกับคณะของท่านมีพระและสามเณรเยอะมากมายเข้าแถวเช่นกัน

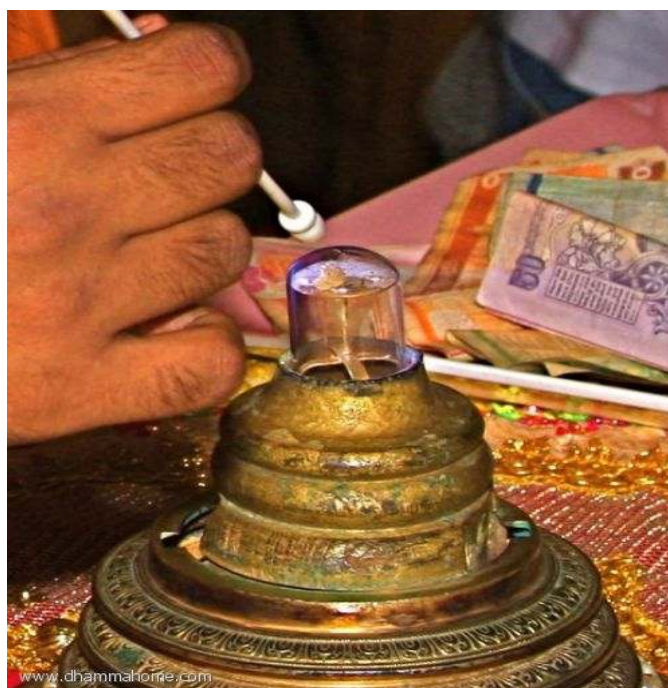
ได้ยินเณรองค์น้อยร้องไห้จ้าเหมือนเสียงเด็กทารก ปรากฏว่าท่านมากับเณรพี่ชายซึ่งก็ยิ่งเด็กมากเหมือนกัน แล้วไม่เห็นกัน เมื่อมีคนพาท่านมาหาเณรพี่ชาย พี่ชายท่านตบหน้าเบรียงทีเดียว หยุดร้องให้เลย น่าสงสารจัง ทำไมต้องตบกันด้วย หรือจะเป็นวิธีสอนตามแบบนิกายของท่านก็ได้ ซึ่งก็ได้ผลเหมือนกัน

ระหว่างนั่งรอ คณะของเราก็นำขนมต่างๆ มากถวายเณรและพระ ขออนุโมทนาที่เตรียมพร้อมที่จะเจริญกุศลทุกเวลา

เมื่อถึงเวลา ก็ได้กราบนมัสการทีละคน พระท่านชี้ให้ดูพระบรมสารีริกธาตุด้วย แต่ต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว เพราะมีผู้คนอีกมากมายคอยนมัสการอยู่ ได้ยินว่าวันนี้เป็นวันสำคัญประจำปีของสมาคมมหาโพธิ์ จึงมีผู้คนมากมายกว่าทุกครั้ง น่าปลื้มใจที่พระพุทธศาสนากลับมารุ่งเรืองในอินเดียอีกครั้ง แม้ว่าคนที่นี่จะไม่ใช่ชาวอินเดีย แต่ประเทศอินเดียก็เป็นสถานที่รวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาไว้มากมาย สมกับชื่อว่า อินเดีย...แดนพุทธภูมิ

จะเห็นว่าความเข้าใจพระธรรม คำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ไม่ได้ขึ้นกับเชื้อชาติ หรือสถานที่เลย แต่ขึ้นอยู่กับการสะสมปัญญามาพอที่จะเข้าใจ

พระธรรมที่สุขุมลุ่มลึก ยากจะรู้ตามเช่นนี้ได้หรือไม่ แม้ชาวพุทธเองก็ยังแบ่งแยกออกไปหลายนิกาย นำคำสอนของพระองค์ไปประยุกต์ตามความเชื่อ ความเข้าใจของตน แม้แต่นิกายเดียวกัน ความเข้าใจที่ไม่ลึกซึ้งพอ ก็ยังนำพระธรรมมาสอนตามความเข้าใจของตน และมีผู้นับถือมากมาย แต่อย่าลืมว่า พระพุทธศาสนานั้นคือศาสนาของผู้รู้ เมื่อไม่รู้จริง ก็เป็นเพียงความเชื่ออย่างหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่พระพุทธศาสนา พระธรรมคำสอนนั้นไม่สาธารณะสำหรับทุกคนจริงๆ แม้ในครั้งพุทธกาลก็ยังมีความเชื่อหลากหลาย บัดนี้เวลาผ่านไปสองพันกว่าปี จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า เหตุการณ์ของครูทั้ง ๖ ในสมัยพุทธกาลก็ยังมีปรากฏอยู่

กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ประธานมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ที่ท่านอุทิศตนทั้งชีวิตศึกษาและเผยแพร่พระธรรมที่รู้ตามได้ยากนี้มาสู่พวกเรา แม้จะต้องขัดแย้งกับกลุ่มคนต่างๆ ที่มีความเห็นไม่ตรงกัน แต่ท่านก็ยืนหยัดในความถูกต้องมาโดยตลอด ทำให้เราได้ยินได้ฟังพอเข้าใจได้ว่า ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตานั้นต้องเป็นอนัตตาแต่เริ่มต้นทีเดียว ไม่ใช่ไปบังคับว่าต้องมีวิธีทำอย่างนั้นอย่างนี้ ปัญญาจึงจะเกิด แต่เพราะศึกษาพระธรรมมากพอที่จะเข้าใจคำสอน

เช่น คำว่าโลกในวินัยของพระอริยเจ้านั้น คือ แยกโลกที่รวมกันเป็นคน เป็นสัตว์ เป็นบุคคลนี้ออกเป็นโลก ๖ ทาง คือ โลกทางตา โลกทางหู โลกทางจมูก โลกทาง

สิ้น โลกทางกาย โลกทางใจ จึงจะเป็นสังขารขั้นปฐมปรุงแต่งให้สติเกิดระลึกลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏในขณะนี้ตามความเป็นจริง แล้วปัญญาจึงจะรู้ชัดในลักษณะนั้นๆ ตรงตามที่ทรงแสดงไว้ในพระไตรปิฎกว่า ทุกอย่างเป็นธรรม และธรรมนั้นไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน คืออย่างไร

ขอบพระคุณผู้ติดตามอ่านและเขียนให้กำลังใจทุกท่าน ขอบคุณตากล้องฝีมือดี คุณวันชัย ภูงาม (วันชัย๒๕๐๔) ที่ใส่ภาพประกอบที่เหมาะสมเจาะ รู้ใจราวกับผู้เขียนถ่ายเอง ขอบคุณคนใกล้ตัว รศ.สงบ เชื้อทอง ที่นอกจากจะช่วยค้นหาข้อมูล พิสูจน์อักษร วิจารณ์ แล้วยังคอยลှ่นให้เขียนจนจบ ด้วยการแสร้งทำว่า เขียนได้นำติดตามมาก จนต้องคอยอ่านต้นฉบับทุกวัน ซึ่งวิธีนี้ก็ได้ผล ทำให้คนบ้ายอเขียนจบจนได้ แม้จะใช้เวลาผ่านไปหน่อยก็ตาม ขอบคุณผู้ตั้งชื่อเรื่องให้ใหม่ว่า อินเดีย แดนพุทธภูมิ ทราบแล้วว่าท่านคือ อาจารย์ฉัตรชัย กิตติพรชัย แห่งบ้านธัมมะ และที่สำคัญที่ลืมไม่ได้คือ www.dhammadhome.com ที่เปิดโอกาสให้เล่าประสบการณ์การไปจาริกแสวงบุญครั้งนี้